

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BAĞIMLILIK DANIŞMANLIĞI VE REHABİLİTASYON ANABİLİM DALI
BAĞIMLILIK DANIŞMANLIĞI VE REHABİLİTASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**PANDEMİ SÜRECİNDE PROBLEMLİ AKILLI CEP TELEFONU
KULLANIMININ KUMAR BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL MEDYA
BAĞIMLILIĞI İLE İLİŞKİSİ**

Gökhan ARIBURNU

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Alptekin ÇETİN

İSTANBUL – 2022

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BAĞIMLILIK DANIŞMANLIĞI VE REHABİLİTASYON ANABİLİM DALI
BAĞIMLILIK DANIŞMANLIĞI VE REHABİLİTASYON YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**PANDEMİ SÜRECİNDE PROBLEMLİ AKILLI CEP TELEFONU
KULLANIMININ KUMAR BAĞIMLILIĞI VE SOSYAL MEDYA
BAĞIMLILIĞI İLE İLİŞKİSİ**

Gökhan ARIBURNU

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Alptekin ÇETİN

İSTANBUL – 2022

ÖZET

Bu çalışmada; Pandemi sürecinde akıllı cep telefonu ile vakit geçiren bireylerin kumar bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışma 199 kişi tarafından Google Formlar aracılığı ile 18 yaş üzeri kişilere uygulanmıştır. Çalışmaya 77 kadın (%38,4) ve 122 erkek (%61,6) katılım göstermiştir. Literatüre bakıldığında kimi çalışmalarda sosyal medya bağımlılığı için cinsiyet farkı olduğu bulunamamıştır. Gerçekleştirdiğimiz bu çalışmamızda sosyal medya bağımlılığının kadınlarda istatistiksel olarak daha yüksek oranda bulunduğunu gözlemledik. İnsanlığın yüzyılda bir karşılaştıkları salgın hastalıklar 2019 yılının son çeyreğinde içinde bulunduğumuz toplumu etkisi altına almıştır. Etkisi tüm dünya genelinde ses getirmiş ve insan yaşantısında bazı değişikliklere neden olmuştur. Salgın hastalığın getirdiği ses neticesinde dünya üzerinde süregelen bazı alışkanlıklar rafa kaldırıldı ve yeni düzen alışkanlıkları hayatın normal akışı halini aldı. Hayatımızda son 20 yıl içerisinde ortaya çıkan cep telefonları şüphesiz ki salgın öncesinde büyük bir gelişim gösterdi ve hemen her ev içerisinde en az bir tane akıllı cep telefonu kendine yer edindi. Gündelik yaşantısının vazgeçilemez bir iletişim ve iş aracı olan akıllı cep telefonları, insanlığın şüphesiz ki en önemli iletişim araçlarında en ön sıralara yerleşti. Akıllı cep telefonları tek başına iletişim konusunda bizlere kolaylık sağlamamaktadır, içerisinde bulundurdukları sosyal medya uygulamaları ile bu durumu desteklemektedir. Salgın sürecinde dünyadan haberler alabilmek için kullanılan bu uygulamalar bizlere iletişim ve teknoloji açısından aslında ne kadar önemli materyaller olduklarını süreç boyunca bizlere göstermişlerdir. Ev içerisinde kapanma sürecinde insanlar birbirleri ile haberdar olabilmek için, sosyalleşebilmek ve iletişim kurmakta bu uygulamalar sayesinde büyük bir kolaylık yaşamışlardır. Yaşanılan bu kolaylık neticesinde kişilerin akıllı cep telefonları ile geçirdikleri vakitler artmış ve devamında bazı sonuçlar doğurmuştur. Sosyal medya uygulamaları ile uzun süreler vakit geçirmek insanlarda sosyal medya bağımlılığı gelişimine neden olmuştur. Bağımlılık gelişimi kişiler arası farklılık geliştirebilmektedir ve problemlili akıllı cep telefonu kullanımının devamında gelişen bazı bağımlılık türleri mevcuttur, geliştirilen bu bağımlılık türlerinden biriside kumar bağımlılığıdır. Geliştirilen kumar uygulamaları akıllı cep telefonlarına entegre edilmiş ve kişilerin kumar oynaması basite indirgenmiştir. Mevcut bankaların telefon uygulamaları ile saniyeler içerisinde para aktarımı sağlanabilmekte ve kumar uygulamalarına kolaylıkla para

yatırılabilir. Araştırmanın temelinde salgın sürecinde ev içinde geçirilen vaktin artması ve sosyal medya ve kumar alışkanlıklarının ne düzeyde yükseldiğinin araştırılması hedeflenmektedir. Araştırma üç ölçek bir demografik bilgi formu üzerinden iletmiştir. Google form aracılığı ile akıllı cep telefonu kullanımı olan insanlara iletmiş ve yanıtlanması istenmiştir. Öncesinde literatür de bu konu ile ilgili çalışmaların azlığından dolayı alana katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Akıllı Cep Telefonu, Bağımlılık, Kumar Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı

ABSTRACT

In this study; It is aimed to determine the relationship between gambling addiction and social media addiction of individuals who spend time with their smart phones during the pandemic process. The study was applied to people over the age of 18 by 199 people via Google Forms. 77 women (38.4%) and 122 men (61.6%) participated in the study. Looking at the literature, no gender difference was found for social media addiction in some studies. In our study, we observed that social media addiction is statistically higher in women. Epidemics that humanity encounters once in a century have affected the society we live in in the last quarter of 2019. Its effect has resonated all over the world and has caused some changes in human life. As a result of the sound brought by the epidemic, some habits in the world were shelved and the new order habits became the normal flow of life. The mobile phones that have appeared in our lives in the last 20 years have undoubtedly shown a great development before the epidemic and at least one smart mobile phone has taken its place in almost every home. Smart mobile phones, an indispensable communication and business tool in daily life, have undoubtedly occupied the forefront of humanity's most important communication tools. Smart mobile phones alone do not provide us convenience in terms of communication, they support this situation with the social media applications they contain. These applications, which are used to receive news from the world during the epidemic process, have shown us how important materials they are in terms of communication and technology throughout the process. Thanks to these applications, people have experienced great convenience in being able to socialize and communicate with each other in the process of closing in the house.

As a result of this convenience experienced, the time people spend with their smart phones has increased and it has had some consequences. Spending long periods of time with social media applications has led to the development of social media addiction in people. Addiction development can develop interpersonal differences, and there are some types of addiction that develop after problematic smartphone use, one of these addiction types is gambling addiction. Developed gambling applications have been integrated into smart mobile phones and gambling has been simplified. With the phone applications of existing banks, money can be transferred within seconds and deposits can be easily deposited in gambling applications. On the basis of the research, it is aimed to increase

the time spent at home during the epidemic process and to investigate the level of social media and gambling habits. The research was carried out on a three-scale demographic information form. It was conveyed to people with smart mobile phone use via the Google form and they were asked to respond. Previously, it was aimed to contribute to the field due to the scarcity of studies on this subject in the literature.

Keywords: Pandemic, Smartphone, Addiction, Gambling Addiction, Social Media Addiction

BEYAN FORMU

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

22.08.2022
Gökhan ARIBURNU

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecim boyunca benden desteğini esirgemeyen sabır ile her sürecimde bana destek olan ve yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Alptekin ÇETİN' e

Mesleki yaşantıma yön veren ve kendi mesleki tecrübesinden faydalandığım saygı değer hocam ve destekçim, uzmanlığına her zaman güvendiğim Uzman Psikolog Kutalp KÖROĞLU' ya

Desteğini benden hiç esirgemeyen hayatım boyunca aldığım tüm kararlarda bilgeliklerine ve tecrübelerine sığındığım ne kadar zor günler geçirse te her zaman birlik olmamız gerektiğini ve aile kavramına inanmamı sağlayan, öğreten saygı değer Annem Reyhan ARIBURNU ve saygı değer Babam Musa ARIBURNU' ya

Hayatta her zaman varlıklarını yanımda hissettiğim tüm zor zamanlarımda benden desteklerini ve güçlerini esirgemeyen, hayata karşı attığım her cesur adımda beni daha fazla ileriye yönelik destekleyen ve teşvik eden benim bu günlere gelmemi sağlayan Saygı değer Ablam Fulya Kübra NAİLİ' ne Saygı değer Abim Fahri Kaan ARIBURNU ve Saygı değer Eniştem Orçun NAİLİ' ne

Birlikte zor süreçler gördüğümüz ve her sürecimde benden desteğini esirgemeyen, lisans ve yüksek lisans sürecimde bana katkı sağlayan emeklerini hiçbir zaman unutmayacağım Saygı değer Amcam Mustafa ARIBURNU ve Saygıdeğer Yengem Gül ARIBURNU' na

Çıktığım bu yolda bana yol arkadaşlığı yapan hayata karşı birlikte göğüs gerdiğim, benim tüm süreçlerimde benden desteğini esirgemeyen ve beni sürekli amaçlarım uğruna ilerleten hayata karşı dik durmamı sağlayan Saygı değer yol arkadaşım Rahil Beyza KARAGÖZ' e

Aldığım tüm kararlarımda, attığım tüm adımlarda her zaman yanımda gördüğüm gittiğim her yolda hiçbir zaman beni yalnız bırakmayan ve sonuna kadar destekleyen bir ömür boyu süren dostluğumuzu ilerleyen zamanda daha da ileriye taşıyacağımızı düşündüğüm güzel dostlarım Saygı değer Berk EKİZ, Saygı değer Kamilcan UYGURTAŞ, Saygı değer Çağhan ÇAPRAZ ve Ethem BALDEMİR' e

İlk doğduğu günden itibaren en iyi dostum olan, ömrüm yettiğince kanatlarımı ona karşı açacağım Saygı değer minik yeğenim Tulya Nisa NAİLİ' e

Araştırmama katılım gösteren değerli katılımcılara

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
BEYAN FORMU	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
1.GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. Araştırmanın Problemi.....	5
1.2.1. Alt problemleri.....	5
1.3. Hipotez.....	5
1.4. Araştırma Varsayımları.....	6
1.5. Araştırma Sınırlılıkları	6
2. GENEL BİLGİLER	7
2.1. Pandemi	7
2.1.1. Covid-19 pandemi süreci	8
2.1.2. Covid-19 pandemi süreci ve çocuklar	10
2.1.2.1. Çocuklarda risk faktörleri	11
2.1.2.2. Önleyici faktörler	12
2.1.3. Pandemi süreci ve yetişkinler	13
2.2. Bağımlılık	14
2.2.1. Kumar bağımlılığı	20
2.2.1.1. Patolojik kumar oynama davranışı	23
2.2.1.2. Kumar bağımlılığı olan bireylerin kişilik özellikleri	25
2.2.1.3. Kumar bağımlılığı ve cinsiyet.....	26
2.2.1.4. Genetik etmenler	27
2.2.2. Akıllı cep telefonu bağımlılığı	27
2.2.3. Sosyal medya bağımlılığı.....	32
3. GEREÇ VE YÖNTEM	35
3.1. Araştırma Amacı	35
3.2. Katılımcılar	35
3.3. Veri Toplama Tekniği.....	35
3.4 Araştırmanın Etiği.....	35
3.5 Veri Toplama Araçları	36

3.5.1. Sosyal medya bağımlılığı ölçeği.....	36
3.5.2. Cep telefonu problemleri kullanım ölçeği	36
3.5.3. South Oaks Kumar Tarama Testi	37
4.BULGULAR.....	38
5. TARTIŞMA.....	67
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
KAYNAKLAR	74
EKLER	80
Ek 1. Onam Formu.....	80
Ek 2. Demografik Bilgi Formu	81
Ek 3. South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT).....	82
Ek 4. Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği.....	84
Ek 5. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	86
Ek 6. Tez Öneri Formu Onayı	87
Ek 7. Etik Kurul Onayı	88
Ek 8. Özgeçmiş	89

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Sosyodemografik Değişkenler İçin Sayı ve Yüzde Dağılımının İncelenmesi.....	45
Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Genel Toplam Puanları ve Alt Boyut Puanlarının Betimleyici İstatistik Tablosu.....	47
Tablo:3. Çalışmada Kullanılan Ölçekler İçin İç Tutarlılık Güvenirlik Katsayıları.....	48
Tablo 4. Araştırma Ölçek ve Alt Boyutları Arası İlişkilerin İncelenmesi.....	49
Tablo 5. Cinsiyet Değişkeni için Cep Telefonu Problemlü Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	51
Tablo 6. Cinsiyet Değişkeni için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	52
Tablo 7. Yaş Grupları için Cep Telefonu Problemlü Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	53
Tablo 8. Yaş Grupları için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	55
Tablo 9. Eğitim Durumu için Cep Telefonu Problemlü Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	56
Tablo 10. Eğitim Durumu için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	57

Tablo 11. Çalışma Durumu Değişkeni için Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	58
Tablo 12. Çalışma Durumu Değişkeni için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	59
Tablo 13. Gelir Durumu için Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	60
Tablo 14. Gelir Durumu için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	61
Tablo 15. Medeni Durum Değişkeni için Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	62
Tablo 16. Medeni Durum Değişkeni için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	64
Tablo 17. Çocuk Sayısı Grupları için Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	65
Tablo 18. Çocuk Sayısı Grupları için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	66
Tablo 19. Kronik Rahatsızlık Durumu için Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Genel Toplam Puanı ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	67
Tablo 20. Kronik Rahatsızlık Durumu Değişkeni için Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Genel Toplam Puan Ortalamaları Arası Farkın İncelenmesi.....	68

1.GİRİŞ

Günümüz dünyasında 2019'dan bu yana karşılaştığımız yeni tip korona virüs salgını ile dünyada pek çok alan üzerinde bir değişim meydana gelmiştir. Teknoloji çağında olduğumuz şu zamanlarda hiç şüphesiz ki bizlere olumlu veya olumsuz etkileri olmuştur. Dünya çapında gerçekleşen bu salgın sebebi ile ilk aşamada hemen herkesin evinde mutlaka bir tane olan akıllı cep telefonu sayesinde dünya üzerinde olup bitenden haberdar olundu. İlk olarak Çin'in Wuhan kentinde meydana gelen bu salgın devamında tüm dünya üzerinde geniş çaplı etkiler göstermeye başladı. Dünya genelinde ekonomik ve sağlık boyutundaki yarattığı etki dalgaları göz önünde bulunsada, yaşam tarzımız üzerinde ve bizim alışkanlıklarımızda kanıksanamaz etki dalgaları olmuştur. Sosyal medya ve akıllı telefon sayesinde dünyanın her yerinden haberler alınmış ve önlemler alınmaya çalışılmıştır. Pek çok insan korona virüs salgını nedeniyle hayatlarını kaybetmiştir. Mart 2020 yılında ülkemizde ilk vaka bilgisi gelmiş ve açıklanmasından dört gün sonra ilk vaka yaşamını yitirmiştir. Dünya üzerinde böylesi büyük bir salgın devamında hiç şüphesiz ki kapanmayı ve çoğu insanda korku oluşturmayı başarmış, insanlar evlerinde kapanma yoluna gitmişlerdir (Korkmaz, 2020).

Ev içerisinde kapanmaya gidildiği dönemlerde çoğunluk ile ev içerisinde akıllı cep telefonları, tabletler, video oyunları, televizyon vb. aletler ile insanlar zamanlarının çoğunu geçirmişlerdir. Geçirilen bu zaman diliminde hiç şüphesiz ki bazı insanlar telefon kullanımını arttırmıştır ve devamında bazı sorunlar doğurmuştur. Günümüz dünyasında akıllı cep telefonları ile pek çok siteye ve normal şartlarda yasak olan kumar türlerine erişim son derece basitleşmiş, devamında kapanma sürecinin de etkisi ile cep telefonlarının problemlili kullanılması ve normalinden daha fazla vakit geçirilmeye başlanması insanlar üzerinde farklı arayışlar içerisine girmesine sebep olmuştur. Sanal uygulamalar aracılığı ile oyun içi satın alımlar ve yapılan hırs davranışları kumar bağımlılığını tetiklemeye katkı sağlamıştır. Sosyal medya aracılığı ile insanların kendisini beğendirme isteği ve herkesin tam kapanma sürecine girdiği dönemde kendi farkındalığı ortaya koymak ve diğerlerinden daha ayrıcalıklı olduğunu ispatlamaya çalışanlar, dışarı çıktıklarındaki fotoğraf ve videolarını sosyal medya aracılığı ile takipçileri ile paylaşmışlardır (Bozkurt, 2020).

Böylesi popülerlik kazanan cep telefonları ve içeriğindeki sosyal medya uygulamaları bir yandan hayatımızı olumlu yönden etkilemeyi başarırken bir diğer yandan hayatımızda olumsuz bir etki gücüne sahip olmuştur. Bizlere iletişim olanağı sağlayan akıllı cep telefonları sayesinde dünyanın neresinde olursanız olun her türlü bilgiye saliseler içerisinde ulaşım ve paylaşma olanağı sağlaması hiç şüphesiz ki yaşam konforumuzu arttıran bir teknolojidir ancak bu teknoloji her zaman bizlere güzel ve faydalı sonuçlar doğurmamaktadır. Günümüz dünyasında ki bağımlılık kavramında azımsanamayacak büyüklükte teknoloji geniş bir kapsamda yerini korumakta ve önüne geçinilmez ise ciddi sonuçlar doğuracak gibi durmaktadır. Bu durumu teknoloji açısından azımsamak pek uygun olmaz çünkü akıllı telefonlar ve bilgisayarlar üzerinden erişimi sağlamak yaş konusunda her kesimden ve her yaştan insana koşulsuz erişim sağlayabilmektedir. Küçük yaştaki bireylerin üzerinde ailelerin kontrolü olmaz ise teknoloji ve oyun bağımlılıkları geliştirilebilmekte ve oyun içi satın alım ve satımlar üzerinden bir kumar alışkanlığı geliştirilebilmektedir (İnce ve Kadioğlu, 2020).

Bağımlılık bir aile hastalığıdır ve aileyi her açıdan ilgilendirmektedir. Bu alanda çalışan profesyonellerin ortak olarak kullandıkları söylemdir. Günümüzde teknolojinin gelişimi ve kuşaklar arası gelişen teknolojik aletler ile olan ilişkileri incelendiğinde genç kuşakların her dönemde kendilerine buldukları bir yöntem ve metot bulunmaktadır. 2000 li yılların başından itibaren gelişen telefon teknolojisi devamında insanlığa pek çok katkısı bulunsa da devamında beraber getirdiği bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Beraberinde bizlere getirdiği avantajlar incelenecek olursa, insanlığın iletişim ağında oldukça önemli katkıları bizlere sağlamıştır. Sağladığı avantajların yanında dezavantajlar incelendiğinde popülerliği olan bazı telefon uygulamaları devamında bazı bağımlılıkları beraberinde getirmiştir (Gültekin ve Baran, 2005).

Akıllı telefonların devamında insanlığa getirdiği sosyal medya ve onun üzerine günün büyük bir çoğunluğunu telefon başında geçirmek, kullanıcı rakamlarını yükselterek piyasadaki söz sahipliklerini devam ettirmektedirler. Gün geçtikçe yükselen akıllı cep telefonu uygulamaları, “bağımlılık” seviyesinde kullanan kişiler devamlı olarak yükseldiği için, sosyal medya ve akıllı cep telefonu bağımlılığının açıklanması bir gereklilik durumuna gelmiştir. sosyal medya uygulamalarının insanlığa bilimsel ve iş olarak imkan kapısı açması bakımından gereklilik olması nedeniyle, insanların bazılarının bu imkanları sağlayabilmek için sosyal medya uygulamalarını yüksek bir düzeyde uğraştıkları düşünülmektedir. Sosyal medyadan farklı ilerleyen ilişkilerde, uzaklık ve

yaşamın hareketliliği nedeniyle sosyal medya vesilesiyle sürdürmesinin sosyal medya uygulamalarının bu denli fazla kullanımının bir nedeninden kaynaklanabileceği ileri sürülmektedir. Genel olarak bütün bu nedenlerden kaynaklı bu uygulamaları, gerçek yaşamdaki arkadaş ortamlarında düşme veya okul performansında düşme olması ve ikili ilişki sorunları gibi negatif neticeler ile maruz kalma durumunda bulunmuşlardır. İlk olarak oldukça sade imajı veren “sosyal medya bağımlılığı” devamında bizlere gösterdiği negatif neticeler ile beraberinde diğer bir şekilde kendisini belli edip, insanlara yarar gösteriyormuş gibi görünüp negatif etki yaratmaktadır. Akıllı cep telefonları uygulamalarına bağımlılığının açıklanmasına yönünde ortaya çıkan ilk çalışmalar, insanların ilk kez karşılaştıkları ve en fazla üyesi bulunan uygulama uygulaması nedeniyle Facebook bazında çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmalarda, sosyal medya bağımlılığı bulunan kişiler anlatılmıştır (Balcı ve Gülnar, 2009).

Araştırmada vurgulanan narsistik (üst seviyede kendisi ile ilgili birey) insanlar, Facebook a karşı bağımlı olabilme ihtimali yüksek bulunmuşlardır. Bunun sebebi, narsis kişiler, kendileriyle alakalı tüm ayrıntıyı dünyada bulunan hemen her şeyden çok fazla önemli gördüklerinden dolayı, Facebook mecrasında her zaman diliminde kişinin kendisi ile alakalı veya kendisini gösteren video ve fotoğraf paylaşımlarda bulunmaktadır. Diğer bir açıdan, bu tip insanlar gündelik yaşantıda olmak kişilikleri profilleri vasıtasıyla sosyal medya aracılığıyla rahatlıkla olabilmektedir. Durumdan farklı olarak, gündelik yaşantıda ürettikleri ve çok fazla kıymeti görünmeyen, farklı insanlar ile rahat iletişim gerçekleştiremeyen ancak popüler olmak isteyen kişiler, internet mecrasında paylaşımlarıyla beğeni toplayan bireyler haline gelebilmektedirler. Bu açıdan bakıldığı zaman, nasıldır ki insanlar en fazla neşeli buldukları ve kıymet gördükleri kişiler ile zaman geçirmeyi tercih ederlerse, bu tip insanlar da kendini en iyi gösterebildikleri mekan sosyal medya mecrası olarak tercih ettikleri için zamanlarının büyük çoğunluğunu bu çevrimiçi mecralarda değerlendirmektedir. Sosyal medya bağımlılığına ile ilgili bilimsel yazılar incelendiğinde, uzmanların çoğunluğunun internet bağımlılığını sosyal medya bağımlılığı ile beraberinde olduğu görülmüştür (Arzu, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006).

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın önemi; Pandemi sürecinde insanların ev içerisinde geçirdiği süre zarfında günümüzün gerekliliği olan insanların sürekli ulaşabildiği ve yanlarında

taşıdıkları akıllı cep telefonları ile kumar alışkanlıkları arasında ve sosyal medya bağımlılığı ile olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmalar gösteriyor ki akıllı cep telefonları vasıtası ile erişim sağlanabilen bazı sanal bahis uygulamaları ile kişiler istedikleri her an kumar oyunlarına ulaşım sağlayabilmekte. Pandemi sürecinde insanların eve kapanmaları bu tip kumar uygulamaları ile geçirilen zamanı da arttırdığı gözlemlenmiştir. Günümüz dünyasında mobil bankacılık uygulamalarının da varlığında artış olmasından dolayı kumar oyunları oynanabilen uygulamalara para aktarımının daha da basitleştiği ve insanların bu tip uygulamalara saniyeler içerisinde para aktarabildiği görülmektedir. Bağımlılık davranışının tekrar gelişmesinin en büyük etmenlerinden bir tanesi de zamanı yapılandırmanın eksikliğinden kaynaklanmaktadır, covid-19 pandemi süreci öncesinde günlük olarak zamanı dolu olan insanlar pandemi sürecinin başlaması ile beraber ev içerisinde vakit geçirmeye başladılar ve zamanlarının büyük bir çoğunluğunu ev içerisinde alışlagelmişin dışında geçirmeye başladılar, gündelik hayatta birlikte vakit geçirdikleri birlikte gülmeye başladılar, üzüntülerini ve mutluluklarını paylaştıkları insanlar ile artık yüz yüze iletişimleri kısıtlandı. İletişimi kısıtlanan insanlar birbirlerinden haberdar olabilmek için sosyal medya iletişim araçlarında iletişimlerini devam ettirdiler. İnsanlar birbirlerinin iyi ve kötü haberlerini telefon üzerinden var olan sosyal medya uygulamaları üzerinden birbirleri ile paylaştılar, bu süreç devamında sürekli sosyal medya ile ilgilenmeyi getirdi (Tükel, 2020).

Günümüz sosyal medya araştırmalarına bakıldığında, telefon ve sosyal medyanın insanlar üzerinde yarattığı tahripten dolayı en çok ilgi duyulan sağlık alanlarının başında telefon başında hareketsiz vakit geçirmenin getirdiği kilo sorunlarından dolayı diyetisyenlere başvuru ve sürekli sabit boyun açısı ile telefonlara bakmanın neticesinde oluşan boyun ağrıları sebebiyle fizyoterapistlere başvuru sayısında ciddi artış olduğu bilinmektedir. Araştırmanın başlıca amacı bağımlılık açısından pandemi sürecini incelemek ve akıllı telefon kullanım sıklığının artmasının kumar ve sosyal medya bağımlılığı türleri ilişkisini gözlemlemek üzerinedir. Araştırmanın önem arz eden noktası bu ilişkilere yönelik çalışmanın az olması ve bu alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara ilerleyen süreçlerde pandemi dönemine yönelik bir kaynak olmasıdır. Yeni gelişen bir bağımlılık alanı olması ve pandemi sürecinin bu bağımlılık alanlarını tetikleyip tetiklemediği açısından incelenmesi önem arz etmektedir.

Tüm dünyayı etkisi altına alan bu denli büyük bir salgının global olarak ilgilendirmesi ve bu çalışmanın da yalnızca ülkemizi baz almaması araştırmanın bir diğer

önemini göstermektedir. Çalışmanın içeriğindeki bağımlılık türleri güncel olarak yeni literatüre girmeye başlamasından dolayı önemini göstermektedir. Sosyal medya bağımlılığının tetiklenmesi ve bir nesil in bu denli akıllı cep telefonları ve tabletler ile zaman geçirmesi bu bağımlılık türünün gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bağımlılık alanında çalışan uzmanların güncellenen ve kendisini yenileyen bağımlılık türleri üzerinde durmaları ve güncel dünya sorunları ile ilişkileri gözlemlemesi var olan bu çalışmayı gözden geçirmeleri önemlidir. Ayrıca bu ebeveynlerin bağımlılık ile ilgilenmeleri ve ilerleyen süreçte daha farklı bir durumda olmasını önleme olarak yapılan bu çalışma yol gösterici olabilir. Bağımlılığın ne olduğunun bilinmesi ve türleri üzerinde ve risk durumları hakkında fikir sahibini olunması, gelecekte olabilecek risklerin önlenmesi için bize yol gösterebilir (Bozkurt, 2020).

1.2. Araştırmanın Problemi

Pandemi sürecinde problemlili akıllı cep telefonu kullanımı olan bireylerin kumar bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

1.2.1. Alt problemleri

- 1) Akıllı cep telefonu kullanımı olan bireyler bağımlılığa yatkın bireyler midir ?
- 2) Pandemi sürecinde bağımlılık oranlarında bir yükselme olmuş mudur ?
- 3) Kumar bağımlılığı ile problemlili akıllı cep telefonu kullanımı ilişkili mi ?
- 4) Pandemi sürecinde sosyal medya bağımlılığı oranında artış yaşanmış mıdır ?
- 5) Problemlili akıllı cep telefonu kullanımının yaş ile ilişkisi nedir ?

1.3. Hipotez

H1: Akıllı cep telefonu ile fazla vakit geçiren bireyler daha kolay bağımlılık geliştirir.

H2: Kumar bağımlılığı erkeklerde kadınlara oranla daha sık görülür.

H3: Sosyal medya bağımlılığının yaş ile ilişkisi vardır.

H4: Pandemi sürecinde insanlarda sosyal medya kullanım oranı yükselmiştir.

H5: Ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerde akıllı cep telefonu kullanım oranı yüksektir.

1.4. Araştırma Varsayımları

1) Araştırmaya katılan katılımcılar, kendilerine verilen ölçekleri doğru bir şekilde yanıtlamışlardır.

2) Araştırmada kullanılan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

3) Araştırmada uygulanan ölçeklerin doğru ölçüm yaptığı varsayılmaktadır.

1.5. Araştırma Sınırlılıkları

1) Araştırma Google form ile uygulanmıştır. 199 kişi ile sınırlıdır.

2) Araştırmada kumar ile ilgili ölçek bulunmasından dolayı bazı katılımcıların sınırlı sayıda bilgileri ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde çalışmanın genel perspektifini oluşturan pandemi, pandemi sürecinde çocuk, pandemi sürecinde yetişkinler kavramlarıyla, bu kavramların bağımlılık ve bağımlılık türleri ile ilişkisi üzerine gerek ülkemizde gerekse yurtdışından elde edilebilen araştırmalara değinilmiştir.

2.1. Pandemi

Pandemi kelimesi ülkemizde ve dünyada 2019 yılına kadar pek de fazla gündeme gelen bir kelime olmamıştır. Pandemi kelimesi aslında dünya üzerinde 100 yıllar evvelinde hayatımızda yerini edinmekte, lakin bizler yaşadığımız 2019 öncesi dönemi itibariyle uzak kalmış ve sanki Covid-19 döneminde türeyip bizlerin hayatına giren bir kelime olarak görmüşüzdür. Pandemi daha önceki dönemlerde Asya, Avrupa ve bütün dünyada varlığını gösteren toplumu etkileyen bir durumdur. Dünya sağlık örgütüncce belirli 3 tane koşul ortaya konulmuş, bu koşullar gerçekleşmez ise durum pandemi koşulunu karşılamamaktadır. Bu koşulların ilki daha önce mevcut ülkede hiçbir şekilde bu denli büyük bir hastalığın ortaya çıkmaması ile alakalıdır, şüphesiz ki Türkiye açısından bakıldığında geçmiş dönemde aslında pek de büyük pandemi durumları oluşmamıştır, özellikle İspanyol gribi, Kolera, Veba, İnfluenza gibi pek çok bulaşıcı rahatsızlık geçmiş dönemlerde Türkiye de pek de etkisini göstermemiştir. Yakın tarih incelenir ise domuz gribi ve kuş gribi gibi bulaşıcı hastalıklar ülkemizde etkili olmuşlardır. Diğer bir koşul ise hastalığa neden olan durumun insanlar da bulaş göstermesi ve tehlikeli bir düzeyde hastalığa çevirmesi durumudur (Korkmaz, 2020).

İlk vaka örnekleri görüldüğünde yalnızca telefonda Çin kanallarından bizlere aktarılan bazı videolarda açıkça görünmekteydi ki bu virüs insan sağlığını yüksek düzeyde tehdit etmekte ve çok kolay bir şekilde kimsenin anlamlandıramadığı türde insanlar arasında birbirlerine bulaşmasıydı. Her ne kadar internet, televizyon ve sosyal medya aracılığı ile bu videolar ve fotoğraflar bizlere aktarılsa da pek de ciddiye alınmamıştı, bunun sebebi genel olarak aslında başkalarında gördüklerimizin bizim başımıza hiçbir zaman gelmeyeceği gelse bile bize zarar veremeyeceği düşüncesi olmuştur. Genel olarak bahsedilen bu durumların örnekleri bir dönemde kuş gribi salgınında yaşanmıştır ve insanlar tavuk ürünlerini yememeye ve yedirmemeye başlamıştır. Dünya sağlık örgütününün bir diğer pandemi maddesine gelecek olunursa,

hastalık durumunun insanlar arasında çok kolaylıkla yayılması durumudur. Bu koşullar sağlandığı zaman dünya geneli veya ülkeler bazında pandemi ilan edilebilmektedir. Bazı durumlarda pandemi süreci devreye girmemektedir. Buna en büyük örnek dünya bazında bakıldığında kanser diyebiliriz. Dünyanın farklı pek çok bölgesinde kanser pek fazla kişinin ölümüne neden olsa da herhangi bir şekilde bulaş yolu ile bulaşmadığı için pandemi ilan edilmesi pek de olağan bir durum değildir (Aldemir ve Avşar, 2020).

Pandemi sürecinin insan psikolojisi açısından incelenmesine bakıldığında gözle görülür biçimde insanların üzerinde büyük bir etkisi olduğu yadsınamaz bir durumdur, bunun sebebi ev içerisinde geçirilen zamanın büyük ölçüde artması toplu kullanım alanlarında hijyen kurallarına büyük oranda önem verilmeye başlanması ve telefon ve internet ile geçirilen vakitlerin büyük ölçüde artmasından kaynaklı olarak insanların alışagelmış düzenlerinin dışında bir düzen örüntüsü başlamıştır. İnsanların aslında ev içerisinde de dışındaki kadar işlerini halledebildikleri gözlemlenmiştir. İnsanların iş yaşantıları ve eğitim yaşantıları da büyük ölçüde devrim niteliğinde gelişmelere tanıklık etmişlerdir. İnsanların sabitleşmiş iş kavramı dışında yenilikçi iş durumu hiç şüphesiz ki çok olumlu işlere imza atılmasına neden olmuştur. Aynı durum kumar sektöründe de etkisini göstermiş ve pandemi süreci boyunca mobil olarak erişim sağlanabilen akıllı cep telefonları ve bilgisayarlar üzerinden erişim imkanı sağlanabilen kumar türleri türemiştir (Bozkurt, 2020).

2.1.1. Covid-19 pandemi süreci

Covid-19 hastalığı 2019 yılının son çeyreğinde Çin in Wuhan kentinde ilk olarak görülmüş ve tüm dünya üzerinde kısa sürede etkisini göstermeye başlamıştır. 2020 yılında Dünya Sağlık Örgütünce ortak bir karar üzerine başta Asya ve Avrupa olmak üzere dünyanın pek çok yerinde pandemi ilan edilmiş ve sonrasında tüm insanlığın da alışık olmadığı farklı bir süreç başlamıştır. Başlatılan bu süreç içerisinde başta sağlık sektörü olmak üzere, yeme içme alışkanlıkları, ulaşım sektörü, giyim sektörü, eğitim-öğretim tarzları, toplum kuralları gibi pek çok alanda kısa bir sürede etkisini göstermiştir. Öncelikli olarak sağlık açısından bakıldığında dünya üzerinde ve de ülkemizde aslında kıymetleri gerektiği kadar bilinmeyen sağlık çalışanlarının ve sağlık üzerine geçmiş dönemde yatırım yapılmış olmanın önemi çok fazla meydana geldi ve kendisini gösterdi. Ülkeler arasında bile kendisini gösteren bu durum, sağlık sektörüne yatırım yapmanın ve

kaliteli sağlık çalışanları yetiştirmenin ne kadar da önemli bir durum olduğunu bizlere gösterdi (aykus, 2020).

Ülkemizin yaptığı sağlık yatırımları sayesinde sağlık personeli ve malzemesi bakımından başka ülkelerin yardımlarına ihtiyaç duyulmadan kendi kendisine yetebilen bir yapı ile süreci idare edilebilmiştir. Ülkemizde ve dünyanın diğer ülkelerinde olan mevcut kararlar neticesinde sokağa çıkma yasaklarında katı kurallar uygulanma politikasına gidilmiş ve kurallara uymayan vatandaşlara idari ve adli olmak üzere cezalandırmalar uygulanmıştır. Uygulanan cezaların caydırıcılığı nedeniyle çoğu vatandaş kurallara uymuş ve toplu bulaşma ihtimali bulunan alanlara erişimler kısıtlanmıştır. İnsanlar gıda ve yeme-içme ihtiyaçlarını temin etme konusunda ilk dönemler zorluklar yaşasa da ilerleyen dönemde eve gıda getirme hizmetleri gibi hizmetlerde bir artış olmuş ve temin konusunda insanlar sıkıntı yaşamamıştır. Toplu ulaşım ağlarına kişi sayısı sınırlaması getirilmiş ve bazı aplikasyonlar vasıtası ile bireylerin riskli durumda olup olmadıkları veya bu rahatsızlığa sahip olup olmadığı konusunda gerekli yerlere bilgi akışı olmuştur ve bu durum insan sağlığı ve toplu bulaşma risklerine karşın için önem arz etmiştir. Toplumsal normlar bakımından incelendiği zaman kültürümüzde bulunan ve nesiller boyu devam eden bazı kültürel alışkanlıklarımızda rafa kaldırılmış ve kısa bir süreliğine kullanım dışı olmuştur. Toplumsal olarak geleneklerimizden gelen tokalaşma ve ev ziyaretleri covid-19 pandemisi nedeniyle yapılmamış ve geçmişten gelen alışkanlıklarımız değişmeye başlamıştır (Yolcu, 2020).

Eğitim-ğretim üzerindeki etkisi, tüm dünyada aslında var olan ancak pek de fazla tercih edilmeyen bir eğitim yöntemini ortaya çıkartmıştır. Online olarak eğitim-ğretim sistemi, öğrencilerin ve eğitmenlerin ev ortamlarından ortak bir platform üzerinden birbirleri ile bilgi alışverişi yapmaları ve eğitim faaliyetlerini ilerletmeleri üzerine kullanılmıştır. Kullanılan bu sistemin olumlu yanları olduğu kadar olumsuz bazı yönleri de ortaya çıkartmıştır. Öğrencilerin uzun vakitler bilgisayar başında vakit geçirmeleri ve daha sonrasında sokağa çıkma yasaklarından dolayı dışarıda herhangi bir oyun etkinliği yapamamaları devamında çocuklar ve gençleri internet üzerinden oynanan online platformlu birbirleri ile etkileşim kurabilecekleri mecralara girmeye zorlamıştır. Akıllı cep telefonu ve tabletler üzerinden erişim sağlanabilen bazı online platformlu oyunların içerisinde oyun içi satın alımlar ve takas yöntemleri bulunduğundan gençler ve çocuklar için kumar alışkanlığı geliştirmede etkili bir neden olmuştur. Oyun içi elde edilen bazı

ekipmanları diğer bir kişiye bazı koşullar karşılığında aktarma yapmak ve karşılıklı olarak oyun içi para karşılığında turnuvalar dzenlenmesi davranışsal bağımlılık geliştirilmesi açısından büyük bir etmen olmaktadır. Bu sebepten dolayı pandemi sürecinde genç nesilde oluşan bazı durumlar göz ardı edilmemelidir (Tkel, 2020).

2.1.2. Covid-19 pandemi süreci ve ocuklar

İçerisinde bulunduğumuz süreç döneminde pandemi sürecinin beraberinde getirdiği zorunlulukların başında tam kapanma süreci yer almaktadır. Tam kapanma sürecinde normal zamanda ev içerisinde durmak istemeyen ve sürekli sokakta ve parklarda oyun oynamak için can atan çocuklar, pandemi sürecindeki tam kapanmanın gerekliliği olarak ev içerisinde sokağa çıkma yasaklarına maruz kalmıştır. Böylesi bir zorunluluk karşısında hiç şüphesiz ki çocukların sosyalleşmesine imkan sağlayan bazı aletler normal döneme göre pandemi sürecinde daha fazla hayatlarına giriş sağlamışlardır.

Tabletler, akıllı cep telefonları, masa üstü bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar gibi teknolojik aletler ile normal süreçlerden daha fazla vakit geçirmeye başlamışlardır. İçerisinde bulunulan dönem sebebiyle çok fazla vakit geçirilmesi devamında bazı bağımlılık türlerinin çocuklarda gelişmesine ve ailelerin bu konuda bazı sorunlar yaşamasına neden olmuştur. Çocukların internet üzerinde yüksek vakitler harcamaları devamında aile ile aralarında bir iletişimsizlik sorunu oluşmasına neden olmaktadır. Çocukların zihinsel, sosyal, beden sağlığı ve konuşma yetileri bakımından pandemi sürecinde olumsuz yönde etkilendikleri düşünülmektedir. Salgın sürecinde pandemi ilan edilmesinin de getirdiği kapanma süreci boyunca eğitim-ğretim süreçlerinin de online olarak ilerletilmesi belirli problemlerin beraberinde yaşanmasına neden olmuştur. Normal koşullarda eğitim sistemi içerisinde öğrencinin rolü ve uyulması gerekli olan normlar, sınıf içerisinde ki iletişim ve davranış şekilleri belirli bir kural üzerinden ilerlerken aslında çocuğun karakter gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Covid-19 hastalığı öncesinde çocukların eğitimleri içerisinde çocuklara aktarımı sağlanan destekleyici faaliyetlerin eksikleri şüphesiz ki çocukta etkilerini bırakmaktadır. Çocukların yaşadığı bazı psikoloji sıkıntılarının özümlenmesi için gerçekleştirilmeye uğraşılan psikolojik destek hizmetleri, yetkili makamlarca ilan edilen pandemi koşulları nedeniyle sokağa çıkma yasağı olmasından kaynaklı olarak ev içerisinde online internet üzerinden gerçekleştirilmiş ve çocukların dikkatlerini toplama sürelerinde azalma olmasından

kaynaklı gerekli verimliliklerin alınamadığı gözlemlenmiştir. Sosyal olarak yardım ağına en fazla gerekli olan süreçlerden bir tanesi olan pandemi gibi olağan dışı olaylarda çocuklar arkadaşları ile vakit geçirmeye, birlikte vakit geçirmeye ve iletişim halinde olmaya ihtiyaçları vardır. Ortaya çıkan bu gerekliliklerin bulunmasına karşın pandemi den sonrasında üst makamlarca çoğu şehirde dışarı çıkma yasaklarının duyurulmasıyla ve yüz yüze eğitimin online platforma dönmesi ile çocuklar akranları ile vakit geçirebilecekleri başka anlatım ile sosyal olarak gelişimlerini destekleyici ve bu durumun oluşturduğu hislerle anlamlandırmalarını basitleştirecek mekanlardan uzak kalmışlardır (Alpago, 2020).

2.1.2.1. Çocuklarda risk faktörleri

Çocuklar açısından değerlendirilmesi gerekirse, mevcut bulunan risk ilgili literatürde kişinin hem zihinsel hem de fiziksel sağlığına risk teşkil eden bir mecburi hayat yaşantısı ile maruz bırakılması anında zamanın neticesinde negatif bir netice olması ya da bu problemlili sürecin üstesinden gelmesi sorunu koruyan etmenler olarak bahsedilmektedir. Çocuk sorunlu hamilelik sonrasında yaşama gözlerini açmışsalar, bakım gösterenlerin madde veya alkol bağımlılığı var ise, anne-babaların problemlili ayrılıklarını gözlemlemişler ise, anne-babaların ayrılık devamında yaptıkları tartışmalara dahil olmuşlar ise, maddi sıkıntılar içinde gelişimlerini devam ettirmişlerse, aile içerisinde ya da çocukta önceden tanısı konulmuş bir kronik hastalık mevcut ise, ihmal edilmiş veya istismara maruz kalmışlar ise, sürekli olarak ev içerisinde bir uyumsuzluk olan bir ev içerisinde gelişmişler ise, ev içerisinde normalde bulunması gereken bir aile üyesinden uzakta hayatlarını sürdürmüşlerse, anne-baba ilgisinden uzak yaşamışlarsa, risk içeren çocuklar grubunda söylenebilirler. Mevcut durumda önemli durum çocukların oluşan bu risk durumlarından herhangi birisine veya birden fazlasına aynı zamanda taşıyor olabileceğini bilmektir. Bu sebeple risk taşıyan çocuklar pandemi devamında ilk olarak ilgilenilmesi ve psikolojik sağlamlıklarının yükseltilmesi önem arz eden grupta yer olmalıdırlar. Pandemi süreci boyunca çocukların ev içerisinde geçirdikleri zamanın artış göstermesi devamında günümüzün gereklilikleri olan internet ve akıllı cep telefonları ile geçirilen vaktin artmasında hiç şüphesiz ki yükselme göstertmektedir. Ebeveynlerin çocukların internet kullanımlarını ve ne tür uygulamalar ile vakit geçirdiklerini gözlemlemesi hiç şüphesiz ki herhangi bir bağımlılığın gelişmesinin de önüne geçebilmektedir. Araştırmalar gösteriyor ki oyun içerisinde de oynanan oyunların kişide

kumar alışkanlığı geliştirebildiği görülmüştür. Erişimi sağlanabilecek uygulamaların bilinmemesi risk durumu teşkil etmektedir (Şeren, Tut ve Kesten, 2020).

2.1.2.2. Önleyici faktörler

Önleyici durumlar literatür araştırmalarında kişinin zihinsel ve bedensel durumunu negatif etkilemesine neden olan olaylarda ya da maruz kalabileceği problemlerli hayat yaşantılarında oluşan bu zorluklar ile baş etme ve bu aşamaların neticesinde fazla beklenen neticeler alınmasını belirten nitelikler olarak açıklamaktadır. Anne-babalarına koşulsuz bağlı olma durumu, eşitlikçi bir ebeveyn özelliklerine vakıf olma, basit adapte olabilme, anne-babanın beklediği çocuk olmak, aidiyet duygusunu benimseme, bağımsız ve girişkenliğin motive ile desteklendiği ev içerisinde gelişme, ebeveyn, yaşlılar ve arkadaş birlikteliği veya sosyal olarak hoş görülme desteklerinin var olması, aktif olarak baş etme yeteneğine sahip olmak, parasal olarak kuvvetli olmak, benzeri sebepler önleyici faktörler arasında bulunmaktadır. Çocukların maruz bulunduğu pandemi problemi zarfında çocuklarla görüşmeler yapılırken benzer şekilde risk faktöründe bulunduğu gibi önleyici faktörlerin bulunması, çocuğa hissettirilmesi ve aktarılması öncelik olmalıdır. Anlatılmak istenen önleyici faktörlerin hepsi çocuğun yalnızca bu dönemde tecrübe ettiği pandemi süreci devamında gözlemlenen sonuçların minimale indirilmesi, pandemi den önce olan yaşama tekrardan adapteyi basitleştirmesinde değil sonraki hayatında da uygulayabileceği tutum ve uyum sorunlarının ve oluşabilecek diğer problemlerin engellenmesinde ve yaşadığı sorunlar ile baş etmesinde faydalı olabilecek becerilerinin öğretilmesinde faydalı olacaktır. Pandemi boyunca psikolojik sağlamlığı yükseltmek için uğraşılan tüm araştırmalarda anne-baba, eğitimci, okul müdürleri ve ruh sağlığı görevlilerinin ortak bir hareketle çalışması ve asıl hedefin çocukların pandemi zamanında ve devamında paylaştıkları duygu, fikir, bedensel ve zihinsel tepkilerin üzerine çalışılarak pandemi den evvel standart hayatlarına geçmelerine yardımcı olmak olduğunun bilmek önemlidir. Çocukların psikolojik sağlamlıklarının artırılması hedefiyle uygulanacak bütün seçenekler ile beraber pandemi süreciyle kötüleşen temel güven hissini tekrardan aşılması, diğer problemlerin önüne geçilmesi, baş etme ve sorun halletme yetilerinin aşılması, geleceğe umudun çoğalması ve pandemi den evvel işlevselliğin yeniden sağlanması amaçlanmalıdır. Anne-babanın, eğitimcilerin, okul yönetiminin ya da ruh sağlığı personellerinin çocuklarla çalışma yaparken hakim olduğu görevleri ve halletmesi gereken yükümlülükleri değişmektedir. Diğer bir açıdan çocukların psikolojik

sağlıklarını kuvvetlendirme sürecinde halledilecek içinde temel hedef ve beraberlik gibi temel bazı aynı durumlar barınmaktadır (Yıldız, 2020).

2.1.3. Pandemi süreci ve yetişkinler

Pandemi sürecinin başlamasından önceki normal yaşantı sürecinde, yetişkinlerin normal gündelik yaşantılarına devam etmeleri ve devamında dünya üzerinde bu denli büyük bir salgın ortamının baş göstermesi hiç şüphesiz ki insanlar üzerinde oldukça önemli problemler ortaya çıkartmıştır. Psikolojik açıdan değerlendirilecek olursa, ev içerisinde geçirilen sürenin artması ve iletişimsizlik beraberinde pek çok kişide karamsarlığı getirmiş ve bu oluşan karamsarlık neticesinde psikolojik açıdan buhrana sebep olmuştur. Pandemi salgınları sadece fiziksel açıdan rahatsızlığa sebep olmaz. Fiziksel rahatsızlığın devamında merkezi sinir hücrelerin de farklılaşmaya bağlı gerçekleşen psikiyatrik sorunlar gerçekleşebileceği gibi, hastalıkla beraber hayatı devam ettirmenin sorunlarından ortaya çıkan zihinsel problemler kendisini gösterebilir. Bu süreçte şiddetli karşılaşılan negatif duygular mevcut bulunan zihinsel problemlerin yükselmesine veya öncesinde bulunmayan zihinsel problemlerin meydana gelmesine sebep yaratabilir. Çoğunlukla üstesinden gelinmesinde güçleşen hisler; bilinmezlik ve bilinmezliğe doğru katlanamamak, tek kalmışlık hissi, güçsüz hissetme, karamsarlık, endişe ve panik durumu, şiddetli çekinceler, uyku ve yeme-içme problemleri, dikkatini toplamada problem yaşama gibi zihinsel problemlere maruz kalma görülebilir. Pandemi yaşantısına paralel bulunan ve en fazla karşılaşılan zihinsel sorunlar; duygu durum sorunları, kaygı sorunları, tssb, depresyon, OKB, panik nöbetleri gibi problemler karşımıza problem olarak çıkabilmektedir. Hastalık esnasında zihinsel olarak gerçekleşen etkiler değer verdiklerini kaybetme endişesi, çalıştığı kurumdan atılma endişesi, covid olma korkusu ve yaşamın sona ermesinden korkması, mevcut rahatsızlığı diğer bireylere aktarma korkusu gibi korku gözlemlenebilir. Kişinin mevcut hayatını, mesleki yetkinliğini sarsmadığına bu süreçte gözlenen korku normal ve olağandır. Mevcut durumun tam zıttı şiddetli korku olması kaygıların yükselmesine, panik nöbetlerinin şiddetlenmesine sebep olabilmektedir. Pandemi ile beraber kapanma sürecinde daha evvelinde süregelen zihinsel problemlerin sürekliliği de negatif sonuçlanabilmektedir. Bu tarz olaylarda bireylerin kullanılan aktif ilaçlarını sürdürmemeleri rahatsızlık durumlarını yükseltebilir. Geçmiş dönem yaşantıları incelendiğinde göz önüne alınması gereken durumlardan bir tanesi insanlığın etkileşimi ve iletişimidir. Önceki dönemlerde insanlar

etkileşimlerini yüz yüze ve sosyalleşebilecekleri bazı ortamlarda sürdürmekteydi. Günümüzde akıllı cep telefonları ve devamında üretilen uygulamalar neticesinde bu durumda değişimler gözlemlenmiştir. İletişim kurma insanlar ile sohbet etme gibi olağan yaşam durumlarının yalnızca akıllı cep telefonları sayesinde olduğu düşünülmeye başlanmıştır (Balcı ve Gülnar, 2009).

2.2. Bağımlılık

Bağımlılık konusunda geçmiş günlerden günümüze kadar gelinen süreçte pek çok teori ortaya çıkmıştır. Kimi dönemlerde bağımlılık yapıcı maddeler insanoğlu tarafından oldukça masum bir şekilde piyasada kendisine yer edinmiştir. Bağımlılık yapıcı maddelerin masum bir şekilde piyasada kendisine yer edinmesi ilerleyen süreçte sonuçlarını göstermiştir. Birinci dünya savaşında askerler üzerinde kullanılan ve kötüye kullanımının bağımlılık yarattığı bilinen morfin bunun toplumsal problem haline gelmesinin ilk örneklerinden gösterilebilir. Sonraki süreçte dünyanın karşılaştığı en büyük yıkım olaylarından birisi olan ikinci dünya savaşında Nazilerin askerleri üzerinde kullandığı amfetamin türevi ilaçlar ile askerler üzerinde istenilen etkilere ulaşılması amaçlanmıştır (Ögel, Evren ve Karadağ, 2012).

Amfetamin türevlerini kullanan Nazi askerlerinde ilk dönemlerde gözlemlenen bazı durumlar olmuş, madde etkisinde iken olmayan hayali düşman askerlerine ateş ettikleri ve mühimmatlarını bu sebeple tükettikleri gözlemlenmiştir. Nazilerin bu denli fazla kullanımları devamında bazı yoksunluk semptomlarının artışına neden olmuş ve savaş sonrası yıkımları da beraberinde getirmiştir. Dünya üzerinde bir tek almanlar bu sorunları yaşamamıştır. Amerikan askerlerinin Vietnam savaşında da reçeteli olarak bu hapları kullandıkları bilinmektedir. Savaş sonrasında filmlere de konu olan bu durumlar bağımlılığın ne denli önemli bir hastalık olduğunu gözler önüne sermiştir. İlk kullanım amaçlarında askerlere güç, dayanıklılık ve enerji vermesi için planlı bir şekilde dağıtımları sağlanan bu ilaçların sonraki dönemde getirdiği sonuçlar oldukça ağır olmuştur. Amerika Birleşik Devletlerin de metamfetamin öncelerinde, satışa sunulmasından belirli bir süre öncesinde, 1933 yılında kullanıcı için olumlu karşılanmış bir solunum ilacı şeklinde özgür kullanıma bırakıldı. Halk arasındaki bazı kesimlerce keyif yapıcı etkisi kısa süre içerisinde görüldü ve 1930 senesinin son çeyreğinde müzik mekanlarında ve cezaevi gibi yerlerde popülerleşti. Doktor kontrolünde kullanımı olan

amfetaminin türevlerinin amaçları dışında tüketimi ve bağımlılık problemini gösteren ilk durumlar, 1960 yılında Birleşik Krallıktan ses getirdi. Zayıflama, kaygı ve bazı etmenler sebebiyle doktor kontrolünde temin edilen kişilerde bazı semptomlar yakalanmış ve bağımlılık geliştirmiştir. 1950 yılının sonlarında maddeye bağlı bağımlılık problemi yaşayan kişilerin dörtte ikisinin amfetamini daha önceki dönemde doktor kontrolü ile temin ettiklerini, bağımlılık geliştirmelerinin sonrasında daha az yasal imkanlara ilgilendiklerini paylaştı. Amerika Birleşik Devletlerin de bu maddeleri ulaşmak için doktor onayı lazımdı. Doktor kontrolüne indirgenmesi ilaç kötüye kullanımının önüne geçilmesinde önem arz etmiştir. Yapılan tüm uğraşlarla beraberinde amfetamin, 1980 yıllarında merdiven altı üretimi sürdürülmüştür (Uğurlu ve Şengül, 2012).

Bağımlılık insan beyinde oluşan aynı şeker hastalığı ve de tansiyon hastalığı gibi tamamen iyileşemeyen ancak bununla yaşamayı öğrenmeyi ve yaşamı düzene koyma ile normalleşebilen bir beyin hastalığıdır. Nasıl ki bir tansiyon hastası günlük işlerini halledebilir evlenebilir çocuk sahibi olabilir ve işe gidebilir ise, bağımlılığı olan bir birey de aynı düzeyde işlerini halledebilmektedir. Bağımlılık insan beyine etki eden bir rahatsızlıktır ve dünyanın kısa tarihinde oldukça önemli bir sağlık problemlerinden bir tanesi olarak kabul görmektedir. Bağımlılığa sahip, bağımlı kişilerin beyinlerindeki, şekil ve kimyasal farklılıklara bakıldığında gönüllü bağımlılık yaratıcı madde alma tutumu, takıntılı madde alımına yönelir. Oluşan bağımlılığın neticesinde bireyde, önemli zihinsel ve fiziksel problemler gözlemlenmekte olup kişisel olarak süregelen bu bağlanma kişinin tüm sıhatini, ev yaşantısını ve iş hayatını tehlikeye sokmakta ve kültürel olarak pek çok soruna kısma yasal problemle kapı açabilmektedir. Majör Depresyon, iki uçlu bozukluk, bağımlılık, dhb gibi problemler bağımlılığa çoğunlukla yanında gözlemlenen psikolojik sorunlardır. İlk olarak bağımlılık yaratıcı madde tüketimi olan her bireyin bağımlılık geliştirme ihtimali mevcuttur. Bağımlılık zihni, dış dünyayı ve genetik yönelimi ilgilendiren bir beyin rahatsızlığıdır (Aktan, 2018).

Bireyin normal olan bir takım ilaç ya da maddeye göre durdurması zor zihinsel ve bedensel bir gereksinim hissetmesi, kullanılan dozun ve kullanılma zamanının günden güne çoğalması, kullanılmadığı anlarda yoksunluk semptomlarının kendisini göstermesi devamında ilaç ya da madde kullanılmadan normal yaşamın devam etmesi zor bir hale bürünmesidir. Bağımlılık devamlılık gösteren bir rahatsızlıktır. İnsanın gözlemlendiği bütün kötülöklere rağmen madde bulmaya iter. Bağımlılığın genetik, toplumsal, zihinsel, davranışsal sebeplerden ortaya çıktığı söylenmektedir. Bilinen bağımlılık sebebini bir

nedene dayanarak bahsetmek olası değildir. Birden fazla sebep toplandığında bağımlılık kendisini oluşturmaktadır. Aile içerisinde yapılan çalışmaları üzerinde durulan, biyolojik ve toplumsal etmenlerin neticesini farklılaştırmamıza fayda sağlamaktadır. Çocukların biyolojik ebeveynlerinden hayata gelmesinden evvel bir zaman sonrasında boşanmaları ve sonrasında bilgileri olmadıkları zamanlarda bağımlılık sorunu bulunan anne- babanın çocuklarında, bağımlı olma eğiliminde pozitif bir yükselme olduğu gözlemlenmiştir. Genetik açıdan bakıldığında sayıca çok genin bağımlılık oluşumuna neden olduğu kabul görmektedir. Farklı sosyal oluşumlarda uygulanan araştırmalarda bağımlılık oluşumu için değişik kuramlar söylenmiştir. Kültürel etmenlerin çalışılması oldukça basit olmasa da dışsal durumların bağımlılık oluşumunda önemli bir durum barındırdığı bilinmektedir. Bağımlılığın oluşumunda insan beynin haz bölümü olan ventral tegmental bölüm, beynin muhakeme etme, fikir yürütme, dürtü kontrolü gibi pek çok özelliklerinden yükümlü frontal korteks, hislerin kontrolünden yükümlü amigdala, hayata dair öğrenmeler ile alakalı Nucleus Accumbens gibi pek fazla beyin yerlerinden sorumluluğu vardır. Bağımlılığın oluşumundan itibaren beynin değişik yerlerinden bazı değişiklikler oluşmaya başlamaktadır. Madde alımı, haz noktasından üst düzeylerde dopamin üretilmesine sebep olur. Üretilen bu dopamin bireyde şiddetli haz duymasına sebep olmaktadır. Madde kullanımının uyardığı dopamin artımı, süre esnasında frontal korteksi karmaşılaştırarak farklı karara varılmasına, istenilen hareketlerin madde alımı tarafınca gerçekleşmesine sebep gösterilmektedir. Beynin öğrenmesi ile alakalı yerlerini de farklılaştırarak bilgi edinme gücünün değişmesiyle sonuçlanır. Bağımlılıkta söylenen bireylerde, yeni veriyi beyine işleme, saklama ve gün yüzüne çıkartma özelliklerinde de farklılaşma görülmektedir. Bağımlılık geliştiren maddeler direkt veya kısmen olarak zihnin haz duyma duygusunu kontrol altına alan ve sisteme sokan ağı farklılaştırmaktadır. Neticesinde ödül bulunan çoğu şey bağımlılık geliştirebilir. Davranış bozuklukları en az uyuşturucu kadar hayata etki edebilme gücüne hakimdir (Babacan, 2016).

Anlatılan bu durumlara eklenebilecek bir diğer; video oyunları, internet bağımlılığı, sanal alışveriş bağımlılığı, yeme, spor, sigara, kumar, şans oyunları, teknoloji, sosyal medya bağımlılığı da üzerine konuşulması mühim diğer bir bağımlılık çeşitlerini kapsamaktadır. Bahsi geçen bu tip bağımlılıklar, davranışsal bağımlılık olarak isimlendirilir. Bağımlılık çeşitlerinden bir tanesi de internet bağımlılığı türüdür. Nitelik bakımından ergen ve genç yetişkin popülasyonunda oldukça sık karşılaşılmaya başlanmıştır.

Değinilmesi gereken önemli bir konuda geçmişten beri varlığını gösteren, bahis ve kumar bağımlılık türleri iken, ek olarak zamanın getirdiği yenilikler ile birlikte sanal bahis oyun türleri de bunlara katılmışlardır. Oyuncular oyun içerisindeki kaybettiklerini yenilemek, telafi etme davranışı ile tekrardan sağlamanın yolunun yeniden oyun oynamak olduğuna inanırlar. Çevresel ve parasal kayıp yükseldikçe tekrarlayan oyun davranışı ve konuşulan yanlış söylemler ile üstünü kapatmak için uğraşırlar. Öfkeli olma ve saklanan kayıplar yaşamlarının olmazsa olmaz süreçleri olurlar. Legal olmayan kanuna aykırı yollara başvurabilirler, birikim yaptıkları paraları bitirirler ve devamında başkalarından borç alırlar. Kişi harcadığı paralarını tekrardan geri alamayacağını öğrenir. Her ne kadar bu durum öğrenilse bile kişide uyandırdığı haz mekanizması ve uyarılma için oynama davranışını devam ettirir. Oluşan bu durum sıklıkla son evrelerde ilişki sorunları veya hukuksal problemler sebebiyle iyileşme çabasında olmaya başlanır. Bağımlılık insan beyninin de değişimler gösteren ve beyinde oluşan bir beyin hastalığıdır (Çavuş, Ayhan ve Tuncer, 2016).

Bağımlılık oluşumunda kişinin beyinde oluşan değişimler büyük bir rol oynamaktadır. Bireyin zihinsel olarak arzuladığını söylemesi bir güç problemi veya istemli olan bir davranış örüntüsü değil, kişinin içinde bulunduğu rahatsızlıktan doğan kişinin beyninin ürettiği bir çeşit alarm sistemidir. Kişinin kendisine hakim olması ve bilinçli olarak süreci ilerletmesi ancak bırakma ve tedavi sürecinde kendisini gösterir. Birden fazla bağımlılık oldukça fazla bilinen bir durumdur ancak herkeste aynı şekilde oluşabilecek bir durum olmamaktadır. Birden fazla maddeye bağımlılık geliştirilmesi daha çok, bir madde veya tutumun insanın zihin yapısıyla ne denli pekiştiği ile ve gördüğü durumla alakalıdır. Bireyin birinci dereceden yakınları bağımlı olsalar dahi, oluşan durum kişide de bağımlılık bulunacağı anlamı taşımaz. Yapılan çalışmalara göre genetik olarak bağlayabileceğimiz oran yüksek bir oran olabilse de, yaşam ve kişinin kendi deneyimleri gen faktörünün aktif bir duruma başlamasında oldukça yüksek bir düzeye etki etmektedir. Bağımlılığı tek başına biyolojik ve doğuştan gelen tarafla inceleyen bir bakış açısı; kişinin aile ortamında var olan bağımlı görmemiş pek çok insanın ortada herhangi bir bağıllığın mevcut olmadığını düşünerek yanlış bir güven hissiyle tehlikeli tecrübelere başlangıç olmasında yol gösterici olurken, düzelmek için çaba sarf eden pek çok bağımlının hiçbir zaman normale dönemeyeceğini düşünerek düzelme isteklerini engellemektedir. Bağımlılık farklılaştırmadan kültürel olarak her popülasyondan bireyi etkisi altında barındıran bir rahatsızlıktır. Bağımlılığı her yaşa sahip kişiler, tüm etnik

gruplardan, tüm medeniyetlerden insanı etkisi altına alır. Genel olarak bağımlı bireylerin şahsi tutumları, tutum ve kültürel inançlarını da istismar edecek türde yaşam stiline doğru eğilimi vardır. Maddeye ve alkole olan bağımlılık veya farklı davranış bağımlılık türleri tedavi ile üstesinden gelinebilir rahatsızlıklardır. Öncelik olarak tedavi gerekliliklerini yerine getiren bireylerin, alkol-madde/davranışı uygulamama ihtimalleri oldukça üst düzeydir. Bağımlılık tedavi süreci geniş bir süreci kapsamaktadır; İlaç tedavisinin sonrasında psikolojik-sosyal uyuma özen gösterilerek yapılacak geniş ölçekli bir tedavi ve uyum çalışması lazımdır. Bireyin tedaviye olan yaklaşımı büyük önem arz etmekte, hayat yaşantıları, aile ile olan durumu, bağımlı olan bireyin süreci zaman içerisinde bazı etmenlere bağlı olarak değişim gösterebilmektedir. Oluşan bu sebeple yalnızca tek bağımlılık tedavi süreci yöntemlerinden ziyade bireyin içerisinde olmakta olduğu konum (bio-psi-sos) neticesinde iyileşme sistemleri üzerine durulmalıdır. Bağımlılığın oluşum zamanı psikolojik özellikler bakımından gözlemlendiğinde bireyin negatif düşüncelerine katlanılamaması ve mevcut problemler üzerine yoğunlaşmaktansa, içsel olarak yaşadığı problemleri reddederek haz duyduğu uyaranlara kaydığı gözlemlenir. Kişinin fiziksel olarak zaman geçtikçe durumu kabullenmeye başlaması sonrasında fazla dozajda kullanım göstermesi veya tekrar eden davranışlar örüntüsü ile birlikte aynı tutumu tekrarlamaya yönelik gündelik hayatından ve problemlerinden kısa vadeli kaçış göstermiş olur (Bozdağlıoğlu, Çınar, 2004).

Alkol-Madde alımı veya bağımlılığı pekiştiren örüntü göstermediğinde şiddetli rahatsızlık duygusuna kapılı ve bu yalan olan gevşeme hissini yeniden hissederek içerisinde varlık gösteren problemlerden kaçış göstermeye çaba harcanır. Gerçekleşen durum neticesinde, birey açısından tekrarlayıcı problemlerle bir döngü sistemi durumu haline alır ve kişi gerçek problemini göremediğinden probleminin neticesine de zamanla mesafe koymuş olur. Bu nedenle bağımlılık insanın gündelik hayatına ve problemlerine kenetlenip savaş vermesini daha zora sokan zarar gösterici bir davranış örüntüsüdür. Yapılan saha çalışmalarına bakıldığında alkol problemi bulunan kişilerde anti-sosyal kişilik ya da anti-sosyal tutum miktarı %30 dolaylarındadır. Klinik olarak yapılan çalışmalar neticesinde bağımlı olan kişilerde obsesif bozukluklar çok fazla yaygın olduğu gözlemlenmiştir (Bilici, Uğurlu, Tufan, Güven ve Uğurlu, 2012).

Hayatta var olan her şeyin sorunsuz olması, temkinli olmak, ya beyaz ya da siyah olmalı düş yapısından hayatını sürdüren, yüksek düzeyde kontrol seven, detaycı bireylerde bağımlı olma ihtimali çok daha üst düzeydedir. Hayat üzerinde her zaman

karşılaşılabileceğimiz katlanılması zor ve hüzünlü durumlar ve yaralayıcı durumlar devamında sorunların üstesinden gelebilmek için bağımlılık yaratabilecek maddelere ulaşma yaygın bir tutumdur. Bu tarz bireylerde bu tutum daha sık gözlemlenebiliyor ve çoğunlukla bağımlılığın yoğunlaşmasına neden oluyorlar. Ayarında alkol kullanımı ya da sosyal kullanım seviyesinde çok az bir zaman sonunda içkinin sonunu görür duruma gelirler. Bağımlılık sahibi, utangaç bireylerde ve sosyal korkuları bulunan kişilerde halk içerisinde korkusuz görünebilmek için bağımlılık geliştirici madde kullanımına yönelebiliyorlar. Sonrasında kültürel olarak görülen obsesyonlardan en fazla bulunan psikiyatrik rahatsızlık alkol ve madde bağımlılığıdır. Şizofreni ve içerisinde bulunan diğer depresyon tanısı bulunanlar, kaygı rahatsızlığı bulunanlar da sorunlarından kurtulabilmek, azaltmak nedeniyle alkol kullanabiliyor ve potansiyel olarak bağımlı kişi adayı pozisyonuna geçebiliyor (Sümer, Oruçlular ve Çapar, 2015).

Alkol ve madde kullanım sorunları psikiyatri topluluğunda da doktorun elinden bir şey gelemediği ve kısıtlı güce hakim olduğu düşüncesini gösteren sorunlardır. Alkol ve madde problemlili kullanımı konusunda dertli olan insanlar çoğunlukla şifası olmayan ruhsal durumu problemlili insanlar olarak görülür. Sağlık personeli kendi iç dinamiklerinde bile bu insanlar için kendi içlerinde bir damgalama durumu mevcuttur. "Madde ile ilişkili olarak ortaya çıkan kullanım sorunları var olan bir tedavi sistemi bilinmeyen sorunlardır, madde kullanımı olan bireyler çoğunlukla sorunlu yapıda bireyler olduklarından oryantasyonları da zordur. Bu durumda bu konu ile ilgili bir çaba içerisinde olunsun, ancak pek netice olmayacağı düşünüyorum" zihinleri pek çok defa zihinlerden aktarmaktadır. Gerçekte var olan uslanma gerçekleşmez diye aktarılan kişilik rahatsızlıkları uyuşturucu alımlarında yalnızca yüzde 20'sini kapsamaktadır. Bağımlılık sürecinin ilk koşullarından olan uzmanın danışanını düzene sokacağına olan umudu, danışanına güvenmesi, danışanında uzmanına ve sürecine güvenidir. Süreçte ilk süreçleri kapsayan bu hissel ortaklık sürecinde problemsiz ilerleri devamında bağımlılıkla net süreci sürdürmüştür. Bahsi geçen bu anlatıların devamında şunu ekleyebiliriz ki alkol ve madde alımı ve bağımlılık problemi insanoğlunu hem bedensel hem zihinsel hem de toplumsal olarak kötüye ilerleten ve geçmişten bugüne kişileri en fazla problem yaratan sorunların ilklerinde bulunmaktadır. Ne sebeple yaşanırsa bağımlılık gelişimi olan kişi hayat neticesini yok eder. Hayatı yeniliklerden daha fazla bağımlılığı bulunan şeyi elde etme ilerler ve kaybolur. Umursamaz bir konuma gelme ve bunu paylaşma, birlik olma gibi duygularının fonksiyonlarını bitirir. Hatırda tutulması gereken önemli bir durum tüm

bağımlılık tedavisi yaklaşımı bağımlı bireye rağmen olumlu sonuçlanmaz. Bu sebeple içinde olunan önemli bir durumda uzmandan aileye, eğitim hayatındaki danışana hatta kullanımı olabilecek yer sahibine, özetle içerisinde yer edinen kültürün önemsemesine ve birliğine gerek duyulur. Bağımlılığın görünen en mantıklı önlemi bağlanmanın önüne geçmek ve bağlanmayı önüne geçebilecek önleyici önlemler üzerine kafa yormaktır. Özellikle dışarıda yaşamlarını sürdüren çocuk bireylerin zaman geçtikçe tehdit olan madde bağımlılığının oyununa gelmekte olduklarını aklımızdan çıkartmayıp geleceğimizi zarar veren bu problemle hep birlikte mücadele edilmesinin gerekliliği unutulmamalıdır (Bozdağlıoğlu, Çınar, 2004).

2.2.1. Kumar bağımlılığı

Kumar ile fazla vakit geçirme mevcut rahatsızlığı, insanın kendisini, çevresel ya da iş yaşamında gündelik yetkinliklerini değişime uğratabilecek düzeyde kumar alışkanlığının elde tutulur düzeyden tutulamayan düzeye kayması ile birlikte, etkili ve yinelenen mevcut duruma rağmen uzak durulması istenen kumar tutumları şeklinde açıklanmaktadır. Seksenli senelerde yazımı tamamlanan DSM-3 tanı kriteri kitabı ile ilk olarak bağımlılık, öncelikle psikiyatrik olarak kategori olarak “Patolojik Kumar Oynama” (PKO) adı altında literatüre kazandırılmıştır. 1994 senesinde yazımı tamamlanan DSM-4 beraberinde PKO “Diğer yerde sınıflandırılmamış dürtü kontrol bozuklukları” olarak baz alınmış ve bağımlılık olarak değerlendirilmemiştir. Yıllar ilerledikten sonra 2013 senesinde en güncel olarak basılan DSM-5 içeriğinde PKO, bağımlılık olarak görülmüştür ve “Madde ile İlişkili ve Bağımlılık Bozuklukları” sınıfı içerisinde “Madde ile ilişkili olmayan bozukluk” bölümünde kendisine yer edinmiştir. Sebep belirlenirken oynama davranışında, benzer olan maddeye olan bağlılık gibi zihinsel, nörolojik, kalıtsal veya tutum olarak niteliklerin bulunduğu ve oyun oynama rahatsızlığı bulunanlarda uyuşturucu bağımlılığı olan paralelinde yatkınlığın şiddetli olduğu ortaya atılmıştır. İçerisinde bulunulan durumun ilk olarak, psikolojik ve nörobiyolojik bir durum olarak davranışsal yönden resmi açıdan kabul edilmesi olmuştur. Ortaya çıkan yeni oluşan davranışsal bağımlılık teriminin onaylanmasına katkıda bulunmuştur (Ögel, Evren ve Karadağ, 2012).

Uyuşturucu ve alkole maruz kalan kişilerin beyinde kötü etkiler oluşturduğu ve bu durumların, tutum ile ilgili olarak zihinsel ve psikolojik tanımlayıcıları oluşturmada değişikliği ortaya çıkarttığı düşünülmektedir. Ortaya çıkan bu zararlı etkiler, kumar

oynama rahatsızlığında alımı gerçekleştirilen bir uyarıcı alımı bulunmadığı için kabul görülebilir. Davranışsal olarak kabul gören bağımlılık türlerinde beyinde olan ya da bilişsel kötülüklerin sonuçlarının fark edilmesi neticesinde tekrar sonuçlarına varabilir. Madde kullanımına veya davranışsal olarak gelişen bozukluklara farklı nörolojik bilimsel durumlar, insana etki eden etkenlerin kuvvetli olarak zihnin yapısal düzlemlerini net bir şekilde harekete geçirmelerine ve içeriğindeki uyarıcılar beraberinde kişisel olarak farklılık göstermektedir. Davranışsal olarak gözlemlenen türlerde kendiliğinden meydana gelen kazançların aynı bölgeleri işaretlemesi kumar türünde var olan tutumların gerçekte ne türden bir bağımlılık oluşturduğu ile ilgili durumların belirlenmesinde imkan yaratabilir. Bağımlılık oluşturan maddelerin insan üzerinde yarattığı neticeler kumar oynama problemi bulunan bireylerde varolmaması ya da olabildiğince düşük seviyede bulunması bilinmektedir. Devam eden metafor maddenin ortaya çıkarttığı, zarar görmemiş zihinlerde bağımlılık aşamalarını izlemek için bir araç düşünülebilir. DSM-5 kitabında kumar alışkanlığı problemi kriterleri; Dengesiz bir şekilde kumar oynama davranışı sergileme, kumar oynama davranışı ile ilgisi fazlasıyla vakit harcama, benzer düzeyde beklenen tecrübeyi kazanabilmek amacıyla yüksek düzeyde ücretle kumar davranışı sergilemek, kumara başlayınca kendisini durdurma esnasında, tedirginlik devamında öfke kontrol problemi veya frenlemek için yinelenen olumsuz denemeler, yaşamın basit yerlerinde kumar davranışının, haz aldığı bir olaydan uzaklaşmak için kumar davranışı sergilemek, kumar davranışı sonrasında yaşadığı kayıpları yeniden kazanmak için fazla bir çaba içerisinde kendisini bulmak ve tekrardan kazanmaya uğraşmak, kumar oynamayı hayatının merkez noktasına koymak ve kumar davranışı sergilemek için başka bireylere güven duymak şeklinde 9 farklı etmen üzerinden ilerlemektedir. Tanı kriterleri el kitabında problemlili kumar oynama davranışının alanda var olan açıklamasında kritik bir farklılıkta, mevcut bireyin kumar davranışını desteklemek nedeniyle kanun dışında bulunan sistemler üzerinden ilerlemesidir. Diğer bir durum ise, içerisinde bulun etmenlerin, azaltılması durumudur. Ortada bulunan yeni limitlerin, farklılaştırma başlattığı düşünülmektedir. Oluşan bu durum patolojik olarak kumar oynama davranışı sergileyen bireylerin ortaya çıkmasında fazla uygulanmış South Oaks Kumar Tarama Testi/SOKTT kendisi ve benzeri araştırma materyallerinin uygulayan bilimsel bulgular, Tanı kriterleri el kitabını kılavuz olarak alanlarda daha fazla semptom düşünceleri netleştirilmiştir. Türkiye de bulunan ceza sistemine göre kumar oynama durumu, maddi olarak bir gelir elde etme durumu ile hedeflenen ve elde edilmiş olan maddi kazancın şansa durumuna bağlı olarak gelişen kazanç durumudur. İçerisinde bulunduğumuz dönem

içinde insanları eğlendirme aracı olarak fazlaca talep görmektedir (Karaaziz, Çakıcı ve Özbahadır, 2019).

Kumar oynama davranışının kişiyi rahatlatması ve hoş vakit geçirme imajında lanse edilmesi pek sıktır. Kumarın kendisini lanse etmesinde pek çok çeşitte kendisini güzel göstermesi çeşitleri olsa da kumar oynama durumu bulunan bireylerin değiştirmesi önemli olan bir rahatsızlıktır. Kumar oynama sorunu var olan insanlar kumar oynama davranışlarını durduramazlar. Kumar bağımlılığı, bireyin şahsına, anne-baba ve arkadaş çevresine oldukça fazla hasar yaratır. Bireyin maddi olarak içerisinde var olan olayın kötü olmasına sebep olur. Dış dünya ile olan iletişimi azalır ve zamanla yok olma noktasına gelir. Karşılıklı olarak oluşturdukları temelinde güven bulunan iletişimlerini azaltırlar ya da sonlandırırılar. Zihinsel olarak çöküşleri paralelinde devam ettirir. Çalışma hayatında güçlü bulunmasına engel teşkil eder. Bireyin yaşam standartlarını azaltır. Ayrılık ve ev içerisinde olan kavgaları çoğaltır. Kumar oynama rahatsızlığının yaşadığımız coğrafyadaki sıklığı %3 dolaylarındadır. Tedavi sürecine başlamayan bağımlı bireyler oyundan kaynaklı gelişen zararları gün geçtikçe artmakta ve çok daha yüksek miktarda oynama davranışı sergilerler. Oluşan zararlarını tek seferde elde etmek isterler. Kumar problemi bulunanların parasal birikimlerini basit bir durumla yok edebilirler. Oluşan bu kısır döngü ile kendilerini kaybeden bağımlı bireyler gün ilerledikçe daha çok yalan söylemler kullanırlar. Elinden kayıp giden ekonomik birikimlerin erimesinden dolayı farklı yollar ile tekrarlamak için kanuna uygun olmayan işler ile elde edebilirler. Bağımlı birey ile birlikte hayatını sürdüren bireylerin bağımlılık problemi bulunan kişiden dolayı direkt maruz kalırlar. Oluşan bu durumdan mağdur olan kişiyi kumar probleminden ayırmak için fazla enerji harcarlar. Bağımlılık problemi bulunan aile üyelerini pek çok zaman sözlü şekilde uyarı verme gerekliliğinde olurlar (Bayındır, 2018).

Problemlili kumar oynama sorunu, töresel ve manevi boyutunda oluşan bir sorun gibi görülüp aile üyelerine öğüt ve yol gösterme davranışları içerisinde bulunurlar. Yapılması olumlu olacağı düşünülen bu davranışlar yanlış beraberinde getirir. Kumar oynama problemi olan kişi kazanç elde etme ve yeniden tekrarlama yapmasından ayrılamaz. Kumar oynama problemi bulunan bireye ne tür tutumlar sergilenmesi konusunda alanda uzman bireylere başvuruda bulunulmalıdır. Kumar sorunu ne olursa son bulabilir konusu bağımlılık probleminde arınmak isteyen kişileri ve yakınlarının netice aradığı konulardandır. Bağımlılık sürecinde uygulanması gereken rehabilitasyon sürecinin takım sürecinden geçtiği görülmektedir. Tedavi sürecinde oluşturulmasının

önemli olduğu bilinen, bireyin aile ve çevresi, tedavi ekibini kapsamaktadır. Kişinin kendi sürecini kontrol edememesinden kişi davranışlarını çevrenin desteğiyle gerçekleştirebilir. Çevre, bağımlılık sorunu bulunan kişinin maddi giriş ve çıkışları denetim sürecinde bulunur. Bağımlılık sürecinden kolay bir şekilde uzaklaşması hedefiyle destek görmesine ilerletir. Tedavi aşamalarının çoğunda kişi ile süreç içerisinde bulunur. Kumar probleminden uzaklaşma ve ekibin sorumluluğu zihindeki bilişsel problemleri tespit ederek ihtiyaç duyulan ilaç sürecini hazırlamaktadır (Dinç, 2014).

Bağımlılık sorunu bulunan kişinin bunun psikolojik bir problemden kaynaklandığını kabullenmelidir. Psikolog kişiyi kumar oynamaya davranışına götüren nedenleri netleştirir. Oyun oynamaya iten nedenlerin hangi süreç dahilinde geliştiğini ortaya çıkarır. Mevcut istek durumunun nasıl üstesinden gelebileceğine uygun süreçleri belirler. Bireyin kumar oynama davranışının devam etmesi neticesinde ortaya çıkabilecek durumları belirler. Bağımlı bireye özgü bir tedavi programı ayarlanarak süreci en az sorun ile atlama olasıdır. Oluşturulan üç aylık tedavi planı ile eş güdümlü süreç yürütülmesi ile bireyin bağımlılığı sistemli bir şekilde ilerletilir. Kumar oynama problemi bulunan bireylerin yapısal nitelikleri gözlemlendiğinde; aksiyon çabasında, aceleci bir yapısı bulunan, dürtü kontrolü olmadan ilerleyen kişilerin bağımlı kişi olmasının daha muhtemel olduğu gözlemlenmektedir. Neşe ve umutsuzluk hislerini peş peşe deneyimleyen kişilerin yakalanma ihtimali daha yüksek ihtimaldir. Bağlanma eksikliği duyan oyun oynamayı bir eksikliği örtme olarak hareket ederler. Madde ve içki kullanımı benzeri farklı bağımlılık yaratıcı şeyleri alanlarda kumar oynama tutumu görülme oranı yükselmektedir (Kalyon, Pektaş ve Mirsal, 2003).

2.2.1.1. Patolojik kumar oynama davranışı

Patolojik olarak gerçekleştirilen oyun oynama tutumu ve tanı ölçütleri kitabında kendisine yer edindiği üzere, mevcut bireyin kumar davranışı sergileme üzerine yüksek düzeyde efor üretmesi ve önceki dönemlerde kumar davranışı tecrübelerini yeniden deneyimleme, ileri de olan oyunu planlama, önüne geçebilmek veya tekrardan devam ettirmek için ücret kazanmanın planlarına kafa yormak, önceden deneyimlediği duyguları tekrardan hissedebilmek için zamanla yükseliş gösteren düzeydeki birikimleri ile kumar davranışı sergileme ihtiyacı hissetmesi; olumsuzluk ile neticelenen kumar davranışını etkisi düzeyinde tutma, davranışında aza inme veya sonlandırma hareketlerinin bulunması; bu hareketlere rağmen tedirgin veya mutsuz bir sonuç

göstermesi; problemlerden uzaklaşmak üzere örneğin eylemsizlik, utanç, kaygı, kötü ruh hali ve benzeri düşük seviyede duygudan uzaklaşmak için kumar davranışı sergilemesi; elinden giden birikimleri yeniden elde etmek için oynama davranışını tekrarlaması; bu zamana kadar gösterdiği davranışları saklamak için çevresine, tedavi ekibine veya diğer insanlara yalan söylemlerle anlatması; kumar davranışı sergilemesi için ihtiyaç duyulan maddiyatı elde etmek için yalan söyleme, insanları dolandırma tutumu, para çalma, üzerine yasal olmayan yollar ile para üstlenme gibi kanuna uygun olmayan tutumlarda ilerleme göstermesi; oyun oynaması nedeniyle önem arz eden bir arkadaşlığını, çalışma hayatını, akademik başarıyı elde etmemesi veya alakalı durumları elinden götürmesi; oyun oynama tutumu sebebiyle bulunduğu olumsuz olaylardan kaçınma para elde etmesi için diğer insanlara güven duyması gibi durumlardan minimum beşinin sağlanıyor olması bireyde patolojik olarak kumar tutumu bulunduğu işaretidir. Oyun oynama durumu gözlemlenen insanların dürtüsel olarak hareketlerde bulunmaları, gerçekleştirdikleri tutumları sonlandırabilmeyle ilişkili olarak düzen problemi gösterebilmeleri oyun sebepleri gözünden önemli olabilmektedir. Bu tip bireylerin tutumları gözlemleri oldukça içgüdüsel bir biçimde basitçe harekete geçilebilen, bulunduğu durumu huzurlu değerlendirme davranışı ortaya koyan ve düşüncesiz, pratik ve neşeli bir durumları gösterme izlenimi ortaya çıkarttıkları saptanmıştır. Benzer bir düşük olan kendine olan saygısını onarmak için bu davranışı sergileme vasıtasıyla bulunduğu ortamda gösteriş durumları olabilmektedir (Altıntaş, 2018).

Kumar davranışı gösteren kişiler, zihinsel olarak farklılık içerisinde bulunmakta, yaşamlarındaki eksik olan şeyleri tamamlayabilmek ya da pek çok problemlerden uzaklaşmak için oynama davranışı sergilediklerinden bahsetmişlerdir. Oluşan bu durumla birlikte bir tekrar içerisinde bulduklarından bahsetmişlerdir. Her ne durum yaşanırsa yaşansın kumar oynamanın var olan tüm sorunları unutmada ve problemleri bırakabilme niteliği bulunduğunu ileri sürmektedirler. Var olan problemlerini farklı bireylere aktarmaktansa mevcut olan diğer yaşantının arasına katılmayı kendileri isterler. Bu tip düşüncede olan kişilerin kumar davranışı sergilemesi, göstermeyen kişilere göre aksiyon ve diğer davranışlar isteme eşiklerini gözle görülür şiddette üst seviyede olduğu tespit edilmiştir (Ögel, Evren ve Karadağ, 2012).

2.2.1.2. Kumar bağımlılığı olan bireylerin kişilik özellikleri

Kumar oynama davranışı sergileyen bireylerin hangi sebeple oyun oynama tutumu sergileyebilecekleri ile alakalı aşamaları düşünme durumunda Sosyal Bilişsel Kuram üzerinden düşünülmesi durum ile ilgili bize yol gösterebilir. Sosyal kuramın içeriğine dayanarak insanların sergiledikleri tutum, yapılan hareket ve sonunda elde edilen netice umudu ve yarar gösterme tutumlarından kaynaklanır. Kumar davranışı gösterme ile alakalı insan zihni, oyun oynama neticesinde pek fazla anlamlı neticeye varacağı; kumar davranışının gözle görülür ayrıntıları, şansa inanma durumu veya geçmiş dönem elde etme veya olumsuz tecrübeler ile alakalı neticeleri referans göstererek ve kumar davranışını sürdürerek kesin olarak birikimlerin geri elde edilebilirliğine olan umudundan hareket ederek gücün elinde olduğu veya tahmin duygusunun doğru çıkabileceğidir. Kumar davranışı sergilemenin neticesi ile alakalı pozitif hislerin, oyun davranışı hususunda itici olarak enerji kaynağı sağlayabileceği bu tutumun devam ettirilmesinde de bir neden sağlayabileceği tahmin edilmektedir. İnsanın oyun davranışı sergilemesini diğer dış nedenler sağlayabilir. Kişinin istediği yeni zevkler arama durumu için oynama davranışı gösterme, kumar problemi içerisinde olan kişinin çevresel olan durumdan kaynaklı bu tutumu sergiliyor ve devamlılık göstermesi, stresörden uzaklaşmak veya zihinsel olarak kendisini negatif tecrübe yaratan durumlarla yüzleşiyor olması nedeniyle problemlili oyun davranışı sergilemesi öncelikle oyun oynama nedenleri durumunda olabilmektedir. Alan çalışmaları incelendiğinde kişinin içgüdüsel olarak oyun oynama davranışı içerisinde bulunması, mevcut hayatının rutinliğinden sıkılması, hayatında bulunan monotonluğu örtme davranışı ve dışı kapanık olan birey farklılığının patolojik olarak oyun davranışı ile alakalı tutum olarak ortaya çıktığı görülmüştür (Aktan, 2018).

Kumar oynama tutumları ile ilgili stresör ile ilgili dayanma ve direnç gösterme durumuna göre, önemli stresin üstesinden gelme yeteneği bulunan bireylerde pozitif tutumlar görülürken; etkisi pek görülmeyen üstesinden gelme tutumlarını kullananlar veya üstesinden gelme yetenekleri durumunda pek çok sorunla mücadele edenlerin bağımlı tutumlar gösterebileceği düşünülmektedir. Ortaya konulan bu duruma göre önemli olan üstesinden gelme yetenekleri bulunan bireylerin stresöre maruz kaldıkları dönemlerde ortaya çıkan durumun üstesinden gelmek için oyun oynama ihtimalleri, önemli üstesinden gelme yeteneğine sahip bulunmayan bireylere göre minimum seviyededir. Genel olarak oynama davranışları sergileme sebepleri incelendiğinde, oyun

oynamanın zevk verici, heyecan uyandırıcı, ihtimalleri yüksek olan bir eğlence çeşidi olması durumu oynama şiddetini yükselten davranışlar arasında olabileceği ön görülmektedir. Oyun oynayan bireylerin oynama nedenleri veya içerisinde bulunduğu çevredeki sorumluluklarından, düşük maddi seviyelerinden ya da hayatlarındaki sistemi minimum düzeye çeken sürekli bir iş yapmaktan uzaklaşmak için davranış sergileyebilirler. Oyun oynama tutumlarını değiştiren etmenleri ve bu etmenlerin ne türde olumlu olabileceğine ilişkin özellikleri geniş olarak gözlemlendiğinde ve oluşan bu durumda oyun oynama tutumu sergileyen bireylerin benlik durumları gözlemlendiğinde, mevcut yapısal nitelikleri ile alakalı yeni hazlar arayışında olma; basit bir şekilde harekete geçebilme, heyecan arama eğiliminde bulunma ve devamında dürtü olarak kendisini tutamama problemi deneyimleme gibi nitelikler yaşadığı gözlemlenmiştir (Bilici, Uğurlu, Tufan, Güven ve Uğurlu, 2012).

2.2.1.3. Kumar bağımlılığı ve cinsiyet

Kumar bağımlılığı cinsiyet boyutunda değerlendirildiği zaman, yetişkin bireylerde hem de genç yetişkin döneminde olan erkeklerin oyun davranış seviyelerinin kadınlara oranla çok daha yüksek düzeyde görüldüğü ortaya çıkmıştır. Cinsiyet durumu sadece kumar davranışı sergileme düzeylerini değil devamında oyun tiplerini de farklılaştıran durumdur. Durum ile alakalı bir örnek paylaşılacak olursa, erkeklerin büyük miktarda var olan çoğu tip kumar oyunları deneyimlediği; kadınlarda erkeklere nazaran çok kendisini riske sokmayacak ve haz uyandıracak ortamlar bulunduğundan dolayı daha fazla yasal olan kumar mekanlarını öncelik tercihte buldukları görülmektedir. Konu ile alakalı olarak kadınların erkeklere göre farklı olarak kendi başlarına sorun oluşturmayacak tipleri tercih etme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Genç yetişkinlik dönemindeki bireylere göre incelendiğinde ise loto bahisleri yapma ihtimali kadın ve erkek arasında yakın seviyelerdeyken; erkek bireylerin kadınlara nazaran yarış ve rekabet sistemine dayalı kumar tiplerini, iskambil ile düzenlenen bahislere ve yakınlarıyla bir konu bilgisi üzerinden ücret aktararak iddiaya girme ve benzeri tip türleri tercih oranının üst düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Kadınların oynama davranışı kökenleri incelendiğinde, sorunlu oyun oynama tutumları çoğunlukla evlilik ve yaşadığı ortamlarının farklılaşması, küçükken oyun oynama tutumlarına maruz kalınması, gibi durumlar ile alakalıyken; erkeklerde bulunan gen durumlarına bakıldığında alkol kullanımının oyun oynama davranışı sergileme durumunda bir destekleyici etmen olabileceğine varılmıştır. Geniş kapsamlı incelendiği durumlarda erkek bireylerin daha

fazla maddiyat elde etmenin hazzını görme iç güdüsüyle kumar davranışı gösterirken, kadınlar erkeklere göre kişisel sorunlarından uzaklaşmak nedeniyle kumar davranışı sergilemektedir. Diğer bir durum psikolojik olarak yaşanan sorunlar hikayesi ve güncel olarak gerçekleşen madde alımı durumu ile alakalı pozitif yönlü tutum görülmüştür. Bireyin gündelik alkol alımı yükseliş gösterdikçe gündelik kumar davranışı yükseldiği gözlemlenmiştir (Aktan, 2018).

2.2.1.4. Genetik etmenler

Oyun oynama tutumu ile alakalı kesin olan etmenler içinde gösterilen genetik ve kalıtsal etmenler bulunmaktadır. İlgili olan durum ile alakalı patolojik seyir gösteren oyun oynama tutumu ile alakalı genetik etmenler pek çok açıdan ve dışsal etmenler açısından farklılaşmış ilişkiler doğrultusunda önemli olabilmektedir. Kişinin soyundan gelenler ile alakalı yürütülen aşamaların devamlı bir şekilde, patolojik bir kumar seyiri sergileyen bireylerin yakın derecede olan akrabaları olan kişiler ile oynama sorunları bulunduğunu gösterdiği ile ilgili de bilinerek hem aile üyeleri hem de genetikten gelen durumların bireyde kumar davranışı ile alakalı sorunlarının ilerlemesi ile alakalı önemli rol üstlendiği gözlemlenmektedir. Patolojik kumar davranışı olan bireyin oynama tutumu yüksek düzeyde içe kapanık hareketler, alkol kullanım sorunu ve bazı psikolojik sorun gözlemlenebilir. Diğer genetik etmenler, sarsıntılı hayat yaşantılarına şahit olma ile patolojik bir şekilde kumar davranışı sergileme arasındaki ilişkinin başlangıcını oluşturur (Bayındır, 2018).

2.2.2. Akıllı cep telefonu bağımlılığı

Günümüz dünyasında insanların birbirlerinden haberdar oldukları yöntemler içerisinde en fazla yer edinen keşiflerden bir tanesi olarak adı anılabilecek olan telefon, etkinliği ispatlanmış bir görüşme ve haberdar olma durumu yansıtmaktadır. Gündelik hayatımızın unutulmazlarından olan akıllı cep telefonları yakın zamanda bazı gündelik hayatımızı bizlere kolaylaştırıcı yeni niteliklerle düzenlenerek yaşantımızda önemli bir yer almaya aday olmuştur. Beklenen vakit ve yerde haberdar olma imkânı sunulması devamında kişinin içerisinde bulunduğu statü ve kendilik özelliği olarak gözükmesi durumunu almıştır. Çalışma yaşantısı, aile ve arkadaş çevresi ve kişisel yaşantımızda fazla içli dışlı olmaya zorunlu olduğumuz akıllı cep telefonları öğrenme ve insan ilişkileri imkanlarının çabuk yükselmesi ile beraber konuşulmaya olanak sağlanmıştır. Hayatı basitleştiren pek çok niteliğe hakim bulunan mobil ulaşım araçlarının

bilgisayarlarda etkinlik gösteren pek çok niteliğini de kapsamıyla kullanıcı miktarında yükselme gerçekleştirmiştir (Enes ve Balcı, 2020).

Bağımlılık yalnızca biyolojik olarak etkileşimi bulunan kimyasallara dönük bir yönelim olmadığı, uygulanmadığı vakitte huzursuzluk vaziyetini meydana yansıtan, meydana çıkanın neticesinde günlük olarak paylaşımlardan neşe duyulmasını minimuma azaltan tutumlar şeklinde bahsedilmektedir. Problemler telefon kullanımı, kimyasal bir varoluş bulunmayan ancak elde edilemediğinde huzursuzluk gündeme getiren bir tür bağımlılık sürecidir. Alan yazı tarandığında alanda yayımlanan çok az kaynağa ulaşım sağlanmaktadır. Akıllı mobil cihazların sosyal medya araçlarına ve internete kesintisiz akışında kalmayı sürdürmesi sebebiyle bireyde tek başına kalabilme ihtimalini düşük seviyelere kadar indirdiği bilinmektedir. Akıllı telefon ile desteklemeye gayret ettikleri durumda bağımlılıktan bahsedilebilmektedir. Dışarı çıktığı zamanlar yanın mobil telefonu olmadığı durumda boşluk hissi durumu yaşayan bireyler mobil telefonların hayatlarında bırakılmaz bir nesne olduğunu hissetmektedirler. Mobil cihazların önemsiz olan bir zaman diliminde, bağımsız bir ortamda farklı niteliklere basit bir şekilde ulaşabilmesi kimi insanlara bir çıkamaz olabilmektedir. Herhangi bir sebebi ve hedefi olmadığı zamanlarda cihazlarını kontrol etme tutumu sorunlu bir cihaz etkisine neden olabilmektedir. Mobil kullanımı gerçekleştirilen insanlar içerisinde ve haberdar olmada önemli ve faydalı bir cihaz olmasına göre sorunlu sahip olmanın fazla riski olmaktadır. Mobil telefon ile vakit geçirme internet ağında bulunan farklı bireylerle iletişim durumunda bulunmak ve ulaşılabilir bir sosyal statüde bulunmak ile alakalı bulunduğu düşünülmüştür. Zamanımızda mobil cihaz sahiplerinin erkenden uyanınca baktıkları ilk durum ve tekrardan yatmadan hemen öncesinde gösterdikleri diğer son tutum iş için kullandıkları mobil cihazlarına bakıp kontrol etmektir. Yapılan çalışmalarda bireylerin cihazlarını ihtiyaç duyulmadığında bile gün içerisinde pek çok sefer denetim altında tuttuklarını ve durumunda basitçe bir obsesyon geliştirdiği gözlemlenmiştir (Kuyumcu, 2017).

Gelişen dünya düzeninde aktif olarak insan iletişiminde güncel düzene farklı olan ilerlemesiyle beraber geçmişten gelen insanların kullandıkları cihazların ilerisine gelen ve modern dünya ismiyle de bahsedilen görüşme türleri, yaşantımızı her türde ilgili olarak sürdürmektedir. İnternet, telefon uygulamaları, mobil akıllı cihazlar gibi etmenler, alışlagelmiş irtibat kurma yöntemlerinin pek fazla özelliğini kendi alanında kapsamı ile beraber artık insanlığın bırakılmaz tipleri içerisinde bulunmaktadır. Üzerinde

durulması gerekli olan mobil cihazlar, güncel iletişim teknikleri arasında mekan ve süre daraltmasını en aza indirebilme imkanı önde bulunmakta ve pek fazla açıdan irtibat içerisinde üst düzeyde bir dönem başlatmıştır. 90 yıllarında etkisini hissettirip az bir zaman diliminde yüksek düzey popülasyona nüfuz eden mobil cihazlar, birbirinden tamamen bağımsız hayatlarda bulunduğu gibi ülkemizde de sahip kişilerin gündelik hayat tutumlarının ve gelecek planlarını kapsayan uzak bir durumda yer almıştır. İçerisinde bulunulan durumda internet üzerinden gerçekleştirilen iletişim araçları önde bulunmak üzere sosyal medyanın dünya üzerinde gerçekleştirilen üyesi olunma rakamlarına göz atıldığında çok farklı rakamlar görülmektedir (Çakır ve Ebru, 2017).

Pek çok kişide bulunması düşünüldüğünde ergenlik dönemi ve ergenlik sonrası dönemde, üniversite döneminde bulunan bireylerin mobil cihazları kullanmasına ve vakit geçirme sıklığının değerlendirilmesi açısından değerlendirilen çalışmalar öncülük gösterme açısından gereklidir. Üniversite çağında bulunan kişiler akıllı cihazlara bulunan bağlı olma durumları kişilerin okul bünyesindeki çalışmalarının zarar görmemesi ve projelerinin askıya alınması durumunda akademik olarak başarılarını derinden farklılaştırmaktadır. Oluşan bu durumun devamında beraberinde mobil cihaz ile birlikte olmanın kişinin başarısında negatif sonuçlanmaları akademinin ilerisinden geçerek sadece öğrenciler ile alakalı olmamakla, çoğu yaş sınıfından insanları içeren durumda ilgili olarak devam edebilmektedir. Üst düzeyde mobil cihaz ile iç içe bulunmanın ortaya çıkarttığı karmaşa, sosyal hayatta çoğu akranlarda kişinin iletişimi şeklinde farklılaşmaya sebebiyet vermektedir. Akıllı telefon bağımlılığı, önem arz eden farklı problemlerin de bir uyarıcısı olarak görülebilmektedir. Oluşan bu açıdan tüketicilerin bireysel nitelikleri cihazlar ile ilgili bağımlılık problemine ilerleyen aşamalarda basit uyaranlardan bir tanesi şeklinde kabul görmektedir. Öğrencilerde ve diğer bireylerde bulunması diğerlerin gündelik hayat seçimlerinin çoğunluğuna etki eden bir hayatı ilgilendirmektedir (Mert ve Özdemir, 2018).

Son günlerde akıllı cep telefonlarının iletişimini sağlayan mobil şirketleri ve teknoloji sahasında ilerlemelerle beraberinde devamında konum fark etmeden mobil cihaz vasıtasıyla sosyal ağlara bağlanabilme durumunu ortaya çıkartmıştır. Günümüz çağında meydana gelen güncel çalışmalar kişilerin yaşamının çoğu türevinde ilgi çekici bir farklılık göstermesine sebep görülmüştür. Akıllı cihazlar, cep telefonu ile sesli konuşmalar için kullanılmasının devamında kısa mesaj, uydudan yer tespiti, internet bağlantısı, güncel bağlanma ağları, gibi güçlendirilmiş veri aktarma türleri; internet ile

iletişim, uygulamaların kurulabileceği bir uygulama ağı bağlantılı uygulama ilerleyen bir telefon ulaşım ağı, cam paneli, mevcut veya yükseltilebilir yer kapasitesi, yer ve mekan bulma imkanları, görsel ve işitsel olarak işlem yapabilme ve benzeri pek fazla fonksiyonu barındırmaktadır. Mobil cihazlar, normal hayatımıza eklediği güncellikler rahatlıklar ile birlikte bazı sorunlara da sebebiyet vermektedir. Uygun koşullarda faydalandığı takdirde çoğu tip durumlarda fayda ve rahatlık sunabilen mobil cihazlar, farkında olmadan tüketildiğinde önemli yararlı olmayan şeyler yapmaya; bedensel ve zihinsel kimi beden problemlerinin temelini atma adımları oluşmaktadır. Mobil cihaza bağımlı olmanın bu düzeyde sıklık göstermesi süre gelen devamlılıktan mı veya dürtü problemlerinden kaynaklı veya bağımlı kişi olma yolunda bir adım olabilmektedir. Tanı kriterleri el kitabının son basımında yazanlardan yola çıkılarak dürtü hakimiyet problemi, yinelenen, hayır denmeyen tutum ve şahsına veya diğer insanları zora sokabilen mevcut tutumu harekete geçirme ile alakalı hayır demede ki olumsuzluk olarak görülmektedir. Mevcut hayatımızda süre gelen, yaşam kalitemizi güzelleştiren, insanları probleme sürüklemeyen tarzda yaşantılardır. Gerçekleştirilen bu tip tarzlar bağımlılık gerçekleştirdiğinde bizi olumsuzluğa adım attırır ve kontrolsüz bir durum olur (Kuyumcu, 2017).

Bağımlılık, insan zihninin bir görevi şeklinde bağımlılık yaratıcı biyolojik tipte bağlanmayla kendisini gösterir. Bağımlılık yaratıcı veya bir tutumunun insanların zihinsel ve fiziksel gücüne veya sosyal hayatını olumsuz etkilemesine, negatif yönden zarar görmesine göre alımını sürdürmesi, bahsi geçen bağımlılık etkisi gösterici şeyin devamlılığı ya da eylemi tekrarlamaya yönelik üstesinden gelinemeyen arzulama durumu olarak söylenebilir. Kişinin tutum durumunun sürdürülmesinin sebebi bağımlılık gösterilen mevcut durumunun tutumunu göz önünde devam ettirmesidir. Uygulamış olan bazı çalışmalara bakıldığında yalnızca biyolojik olmaktan ziyade diğer bağımlılık türlerinde ilerlemektedir. Bir kuramda geçtiği üzere bireylerde heyecan ortaya çıkartan çoğu tip bağımlılık ortaya çıkartabilmektedir. Anlatılan bu duruma bakıldığında akıllı cihazlar insanlarda heyecan hissi ortaya çıkarttığı bağımlılık ortaya çıkartabilmektedir (Çakır ve Ebru, 2017).

Doyum ve mutluluk gündeme getiren bir yaklaşım yapılan tutum neticesinde ortaya çıkıyorsa veya porblemlili ve sorunlu gibi negatif bir tutumdan uzaklaşmaya destek gösteriliyorsa, bu tutum yükseltilmekte ve bireyi daha ilerisinde haz duymak veya negatiflikten uzaklaşmak için bu tutumu sürdürmektedir. Bu durumun devamında akıllı

cihazların bağımlılık ortaya çıkarttığı görülmektedir. Akıllı cihazların tüketimi ve sıklığı bireyler ile alakalı sonuçları ile çalışan kişiler genellikle satılması ve anlatılması ile ilgi bulunmasına göre, durumun zihinsel durumu ile gözlemlenmelidir. Gündelik hayat ve insan birlikte tutumları olağan durumu kötü etkileyen tekrarlayıcı tutum negatiflikleri, bağımlılık olduğu düşünülmektedir. Gerçekleşen bu tutuma kafa yorma durumu, normal hayattan koparak haz ortaya çıkartan davranışı sürdürmek, tutumlar yinelendikçe zihnin kendisini alıştırmasını kolaylaştırmak, hareketleri el altında tutmada güçlük ve tutumun tekrarlanmasının durdurulması halinde kendisini gösteren tedirgin olma gibi semptomlar, bağımlılık alanında anlatılmaktadır. Bağımlılık, kişide neşe ve mutluluk ortaya çıkartan bir durumdur. Akıllı cihazlarda da insanlarda neşe ve mutluluk ortaya çıkarttığı doza bağımlılığa sebebiyet vermektedir. Davranışçı tutuma bakıldığında bir tutum neticesinde doyuma erişiyorsa veya negatif bir olaydan bir tutum durumu ile birlikte gösteriyorsa, ilerleyen süreçte insanlar bu tutumu gerçekleştirerek haz duyumunu elde etme veya negatiflikten uzaklaşmayı tercih edebilmektedir. Durum ile alakalı akıllı cihazlarda da bu fonksiyon ile bağımlılık pekiştirici bir tutum yansıtmaktadır. Akıllı telefon, güncel yaşantıda işleri basitleştirmesi devamında bazı sorunları peşi sıra pekiştirebilmektedir. Olumlu bir şekilde hayatımızda yer aldığı zaman oldukça faydalı ve rahatlık gösteren nitelikleri bulunan akıllı cihazların, bilinmeden ve yüksek düzeyde vakit geçirilmesi tutumunda ise önemli bedensel ve zihinsel negatif sonuçları doğabilmektedir. Akıllı telefonlar hayattaki farklı popülasyonlara göre üniversitede okuyan kişilerin uğraştıkları için sık bir şekilde uğraşmaktadır. Gençlerin bedensel, zihinsel ve çevresel gereksinimlerini gerçekleştirerek hayatlarına pek fazla rahatlık gösteren akıllı cihazlar devamında kontrol olmadan vakit geçirmeleri devamında bağımlılık durumu olabilmektedir. Akıllı cihazlar bağımlılığı tutum olarak bir bağımlılık tipi olup söylenmesi problemlidir bunun nedeni kavram yalnızca fiziksel olmadığı, zihinsel ve çevresel durumlarla da alakalıdır. Akıllı cihazların bağımlılık problemleri psikolojik olarak kesin bir açıklaması bulunmamaktadır. Bağımlılık şeklinde uğraşma fazlalığı ve zamanı, kontrol altında tutabilme ile vakit geçirme hedefine bağlantılı şekilde ilerlemektedir. Akıllı cep telefon problemleri kullanımının, tüketicilerin çevresel hayatlarını çekimsiz hale getirecek şekilde akıllı cihazların üst düzey vakit geçirilmesi şeklinden bahsedilir. Geçtiğimiz zamanlarda ön tarafta bulunan akıllı cihazların bağımlılık yaratacak türde denetlenmeden ve fazla uğraşılması ilerisinde pek fazla problemi de barındırmaktadır. Gösterilen belirtiler göz, omurga, fitik benzeri bedensel gösterilebileceği gibi tutumsal sorunlara da neden gösterilebilmektedir. Ülkemizde

oluşan durumlara yönelik araştırmalar son zamanlarda çok daha fazla bilinir duruma yaklaşmaya başladı ve kimi çevresel problemleri çalışma hedefli güncel bir yer göstermiştir. Geçmiş dönemlerde internet bağımlılığı cümlesi ilklere şimdiki dünyamızda anlatılan bu kavram devamında akıllı telefon bağımlılığına güncellenmiştir. Kimyasal madde ile alakası bulunmayan tutumsal bağımlılıkların kavramı dürtü kontrol bozuklukları şeklinde tanımlanmıştır, Tanı kriterleri el kitabının güncel kitabında da tanı koyma şeklinde madde ile alakasının var olmadığı değişiklik olarak yalnızca ‘kumar problemi’ bulunduğu gözlemlenmektedir. Tanı kriterleri el kitabında bahsedilen bağımlılık kelimesi madde kullanımı ya da kimyasallar için azımsanmamış bulunsada gereklilik bulunmakta bulunan klinik araştırmalarla akıllı cep telefon, oyun uygulamaları, internet ve farklı bağımlılık tipleri de bağımlılık şeklinde bilineceği söylenmektedir (Güngör ve Koçak, 2020).

2.2.3. Sosyal medya bağımlılığı

Gündelik hayatta pek fazla karşımıza çıkan bu terimden söz edebilmek için ilk olarak bağımlılık terimi üzerinde değerlendirme yapılmalıdır. Bağımlılık, tüm hatları ile ilgili bazı bir şey ile ilgili bedensel bir kavramı anlatmakta, bedensel, psikolojik ve durumsal bazı sonuçların oluşmasına sebep bulunan bağımlılık yaratıcı bir şeye alışma, ondan vazgeçme veya tekrarlayan aşamalarında insanların kendilerini kontrol altında tutamaması şeklinde açıklanabilmektedir. Bağımlılık, insanların bazı nesne veya bir tutum üzerinde kontrol edilemeyen ve o şey olmadan hayatını devam ettirememesi durumu olarak bahsedilebilir. Sosyal medya bağımlılığına bakıldığında sözü çok fazla edilmeyen bir durum olsa da tanı kriter kitabında göz gelimi rahatsızlık olarak bahsedilmemiş olarak bilirse bile, alan yazı incelendiğinde sosyal medya problemlili kullanımının bir davranışsal problem olabileceği bilinmektedir. Sosyal medya bağımlılığı ile alakalı alan araştırmalarına göz gezdirildiğinde, araştırmalarda sıklıkla çalışmaların internet sorununun sosyal medya sorunu ile alakalı olarak ele aldıkları saptanmıştır. Geline bu durumda sosyal medya uygulamalarına internet vasıtasıyla bağlantı oluşturulduğu görüldüğünde, internet ve sosyal medya problemlili kullanımı kısmi konularda benzer olarak bahsedilebilmektedir. Bu durumda üzerine olan araştırmalara göz gezdirildiğinde, internet problemlili vakit geçirmenin belirgin semptomları ile aynılık gösteren, sosyal medya problemlili kullanımının da gözlemlendiği çalışma neticesinde öne çıktığı söylenmektedir (Arısoy, 2009).

Alan yazı incelendiğinde yapılan çalışmalarda sosyal medya probleminde gözlemlense de, sosyal medya probleminin kesin bir açıklaması bulunmamaktadır. Alanda paylaşılan araştırmaların genel tüm açıklamaları açısından sosyal medya problemi, zihinsel, tutumsal, duygusal durumlardaki problemlerle bilinen, insanların hayatındaki çoğu yerleri içine alacak türde duygu hallerinde değişimler, iletişim problemleri, uğraşma vakti vb. problemlere neden gösterilen zihinsel ve sözel bir problem olarak söylenebilmektedir. Yukarıda söylendiği gibi problemlili sosyal medya kullanımının insanların normal yaşantıda etkinliğine oldukça fazla türevlere olumlu olabilecek türde kendisini gösterebilen ve insanları zihinsel, duygusal ve mental açılardan etkisi altına alabilen bir tutum olduğu söylenebilir. Seçtiği popülasyon bakımından gençler için internetin ve sosyal medya uygulamalarının ve devamında ek şekilde sosyal medya probleminin sürdürülebilirlik olayının bulunabileceği unutulmamalıdır. Bahsedilen bu durum problemlili sosyal medya kullanımının niteliği gerekli bir durum olarak önümüze gelmektedir.

Gelinen duruma bakıldığı zaman alan yazı incelendiğinde sosyal medya ile alakalı olan yazılara bakıldığında popülasyon olarak genç kesim ile devam ettirildiği bilinmektedir. Oluşturulan bu durum ile alakalı üniversitede eğitimlerini devam ettiren bireyler ile birlikte yürütülmüş araştırmalarda öğrencilerin telefon ile beraberinde uygulamaları ile ilgilendikleri zamanın yükseldikçe uygulamalara olan bağımlılığın yükseldiği ile alakalı neticeler bulunması bu çalışmanın nitelik olarak öğrenciler ile uygulanmasının, öğrencilerin kendileri ile ilgili sosyal medya vakit geçirme tutumlarının ve uygulamalara olan bağımlılık şiddetlerinin gözlemlenmesi ve durum ile alakalı alan yazıda değer yaratması açısından nitelikli işlevi olduğunu söylemektedir. Öğrenim hayatları boyunca, maddi ya da siyasi çalışmalar alanda konuşulan ve anlamlandırılmaya gayret edilen bağımlılık terimi, yükseliş gösteren bağımlı olan kişilerin rakamlarında, çoğalmaya başlayan bağımlılık diğer tür ve tiplerinde etkin olmayan iyileşme türlerinin artmasıyla beraber daha da farklı bir duruma bürünmektedir. Bahsedilen bağımlılık ile alakalı alanlar içerisinde problemlili sosyal medya kullanımı bağımlılığı, ergen bireylerde incelenmesi gereken bir durumdur. İnternet ağları kişilere hayatları süresince daha evvelinde hiç imkanı yaratmadığı kadar görüşme ve alışveriş imkanı göstermektedir. Bu durumda sosyal medya genişliğinin gündemde olmasını gerekli kılan ve ücretsiz ortak ağ kullanımı, her geçen sürede artış göstermektedir. Süreç içerisinde insanlar sosyal medya uygulamalarında oldukça yüksek düzeyde vakit harcamaları neticesinde güncel

hayatlarında negatif etkiler ile denk gelebilmektedirler. Sosyal ağlar ile vakit geçirmekten dolayı kimi negatif olayları psikologlar, sosyal medya bağımlılığı şeklinde nitelendirmektedir (Balcı ve Gülnar, 2009).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Amacı

Gerçekleştirilmiş olan bu araştırmada dünyamızda etkisini gösteren pandemi sürecinde akıllı cep telefonu, kumar ve sosyal medya gibi bağımlılık türlerine olan etkisinin yorumlanması amaçlanmıştır. Ev içerisinde ve teknoloji ile geçirilen zamanın artması neticesi bu araştırmaya yönelmiştir.

3.2. Katılımcılar

Gerçekleştirilmiş olan bu araştırmada basit ve ulaşımı kolay örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Araştırmaya destek sağlayan kişilerin, Google formlar üzerinden destek sağlaması hedeflenmiş ve gerçekleştirilmiştir. 18 yaş ve üzeri bireylerden oluşan bu örneklem 199 gönüllü katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Gerçekleştirilmiş olan bu çalışma için aydınlatılmış onam formu katılımcılara araştırma öncesinde iletilmiştir ve gönüllülük esasına dayandırılarak gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya katılma kriterleri olarak akıllı cep telefonu kullanmak ve 18 yaşından büyük olması kriterleri esas alınmıştır. Toplamda 199 gönüllünün katılım sağlaması ile veriler elde edilmiştir. Araştırma için Üsküdar üniversitesi etik kurulundan gerekli onay elde edilmiştir.

3.4 Araştırmanın Etiği

Araştırma için Üsküdar Üniversitesi Etik Kurulundan onay alındıktan sonra veri toplama işlemleri başlamış olup, katılımcıların her birine gerekli bilgilendirme yapıp, izin dahilinde çalışma yapılmıştır. Kullanılan ölçeklerin her biri için kaynak gösterilmiştir. Araştırma, katılımcıların gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Araştırmada kullanımı sağlanan her bir ölçeğin sahibine mail atarak bilgilendirme sağlanmıştır.

3.5 Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan gönüllü katılımcılara ek kısımda yer alan ve araştırmacı tarafından yapılan sosyodemografik bilgi formu, akıllı cep telefonu kullanımı bulunan kişilerin bağımlılık durumlarını belirlemek için Ölçeklerin tam hali ekte yer almaktadır. Ölçeklerle ilgili detaylar ve değerlendirilmeleri ayrı ayrı aşağıda verilmiştir.

3.5.1. Sosyal medya bağımlılığı ölçeği

Sosyal medya kullanım amaçlarını ölçmek için Solmaz ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen, mevcut araştırmada geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan “sosyal medya kullanım amaçları” ölçeği kullanılmıştır (örnek madde: sosyal medyayı bilgiye erişim amacıyla kullanırım). Solmaz ve diğerleri tarafından geliştirilen ölçekte 14 madde bulunmaktadır. Ancak yapılan geçerlik-güvenirlik çalışması sonucunda 3 maddenin değerlendirme dışı bırakılmasına karar verilmiştir. Böylece ölçüm aracı 11 maddelik hale gelmiştir. 5’li Likert tipi değerlendirme ile ölçülmüştür (1= Hiçbir zaman; 2= Nadiren; 3=Bazen; 4= Sıklıkla; 5= Her zaman). Gerçekleştirilen analiz sonrasında, sosyal medya kullanım amaçları ölçeğinin içsel tutarlığının olduğu tespit edilmiştir. Bulgular kısmındaki verilerin analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır

3.5.2. Cep telefonu problemleri kullanım ölçeği

Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği (PU), Augner ve Hacker tarafından Avusturya da geliştirilmiştir. Ölçek cep telefonu aşırı kullanımı, cep telefonu ile bazı psikolojik değişkenlerin ilişkisi ve cep telefonunun uzun süreli kullanımına bağlı oluşabilecek olumsuz etkileri ölçmek amacıyla Almanca olarak geliştirilmiştir. Türkçe çevirisi ile Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği; 1.Bağımlılık (9 soru), 2.Sosyal (7 soru), 3.Sonuçlar (10 soru) olmak üzere üç alt bölümden oluşmaktadır. Bağımlılık ve Sosyal bölümünde yer alan her bir madde 0-4 puan (0 = kesinlikle katılmıyorum, 4 = kesinlikle katılıyorum), Sonuçlar bölümünde yer alan her bir madde ise 0 (hiç) – 4 (çok sık) puan Likert skalası aracılığı ile puanlandırılmaktadır. Alınan her bir cevabın puanları toplanarak toplam puana ulaşılmaktadır. Ölçeğin tamamı için toplam puan, 0-104 arasında değişmektedir. Yüksek puan almak, kişinin cep telefonunu problemleri kullandığını göstermektedir.

3.5.3. South oaks kumar tarama testi

OKTT yurtdışında kumar üzerinde çalışan araştırmacı tarafından patolojik kumar oynama davranışının değerlendirilmesinde ve özellikle yaygınlık çalışmalarında en sık kullanılan ölçektir. Amerika Birleşik Devletleri'nde South Oaks Hastanesi Kumar Tedavi Ekibi tarafından geliştirilmiş olan SOKTT, 26 sorudan oluşan deneğin kendi doldurduğu bir testtir. Çabuk ve kolay uygulanabilen SOKTT' de ilk üç madde ile 12, 16j ve 16k numaralı maddeler puanlamaya katılmadığından, test 20 madde üzerinden değerlendirilmektedir. Her madde bir puanla değerlendirildiğinden dolayı SOKTT' de alınabilecek puanlar 0 ile 20 puan arasında değişmektedir. Testin orijinal İngilizce formunda "kesme noktası" olarak 5 puan kullanılmakta, dolayısıyla, 5 ve üzeri puan alanlar "olası patolojik kumarbaz" olarak değerlendirilmektedir. SOKTT Fransızca, Almanca, Flamanca, İspanyolca, İtalyanca, İsveççe, Lao, Vietnam, Kamboçya dillerine tercüme edilmiş; ancak, İspanyolca tercümenin İspanya'da yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışması dışında, tercüme edildiği hiçbir ülkede geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. SOKTT ülkemizdeki güvenilirlik ve geçerliğinin belirlenmesine yönelik iki çalışma bulunmaktadır. SOKTT güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin ilk çalışma Ekim 1995 ile Temmuz 1996 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinde Duvarcı ve arkadaşları (1997) tarafından gerçekleştirilmiştir.

4.BULGULAR

Tablo 1: Sosyodemografik değişkenler için sayı ve yüzde dağılımının incelenmesi

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Yaş	18-23 yaş arası	48	24,2
	24-28 yaş arası	56	28,3
	29-40 yaş arası	36	18,2
	41 yaş ve üzeri	58	29,3
Cinsiyet	Kadın	76	38,4
	Erkek	122	61,6
Eğitim Durumu	Lise	18	9,1
	Üniversite	147	74,2
	Yüksek Lisans / Doktora	33	16,7
Çalışma Durumu	Evet	142	71,7
	Hayır	56	28,3
Gelir Durumu	Düşük	53	26,8
	Orta	30	15,2
	Yüksek	115	58,1
Medeni Durum	Bekar	108	54,5
	Evli	90	45,5
Çocuk Sayısı	0	121	61,1
	1	27	13,6
	2	42	21,2
	3	8	4,0

Kronik Rahatsızlık Durumu	Evet	23	11,6
	Hayır	175	88,4
İlaç Kullanma Durumu	Evet	27	13,6
	Hayır	171	86,4
Psikolojik Rahatsızlık Durumu	Evet	9	4,5
	Hayır	189	95,5

Çalışmaya 76 kadın (%38,4) ve 122 erkek (%61,6) olmak üzere toplam 199 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, 18-23 yaş arası 48 kişi (%24,2), 24-28 yaş arası 56 kişi (%28,3), 29-40 yaş arası 36 kişi (%18,2) ve 41 yaş ve üzeri 58 kişi (%29,3) katılmıştır. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde, lise mezunu 18 kişi (%9,1), üniversite mezunu 147 kişi (%74,2) ve yüksek lisans/doktora mezunu 33 kişi (%16,7) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların çalışma durumu incelendiğinde, çalışan 142 kişi (%71,7) ve çalışmayan 56 kişi (%28,3) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların gelir durumu incelendiğinde, düşük gelir durumuna sahip 53 kişi (%26,8), orta gelir durumuna sahip 30 kişi (%15,2) ve yüksek gelir durumuna sahip 115 kişi (%58,1) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde, bekar olan 108 kişi (%54,5) ve evli olan 90 kişi (%45,5) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların çocuk sayısı incelendiğinde, çocuk sahibi olmayan 121 kişi (%61,1), 1 çocuğa sahip 27 kişi (%13,6), 2 çocuğa sahip 42 kişi (%21,2) ve 3 çocuğa sahip 8 kişi (%4,0) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların kronik rahatsızlığı incelendiğinde, evet diyen 23 kişi (%11,6) ve hayır diyen 175 kişi (%88,4) bulunmuştur. Katılımcıların ilaç kullanma durumu incelendiğinde, evet diyen 27 kişi (%13,6) ve hayır diyen 171 kişi (%86,4) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların psikolojik rahatsızlık durumu incelendiğinde, evet diyen 9 kişi (%4,5) ve hayır diyen 189 kişi (%95,5) gibi tespiti sağlanmıştır.

Tablo 2: Çalışmada kullanılan ölçeklerin genel toplam puanları ve alt boyut puanlarının betimleyici istatistik tablosu

Ölçek	Değişkenler	En Küçük Değer	En Büyük Değer	\bar{x}	ss
Cep Telefonu Problemlili Kullanım	Bağımlılık Alt Boyut	9	30	19,07	4,368
	Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	6	21	13,70	3,349
	Sonuçlar Alt Boyutu	9	39	17,47	6,010
	Celp Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam	30	100	62,70	13,776
Sosyal Medya Bağımlılığı	Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	7	35	11,40	4,910
South Oaks Kumar Tarama	South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	0	9	1,04	1,989

Çalışmada kullanılan Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeğinin çoğunluk birleşim sayısının minimum ölçeği 30 ve en şiddetli ölçeği ise 100 puan olarak görünmüştür. Araştırma da gözlem olan Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeğinin Bağımlılık alt boyut toplam puanının en düşük değeri 9 ve en yüksek değeri ise 30 puan aldığı bulunmuştur. Çalışmada kullanılan Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puanının en düşük değeri 6 ve en yüksek değeri ise 21 puan aldığı bulunmuştur. Çalışmada kullanılan Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği neticeleri alt netice toplam sonucunun minimum seviyesi 9 ve maksimum seviyesi ise 39 seviyelerinde gözlemlenmiştir. Gerçekleştirilmesi hedeflenen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği çoğunluk toplam neticesinin minimum seviyesi 7 ve maksimum seviyesi ise 35 düzeyinde gözlemlenmiştir. Çalışmada gerçekleştirilen South Oaks Kumar Tarama Ölçeği çoğunluk birleşim sonucu minimum seviyesi 0 ve maksimum seviyesi ise 9 puan gözlemlenmiştir.

Tablo 3: Çalışmada kullanılan ölçekler için iç tutarlılık güvenirlik katsayıları

Ölçek/Alt Boyutlar	K	Cronbach Alfa
Bağımlılık Alt Boyut	6	0,607
Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	5	0,666
Sonuçlar Alt Boyutu	9	0,865
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Genel Toplam	24	0,890
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	7	0,895
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	12	0,863

Çalışmada kullanılan Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı, 0,890 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları, Bağımlılık alt boyutunda 0,607, sosyal ilişkiler alt boyutunda 0,666 ve Sonuçlar alt boyutunda 0,865 olduğu saptanmıştır. Çalışmada kullanılan Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı, 0,895 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı, 0,863 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4: Araştırma ölçek ve alt boyutları arası ilişkilerin incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	1	2	3	4	5	6
Bağımlılık Alt Boyut	1					
Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	0,515***	1				
Sonuçlar Alt Boyutu	0,554***	0,570***	1			
Cep Telefonu Problemlili Kullanım	0,800***	0,776***	0,882***	1		
Sosyal Medya Bağımlılığı	0,438***	0,461***	0,681***	0,657***	1	
South Oaks Kumar Tarama	0,187*	0,287***	0,400***	0,345***	0,303***	1

1: Bağımlılık; 2: Sosyal İlişkiler; 3: Sonuçlar 4: Cep Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam;5: Sosyal Medya Bağımlılığı; 6: South Oaks Kumar Tarama *p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001.

Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği Bağımlılık alt boyut toplam puanı ile Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki vardır; $r= 0,515;p<0,001$. Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği Bağımlılık alt boyut toplam puanı ile Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin Sonuçlar alt boyut toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki vardır; $r= 0,554;p<0,001$. Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin Bağımlılık alt boyut toplam puanı ile Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin çoğunluk birleşim sayısı ile alakalı matematiksel olarak anlamlı artı seviyede şiddetli düzeyde bir durum mevcuttur; $r= 0,800;p<0,001$. Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin Bağımlılık alt boyut toplam puanı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin genel birleşim sayısı beraberinde matematiksel olarak olumlu pozitif seviyede orta düzeyde bir alaka mevcuttur; $r= 0,438;p<0,001$. Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin Bağımlılık alt seviyesi birleşim sayısı ile beraberinde South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin çoğunluk birleşim seviyesi beraberinde matematiksel olarak pekişmiş pozitif düzeyde zayıf aşamada bir alaka vardır; $r= 0,187;p<0,05$.

Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puanı ile Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin Sonuçlar alt boyut birleşim düzeyi ile

beraber matematiksel olarak anlamlı pozitif seviyede orta seviyede bir anlam mevcuttur; $r= 0,570;p<0,001$. Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Sosyal İlişkiler ile alakalı alt düzey birleşim seviyesi ile Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin çoğunluk birleşim düzeyi beraberindeki matematiksel olarak anlamlı olumlu yönde üst düzeyde bir alakası mevcuttur; $r= 0,776;p<0,001$. Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Sosyal İlişkiler alt seviye birleşim seviyesi ile Sosyal Medya Bağımlılığı çoğunluk birleşim puanı ile alakalı matematiksel olarak olumlu pozitif düzeyde ve orta seviyede bir anlam mevcuttur; $r= 0,461;p<0,001$. Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin Sosyal İlişkiler alt seviye birleşim düzeyi ile South Oaks Kumar Tarama Bağımlılığı Ölçeği'nin genel birleşim düzeyi ile alakalı matematiksel olarak anlamlı olumlu yönde zayıf seviyede bir anlam mevcuttur; $r= 0,287;p<0,001$.

Cep Telefonu Problemleri Kullanım ile neticelerin alt boyut birleşim seviyesi ile Cep Telefonu Problemleri Kullanım ile genel birleşim seviyesi ile alakalı matematiksel olarak olumlu pozitif düzeyde çok üst seviyede bir anlam mevcuttur; $r= 0,882;p<0,001$. Cep Telefonu Problemleri Kullanım ile Sonuçlar alt boyut birleşim düzeyi ile Sosyal Medya Bağımlılığı genel birleşim puanı arasında matematiksel olarak anlamlı olumlu düzeyde yüksek bir anlam mevcuttur; $r= 0,681;p<0,001$. Cep Telefonu Problemleri Kullanım Sonuçlar alt boyut birleşim düzeyi ile South Oaks Kumar Tarama genel birleşim seviyesi arasında matematiksel olarak anlamlı pozitif seviyede orta seviyede bir anlam mevcuttur; $r= 0,400;p<0,001$.

Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel birleşim düzeyi ile Sosyal Medya Bağımlılığı genel birleşim düzey puanı ile matematiksel olarak anlamlı olumlu yönde üst seviyede bir alakası mevcuttur; $r= 0,657;p<0,001$. Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel birleşim puanı ile South Oaks Kumar Tarama genel birleşim seviyesi arasında matematiksel olarak anlamlı pozitif düzeyde orta seviye bir anlam mevcuttur; $r=0,345;p<0,001$.

Sosyal Medya Bağımlılığı genel birleşim seviyesi ile South Oaks Kumar Tarama genel birleşim seviyesi arasında matematiksel olarak olumlu pozitif düzeyde zayıf seviyede bir anlam mevcuttur; $r= 0,303;p<0,001$.

Tablo 5: Cinsiyet değişkeni için cep telefonu problemlili kullanım ölçeğinin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Bağımlılık Alt Boyut	Kadın	76	19,30	4,520	0,602	196	0,548
	Erkek	122	18,92	4,283			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Kadın	76	14,53	3,527	2,780	196	0,006*
	Erkek	122	13,19	3,140			
Sonuçlar Alt Boyut	Kadın	76	18,57	5,947	2,032	196	0,043*
	Erkek	122	16,80	5,972			
Cep Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam	Kadın	76	65,66	14,253	2,416	196	0,017*
	Erkek	122	60,85	13,195			

*p<0,05

Cinsiyet değişkeni için gönüllülerin Cep Telefonu Problemlili Kullanım genel birleşim seviyesi ve alt bileşen birleşim neticeleri düzeyleri arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile bakılmıştır.

Kadın ve erkek gönüllülerin Bağımlılık alt bileşen birleşim puan düzeyleri arasında matematiksel olarak anlamlı bir değişiklik yoktur; $t(196) = -0,602$; $p > 0,05$.

Kadın ve erkek gönüllülerin Sosyal İlişkiler alt düzey birleşim puan seviyeleri arasında matematiksel olarak anlamlı bir farklılık mevcuttur; $t(196) = 2,780$; $p < 0,05$. Kadın gönüllülerin Sosyal İlişkiler alt düzey birleşim puan düzeyleri, erkek gönüllülerin Sosyal İlişkiler alt düzey birleşim puan seviyelerinde daha fazladır. Elde bulunan duruma bakıldığında kadınlar çok Sosyal İlişkiler puanı oluşturmuşlardır.

Kadın ve erkek gönüllülerin Sonuçlar alt düzey birleşim puan düzeyleri arasında matematiksel olarak olumlu bir farklılık mevcuttur; $t(196) = 2,032$; $p < 0,05$. Kadın gönüllülerin Sonuçlar alt düzey birleşim puan düzeyleri, erkek gönüllülerin Sonuçlar alt

seviye birleşim puan düzeylerinden daha fazladır. Buna göre kadınlar gönüllüler daha çok Sonuçlar puanı oluşturmuşlardır.

Kadın ve erkek gönüllüler Cep Telefonu Kullanım genel birleşim puan düzeyleri alakalı matematiksel olarak olumlu bir farklılık mevcuttur; $t(196)=2,416$; $p<0,05$. Kadın gönüllülerin Cep Telefonu Kullanım çoğunluk birleşim puan düzeyleri, erkek gönüllülerin Cep Telefonu Kullanım genel birleşim düzeyi ortalamalarından daha fazladır. Buna göre kadın gönüllüler daha çok Cep Telefonu Kullanım genel puanı oluşturmuşlardır.

Tablo 6: Cinsiyet değişkeni için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	Kadın	76	12,26	4,798	1,957	196	0,042*
	Erkek	122	10,87	4,922			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	Kadın	76	0,62	1,376	-2,384	196	0,018*
	Erkek	122	1,30	2,256			

* $p<0,05$

Cinsiyet değişkeni için gönüllülerin Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama çoğunluk birleşim puan seviyeleri arası değişiklik Bağımsız Örnek t-Testi ile gözlemlenmiştir.

Kadın ve erkek gönüllülerin Sosyal Medya genel birleşim düzey seviyeleri arasında matematiksel olarak anlamlı bir değişiklik mevcuttur; $t(196)=1,957$; $p<0,05$. Kadın gönüllülerin Sosyal Medya genel birleşim puan düzeyleri, erkek gönüllüler Sosyal Medya genel birleşim puan düzeyinden daha fazladır. Neticede kadın gönüllüler daha çok Sosyal Medya Bağımlılığı genel puanı olduğu gözlemlenmiştir.

Kadın ve erkek gönüllülerin South Oaks genel birleşim puan düzeyleri ile alakalı istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık mevcuttur; $t(196)=-2,384$; $p<0,05$. Erkek gönüllülerin South Oaks genel birleşim puan düzeyleri, kadın gönüllülerin South Oaks

genel birleşim puan düzeylerinden daha fazladır. Oluşan durumda erkeklerde daha çok South Oaks Kumar Tarama genel puanı olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 7: Yaş grupları için cep telefonu problemlili kullanım ölçeğinin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Yaş Grupları	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bağımlılık Alt Boyut	18-23 yaş arası	48	19,63	4,190	2,026	3 194	0,112
	24-28 yaş arası	56	18,82	4,068			
	29-40 yaş arası	36	20,19	4,328			
	41 yaş ve üzeri	58	18,14	4,688			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	18-23 yaş arası	48	14,56	3,241	3,980	3 194	0,009*
	24-28 yaş arası	56	13,79	2,959			
	29-40 yaş arası	36	14,31	3,977			
	41 yaş ve üzeri	58	12,53	3,113			
Sonuçlar Alt Boyut	18-23 yaş arası	48	20,60	6,150	9,978	3 194	0,000*
	24-28 yaş arası	56	17,66	5,741			
	29-40 yaş arası	36	17,64	5,556			
	41 yaş ve üzeri	58	14,60	5,119			
Cep Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam	18-23 yaş arası	48	68,10	13,674	6,719	3 194	0,000*
	24-28 yaş arası	56	63,11	12,228			
	29-40 yaş arası	36	64,33	14,597			
	41 yaş ve üzeri	58	56,81	12,840			

*p<0,05

Yaş düzey değişkeni için gönüllülerin Cep Telefonu Problemlili Kullanım çoğunluk birleşim düzeyi ve alt boyut birleşim düzeyi ortalamaları ile fark Tek taraflı Varyans Analizi (ANOVA) ile gözlemlenmiştir.

Yaş düzeylerine göre Bağımlılık alt boyut birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $F(3,194)= 2,026$; $p>0,05$.

Yaş düzeylerine göre Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim seviyeleri ortalamaları arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık mevcuttur; $F(3,194)=3,980$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden ortaya çıktığının belirlenmesi için gerçekleştirilen Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma neticesine bakıldığında, 18-23 yaş seviyesinde bulunan bireylerin Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim durum ortalaması, 24-28 yaş düzeylerinde, 29-40 yaş düzeyi ve 41 yaş ve üzerinde olan bireylerin Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim puan ortalamalarından daha üst seviyededir. Buna göre 18-23 yaş düzeyinde olan insanların Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim puan ortalamasından daha çok puan olduğu gözlemlenmiştir.

Yaş grupları sonuçlarına göre Sonuçlar alt boyut birleşim puan düzeyleri arasında matematiksel olarak anlamlı bir farklılık mevcuttur; $F(3,194)= 9,978$; $p<0,05$. Farklılığın hangi gruptan gerçekleştiğinin belirlenmesi için gerçekleştirilen Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna bakıldığında, 18-23 yaş düzeyinde olan bireylerin Sonuçlar alt boyut toplam puan seviyesi, 24-28 yaş seviyesi, 29-40 yaş seviyesi ve 41 yaş ve üzeri olan bireylerin Sonuçlar alt boyut birleşim puan düzeylerinden daha fazladır. Buna göre 18-23 seviyelerinde olan insanlar Sonuçlar alt boyut toplam puan düzeyinden daha çok puan sağlamışlardır.

Yaş seviyeleri kategorilerine bakıldığında Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel birleşim puan düzeyleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık mevcuttur; $F(3,194)=6,719$; $p<0,05$. Farklılığın hangi gruptan ortaya çıktığının belirlenmesi için gerçekleştirilen Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma neticesine bakıldığında, 18-23 yaş düzeyinde olan bireylerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan seviyesi, 24-28 yaş düzeyi, 29-40 yaş düzeyi ve 41 yaş ve üzeri olan bireylerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel birleşim puan seviyelerinden daha fazladır. Buna bakıldığında 18-23 yaş seviyesinde olan insanlar Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan seviyesinden daha çok puan ortaya koymuştur.

Tablo 8: Yaş grupları için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Yaş Grupları	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	18-23 yaş arası	48	13,63	6,020	6,033	3 194	0,001*
	24-28 yaş arası	56	11,07	4,221			
	29-40 yaş arası	36	11,64	5,233			
	41 yaş ve üzeri	58	9,74	3,512			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	18-23 yaş arası	48	1,52	2,432	3,085	3 194	0,028*
	24-28 yaş arası	56	1,32	2,398			
	29-40 yaş arası	36	0,89	1,600			
	41 yaş ve üzeri	58	0,47	1,030			

*p<0,05

Yaş seviyeleri değişkeni için gönüllülerin Sosyal Medya ve South Oaks Kumar Tarama genel toplam düzeyi seviyeleri arası fark Tek taraflı Varyans Analizi (ANOVA) ile gözlemlenmiştir.

Yaş düzeyleri durumlarına bakıldığında Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan düzeyleri ile ilişkili istatistiki olarak anlamlı bir farklılık mevcuttur; $F(3,194)=6,033$; $p<0,05$. Oluşan bu farklılığın hangi kategoriden meydana geldiğinin belirlenmesi için gerçekleştirilen Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma neticesi incelendiğinde, 18-23 yaş düzeyinde bulunan bireylerin Sosyal Medya Bağımlılığı genel birleşim puan aralığı, 24-28 yaş düzeyi, 29-40 yaş düzeyi ve 41 yaş ve üzerinde bulunan bireylerin Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan düzeylerinden daha fazladır. Duruma göre 18-23 yaş seviyesinde bulunan insanlar Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan seviyesinden daha yüksek puan elde ettiği saptanmıştır.

Yaş grupları ayırımına göre South Oaks Kumar Tarama genel birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık mevcuttur; $F(3,194)=3,085$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden meydana geldiğinin belirlenmesi için gerçekleştirilen Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma neticesine bakıldığında, 18-23 yaş düzeyinde

olan bireylerin South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan seviyesi, 24-28 yaş seviyesi, 29-40 yaş seviyesi ve 41 yaş ve üzeri olan bireylerin South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan düzeyinden daha fazladır. Buna göre 18-23 yaş düzeyinde olan kişiler South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan düzeyinden daha çok puan elde etmiştir.

Tablo 9: Eğitim durumu için cep telefonu problemleri kullanım ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Eğitim Durumu	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bağımlılık Alt Boyut	Lise	18	20,00	5,391	0,593	2 195	0,554
	Üniversite	147	19,05	4,343			
	Yüksek Lisans / Doktora	33	18,61	3,905			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Lise	18	15,61	4,258	3,630	2 195	0,028*
	Üniversite	147	13,61	3,031			
	Yüksek Lisans / Doktora	33	13,09	3,876			
Sonuçlar Alt Boyut	Lise	18	17,83	5,884	1,147	2 195	0,320
	Üniversite	147	17,76	6,241			
	Yüksek Lisans / Doktora	33	16,03	4,864			
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Genel Toplam	Lise	18	66,39	16,267	1,204	2 195	0,302
	Üniversite	147	62,81	13,695			
	Yüksek Lisans / Doktora	33	60,18	12,561			

*p<0,05

Eğitim düzeyi grupları değişkeni için gönüllülerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam düzeyi ve alt boyut toplam düzey seviyeleri arası fark Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile gözlemlenmiştir.

Eğitim d¼zeyi kategorilerine bakıldığında Bağımlılık alt boyut toplam puan d¼zeyleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık gör¼lmemiştir; $F(2,195)=0,593$; $p>0,05$.

Eğitim d¼zeyi kategorilerine bakıldığında Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan seviyeleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık gör¼lm¼şt¼r; $F(2,195)=3,630$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden ile alakalı ortaya çıktığının belirlenmesi için gerçekteştirilen Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma neticesine göre, eğitim seviyesi lise mezunu olan bireylerin Sosyal İlişkiler alt boyut toplam düzey seviyesi, eğitim seviyesi üniversite ve yüksek lisans/doktora olan bireylerin Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim puan seviyelerinden daha fazladır.

Buna göre eğitim seviyesi lise olan kişiler Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan seviyesinden daha fazla puanı gözlemlenmiştir.

Eğitim seviyesi kategorilerine bakıldığında Sonuçlar alt boyut birleşim seviyesi d¼zeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık mevcut değildir; $F(2,195)=1,147$; $p>0,05$.

Eğitim seviyesi kategorilerine bakıldığında Cep Telefonu Problemlili Kullanım genel birleşim puan d¼zeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık mevcut değildir; $F(2,195)=1,204$; $p>0,05$.

Tablo 10: Eğitim d¼zeyi için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçęi'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Eğitim Durumu	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Sosyal Medya Bağımlılığı	Lise	18	13,22	5,642	2,137	2 195	0,121
	Üniversite	147	11,44	4,896			
	Yüksek Lisans / Doktora	33	10,27	4,354			
South Oaks Kumar Tarama	Lise	18	0,78	1,555	1,259	2 195	0,286
	Üniversite	147	1,17	2,197			
	Yüksek Lisans / Doktora	33	0,61	,864			

* $p<0,05$

Eğitim seviyesi grupları değişkeni için gönüllülerin Sosyal Medya ve South Oaks Kumar genel toplam düzeyi ortalamaları arası değişiklik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile gözlemlenmiştir.

Eğitim seviyesi kategorilerine bakıldığında Sosyal Medya Bağımlılığı genel birleşim puan düzeyleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $F(2,195)=2,137$; $p>0,05$.

Eğitim seviyesi kategorilerine bakıldığında South Oaks Kumar Tarama genel birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $F(2,195)=1,259$; $p>0,05$.

Tablo 11: Çalışma durumu değişkeni için cep telefonu problemleri kullanım leğinin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	alışma Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Bağımlılık Alt Boyut	Evet	142	19,24	4,392	0,891	196	0,374
	Hayır	56	18,63	4,313			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Evet	142	13,70	3,231	-0,032	196	0,974
	Hayır	56	13,71	3,662			
Sonuçlar Alt Boyut	Evet	142	17,63	6,034	0,566	196	0,572
	Hayır	56	17,09	5,986			
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Genel Toplam	Evet	142	63,04	13,827	0,561	196	0,576
	Hayır	56	61,82	13,731			

* $p<0,05$

Çalışma durumu değişkeni için gönüllülerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel birleşim puanı ve alt boyut toplam seviyesi ortalamaları arası fark Bağımsız rnek t-Testi ile gözlemlenmiştir.

alışan ve iş sahibi olmayan gönüllülerin Bağımlılık alt boyut birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196)= 0,891$; $p>0,05$.

Çalışan ve iş sahibi olmayan gönüllülerin Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = -0,032$; $p > 0,05$.

Çalışan ve iş sahibi olmayan gönüllülerin Sonuçlar alt boyut birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = 0,566$; $p > 0,05$.

Çalışan ve iş sahibi olmayan gönüllülerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel birleşim puan seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = 0,561$; $p > 0,05$.

Tablo 12: Çalışma durumu değişkeni için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Çalışma Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	Evet	142	11,41	5,014	0,020	196	0,984
	Hayır	56	11,39	4,681			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	Evet	142	1,05	1,983	0,100	196	0,921
	Hayır	56	1,02	2,023			

* $p < 0,05$

Çalışma durumu değişkeni için gönüllülerin Sosyal Medya ve South Oaks genel toplam puan seviyeleri arası değişik Bağımsız Örnek t-Testi ile gözlemlenmiştir.

İşli olan ve işli olmayan gönüllülerin Sosyal Medya genel toplam puan seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır; $t(196) = 0,020$; $p > 0,05$.

İşli olan ve işli olmayan gönüllülerin South Oaks genel toplam puan seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır; $t(196) = 0,100$; $p > 0,05$.

Tablo 13: Gelir durumu için celp telefonu problemlili kullanım ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Gelir Durumu	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bağımlılık Alt Boyut	Düşük	53	19,08	4,318	0,285	2 195	0,752
	Orta	30	19,60	4,469			
	Yüksek	115	18,92	4,391			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Düşük	198	19,07	4,368	2,744	2 195	0,067
	Orta	53	14,51	3,714			
	Yüksek	30	14,00	2,613			
Sonuçlar Alt Boyut	Düşük	53	18,89	5,757	4,893	2 195	0,008 *
	Orta	30	19,23	6,118			
	Yüksek	115	16,37	5,899			
Cep Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam	Düşük	53	65,43	13,010	3,062	2 195	0,049 *
	Orta	30	65,67	13,792			
	Yüksek	115	60,66	13,870			

*p<0,05

Gelir durumu grupları değişkeni ile alakalı gönüllülerin Cep Telefonu Problemlili Kullanım genel toplam düzeyi ve alt boyut toplam düzeyleri ortalamaları arası fark Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile gözlemlenmiştir.

Gelir durumu kategorilerine bakıldığında Bağımlılık alt boyut toplam seviye ortalamaları ile istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır; $F(2,195)=0,285$; $p>0,05$.

Gelir durumu kategorilerine göre Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamaları ile istatistiki olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır; $F(2,195)=2,744$; $p>0,05$.

Gelir durumu kategorilerine göre Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(2,195)=4,893$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, gelir durumu orta olan kişilerin Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalaması, gelir durumu düşük ve yüksek olan kişilerin Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre gelir durumu orta olan bireyler Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Gelir durumu kategorilerine göre Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(2,195)=3,062$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, gelir durumu orta olan kişilerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puan ortalaması, gelir durumu düşük ve yüksek olan kişilerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre gelir durumu orta olan bireyler Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Tablo 14: Gelir durumu için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Gelir Durumu	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Sosyal Medya Bağımlılığı	Düşük	53	12,87	4,950	3,623	2 195	0,029 *
	Orta	30	11,50	5,063			
	Yüksek	115	10,70	4,741			
South Oaks Kumar Tarama	Düşük	53	1,42	2,381	2,852	2 195	0,060
	Orta	30	1,47	2,345			
	Yüksek	115	0,76	1,631			

* $p<0,05$

Gelir durumu grupları değişkeni için katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası fark Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Gelir durumu kategorilerine göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(2,195)=3,623$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, gelir durumu düşük olan kişilerin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin genel toplam puan ortalaması, gelir durumu orta ve yüksek olan kişilerin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre gelir durumu düşük olan bireyler Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Gelir durumu kategorilerine göre South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(2,195)=2,852$; $p>0,05$.

Tablo 15: Medeni durum değişkeni için cep telefonu problemlili kullanım ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Bağımlılık Alt Boyut	Bekar	108	19,02	4,347	-0,166	196	0,868
	Evli	90	19,12	4,416			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Bekar	108	14,17	3,245	2,158	196	0,032*
	Evli	90	13,14	3,404			
Sonuçlar Alt Boyut	Bekar	108	19,14	6,269	4,469	196	0,000*
	Evli	90	15,48	5,031			
Cep Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam	Bekar	108	65,33	14,034	3,010	196	0,003*
	Evli	90	59,53	12,834			

* $p<0,05$

Medeni durum değişkeni için katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

Bekar ve evli katılımcıların Bağımlılık alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196) = -0,166$; $p > 0,05$.

Bekar ve evli katılımcıların Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196) = 2,158$; $p < 0,05$. Bekar katılımcıların Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamaları, evli katılımcıların Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre bekarlar daha fazla Sosyal İlişkiler puanı elde etmiştir.

Bekar ve evli katılımcıların Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196) = 4,469$; $p < 0,05$. Bekar katılımcıların Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları, evli katılımcıların Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre bekarlar daha fazla Sonuçlar puanı elde etmiştir.

Bekar ve evli katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196) = 3,010$; $p < 0,05$. Bekar katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan ortalamaları, evli katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre bekarlar daha fazla Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puanı elde etmiştir.

Tablo 16: Medeni durum değişkeni için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Medeni Durum	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	Bekar	108	12,32	5,349	2,944	196	0,004*
	Evli	90	10,30	4,087			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	Bekar	108	1,42	2,400	2,973	196	0,003*
	Evli	90	0,59	1,208			

*p<0,05

Medeni durum değişkeni için katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

Bekar ve evli katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196)=2,944$; $p<0,05$. Bekar katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamaları, evli katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre bekarlar daha fazla Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puanı elde etmiştir.

Bekar ve evli katılımcıların South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196)=2,973$; $p<0,05$. Bekar katılımcıların South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan ortalamaları, evli katılımcıların South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre bekarlar daha fazla South Oaks Kumar Tarama genel toplam puanı elde etmiştir.

Tablo 17: Çocuk sayısı grupları için cep telefonu problemlili kullanım ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Çocuk Sayısı	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Bağımlılık Alt Boyut	0	121	19,38	4,325	0,628	3 194	0,598
	1	27	18,93	4,930			
	2	42	18,40	3,982			
	3	8	18,25	5,285			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	0	121	14,02	3,340	1,825	3 194	0,144
	1	27	14,00	3,199			
	2	42	12,69	3,032			
	3	8	13,13	4,883			
Sonuçlar Alt Boyut	0	121	18,94	6,063	6,815	3 194	0,000*
	1	27	15,59	6,091			
	2	42	15,00	4,633			
	3	8	14,63	5,097			
Cep Telefonu Problemlili Kullanım Genel Toplam	0	121	65,40	13,653	4,464	3 194	0,005*
	1	27	60,22	13,282			
	2	42	57,52	12,009			
	3	8	57,25	17,343			

*p<0,05

Çocuk sayısı değişkeni için katılımcıların Cep Telefonu Problemlili Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası fark Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Çocuk sayısı kategorilerine göre Bağımlılık alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(3,194)=0,628$; $p>0,05$.

Çocuk sayısı kategorilerine göre Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(3,194)= 1,825$; $p>0,05$.

Çocuk sayısı kategorilerine göre Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(3,194)=6,815$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, çocuğu olmayan kişilerin Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalaması, çocuk sayısı 1, 2 ve 3 olan kişilerin Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre çocuğu olmayan bireyler Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Çocuk sayısı kategorilerine göre Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(3,194)=6,815$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, çocuğu olmayan kişilerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalaması, çocuk sayısı 1, 2 ve 3 olan kişilerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre çocuğu olmayan bireyler Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Tablo 18: Çocuk sayısı grupları için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Çocuk Sayısı	n	\bar{x}	ss	F	sd	p
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	0	121	12,26	5,274	4,082	3 194	0,008*
	1	27	9,63	3,376			
	2	42	10,69	4,392			
	3	8	8,13	2,475			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	0	121	1,36	2,291	2,924	3 194	0,035*
	1	27	0,56	1,155			
	2	42	0,45	1,234			
	3	8	0,88	1,642			

*p<0,05

Çocuk Sayısı değişkeni için katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası fark Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Çocuk Sayısı kategorilerine göre Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(3,194)=4,082$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, çocuğu olmayan kişilerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalaması, çocuk sayısı 1, 2 ve 3 olan kişilerin Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre çocuğu olmayan bireyler Cep Telefonu Problemleri Kullanım ölçeği genel toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Çocuk Sayısı kategorilerine göre South Oaks Kumar Tarama Ölçeğinin genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(3,194)=2,924$; $p<0,05$. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunması için yapılan Tukey-B (Post Hoc) çoklu karşılaştırma sonucuna göre, çocuğu olmayan kişilerin C South Oaks Kumar Tarama ölçeği genel toplam puan ortalaması, çocuk sayısı 1, 2 ve 3 olan kişilerin

South Oaks Kumar Tarama ölçeği genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre çocuğu olmayan bireyler South Oaks Kumar Tarama ölçeği genel toplam puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir.

Tablo 19: Kronik rahatsızlık durumu için cep telefonu problemleri kullanım ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Kronik Rahatsızlık	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Bağımlılık Alt Boyut	Evet	23	19,57	3,941	0,582	196	0,561
	Hayır	175	19,00	4,427			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Evet	23	12,57	3,012	-1,741	196	0,083
	Hayır	175	13,85	3,370			
Sonuçlar Alt Boyut	Evet	23	15,35	4,905	-1,816	196	0,071
	Hayır	175	17,75	6,097			
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Genel Toplam	Evet	23	59,09	11,743	-1,339	196	0,182
	Hayır	175	63,17	13,981			

*p<0,05

Kronik rahatsızlık durumu değişkeni için katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

Kronik rahatsızlığı olan ve kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Bağımlılık alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; t(196)= 0,582; p>0,05.

Kronik rahatsızlığı olan ve kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; t(196)= -1,816; p>0,05.

Kronik rahatsızlığı olan ve kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196)=0,566$; $p>0,05$.

Kronik rahatsızlığı olan ve kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196)=-1,339$; $p>0,05$.

Tablo 20: Kronik rahatsızlık durumu değişkeni için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Kronik Rahatsızlık Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	Evet	23	9,43	2,660	-2,063	196	0,040*
	Hayır	175	11,66	5,082			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	Evet	23	0,74	1,389	-0,772	196	0,441
	Hayır	175	1,08	2,055			

* $p<0,05$

Kronik rahatsızlık durumu değişkeni için katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar Tarama Ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

Kronik rahatsızlığı olan ve kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196)= -2,063$; $p<0,05$.Kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamaları, kronik rahatsızlığı olan katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre kronik rahatsızlığı olmayan katılımcılar daha fazla Sosyal Medya Bağımlılığı genel puanı elde etmiştir.

Kronik rahatsızlığı olan ve kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların South Oaks Kumar Tarama genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196) = -0,772$; $p > 0,05$.

Tablo 21: İlaç kullanma durumu için cep telefonu problemleri kullanım ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	İlaç Kullanma	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Bağımlılık Alt Boyut	Evet	27	18,85	4,487	-0,273	196	0,785
	Hayır	171	19,10	4,361			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Evet	27	13,00	3,648	-1,173	196	0,242
	Hayır	171	13,81	3,297			
Sonuçlar Alt Boyut	Evet	27	14,52	5,124	-2,798	196	0,006*
	Hayır	171	17,94	6,019			
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Genel Toplam	Evet	27	58,00	13,059	-1,919	196	0,056
	Hayır	171	63,44	13,776			

* $p < 0,05$

İlaç kullanma durumu değişkeni için katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

İlaç kullanan ve ilaç kullanmayan katılımcıların Bağımlılık alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196) = 0,582$; $p > 0,05$.

İlaç kullanan ve ilaç kullanmayan katılımcıların Sosyal İlişkiler alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196) = -1,173$; $p > 0,05$.

İlaç kullanan ve ilaç kullanmayan katılımcıların Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır; $t(196) = -2,798$; $p < 0,05$. İlaç kullanmayan katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamaları, ilaç kullanan katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan

ortalamalarından daha yüksektir. Buna göre ilaç kullanmayan katılımcılar daha fazla Sosyal Medya Bağımlılığı genel puanı elde etmiştir.

İlaç kullanan ve ilaç kullanmayan katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196) = -1,919$; $p > 0,05$.

Tablo 22: İlaç kullanma durumu değişkeni için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	İlaç Kullanma Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	Evet	27	9,85	2,944	-1,777	196	0,077
	Hayır	171	11,65	5,116			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	Evet	27	0,59	1,248	-1,260	196	0,209
	Hayır	171	1,11	2,076			

* $p < 0,05$

İlaç kullanma durumu değişkeni için gönüllülerin Sosyal Medya ve South Oaks genel toplam puan düzeyleri arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile gözlemlenmiştir.

İlaç kullanımı bulunan ve ilaç kullanımı bulunmayan gönüllülerin Sosyal Medya Bağımlılığı genel birleşim puan düzeyleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = -1,777$; $p > 0,05$.

İlaç kullanımı bulunan ve ilaç kullanımı bulunmayan gönüllülerin South Oaks genel toplam düzeyleri ortalamaları arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = -1,260$; $p > 0,05$.

Tablo 23: Psikolojik rahatsızlık durumu için cep telefonu problemleri kullanım ölçeğinin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek/Alt Boyut	Psikolojik Rahatsızlık Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Bağımlılık Alt Boyut	Evet	9	19,33	3,500	0,188	196	0,851
	Hayır	189	19,05	4,412			
Sosyal İlişkiler Alt Boyut	Evet	9	13,33	1,732	-0,337	196	0,736
	Hayır	189	13,72	3,408			
Sonuçlar Alt Boyut	Evet	9	17,11	6,274	-0,185	196	0,853
	Hayır	189	17,49	6,014			
Cep Telefonu Problemleri Kullanım Genel Toplam	Evet	9	62,00	12,093	-0,155	196	0,877
	Hayır	189	62,73	13,879			

*p<0,05

Psikolojik rahatsızlık durumu değişkeni için katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım Ölçeği'nin genel toplam puanı ve alt boyut toplam puan ortalamaları arası fark Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir.

Psikolojik rahatsızlığı bulunan ve psikolojik rahatsızlığı bulunmayan gönüllülerin Bağımlılık alt boyut toplam puan seviyeleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; t(196)= 0,188; p>0,05.

Psikolojik rahatsızlığı bulunan ve psikolojik rahatsızlığı bulunmayan gönüllülerin Sosyal İlişkiler alt boyut birleşim puan düzeyleri arasında istatistiki biçimde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; t(196)= -0,337; p>0,05.

Psikolojik rahatsızlığı olan ve psikolojik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Sonuçlar alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur; t(196)= -0,185; p>0,05.

Psikolojik rahatsızlığı bulunan ve psikolojik rahatsızlığı bulunmayan katılımcıların Cep Telefonu Problemleri Kullanım çoğunluk toplam puan düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = -0,155$; $p > 0,05$.

Tablo 24: Psikolojik rahatsızlık durumu değişkeni için sosyal medya bağımlılığı ve south oaks kumar tarama ölçeği'nin genel toplam puan ortalamaları arası farkın incelenmesi

Ölçek	Psikolojik Rahatsızlık Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	sd	P
Sosyal Medya Bağımlılığı Genel Toplam	Evet	9	11,22	4,494	-0,113	196	0,910
	Hayır	189	11,41	4,940			
South Oaks Kumar Tarama Genel Toplam	Evet	9	0,56	0,726	-0,748	196	0,456
	Hayır	189	1,06	2,028			

* $p < 0,05$

Psikolojik rahatsızlık durumu değişkeni için katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı ve South Oaks Kumar genel toplam seviye ortalamaları ile fark Bağımsız Örnek t-Testi ile gözlenmiştir.

Psikolojik rahatsızlığı olan ve psikolojik rahatsızlığı olmayan katılımcıların Sosyal Medya Bağımlılığı genel toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $t(196) = -0,113$; $p > 0,05$.

Psikolojik olarak rahatsızlığı bulunan ve psikolojik rahatsızlığı bulunmayan gönüllülerin South Oaks genel toplam puan seviyeleri arasında istatistiksel biçimde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır; $t(196) = -0,748$; $p > 0,05$.

5. TARTIŞMA

21. yüzyıl, bilgi teknolojisi çağı olarak bilinir. Kablosuz telefonlar ve internet, iletişim alanında devrim niteliğinde değişikliklere neden olan dikkate değer keşiflerdir (Wajcman, 2008). Cep telefonları hayatımıza girdiği zaman temel olarak iletişim kurma aracıydı ancak gelişen teknolojiyle beraber çeşitli fonksiyonlar kazanan bu aygıtlar zamanla teknolojinin odak noktalarından biri haline gelmiştir. Her geçen gün yeni özellikler kazanan bu telefonlar yazılım desteğiyle beraber 2007 yılında akıllı telefonlar haline gelmiştir. Kimi zaman banka, kimi zaman alışveriş merkezi olabilen bu telefonlar son dönemde giderek artan şekilde sosyal medya aracı olarak kullanılmakta ve çeşitli kumar oyunlarının oynanabildiği teknolojik cihazlar haline gelmektedir (Sharma ve Grant 2011). O zamandan beri, akıllı telefonlar insanlar arasında günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline geldi. Son on yılda, akıllı telefon sahipliği ve kullanımı küresel olarak katlanarak artması bu vazgeçilmezliğin majör göstergelerinden biridir (Zargaran ve ark., 2018).

Akıllı telefonlar, birçok avantajıyla insan hayatında kritik bir rol oynamaktadır ancak akıllı telefon kullanımının artan popülaritesi, akıllı telefonların aşırı kullanımına ve bağımlılığına yol açmaktadır. Bu durum cep telefonunun insan yaşamına girdiği tarihten bu yana güncelliğini korumaktadır (Ratan ve ark., 2021) ve bu sorun, madde bağımlılıklarının aksine davranışsal bağımlılıkların varlığı ile aynıdır (Holden, 2001). Cep telefonu bağımlılığının varlığı, bir dürtüsellik bozukluğunun dışavurumu olmasının aksine, bağımlılık kavramı düşünülmeden sorgulanmıştır (Bianchi ve Philips, 2005; Tossell ve ark., 2015). Artan sayıda çalışma, günümüzün en önemli davranışsal bağımlılıkları olan internet, video oyunları ve cep telefonlarına odaklanmıştır. Tarihsel olarak, internet kullanımı ya küresel bir bağımlılık ya da bağımlılık yapan içerik ve etkinliklerle etkileşim olarak ortaya çıkabilir. Bunu Young ve arkadaşları detaylı şekilde incelemişlerdir. Bu durum cep telefonundan internete erişimin bağımlılığı nasıl etkilediğine dair makul açıklamalar sunmaktadır (Young, 1999) ve akıllı telefon bağımlılığının, internet aşırı kullanım sorunu veya internet bağımlılığı bozukluğu tarafından nasıl körüklendiğine dair kanıtlar sunmaktadır (Montag ve ark., 2021).

Akıllı telefonların artan kullanımı, çoğu insanın yüz yüze temas yerine metinler veya görüntüler ile sosyal medya aracılığıyla iletişim kurmasına neden olmaktadır (Watkins, 2009). Yine sosyal medyanın internet aracılığıyla telefonda yönetilebilmesi

de bu grift yapının açıklanmasında zorluklara yol açmaktadır. Sorunun cep telefonunun kendisi mi yoksa içeriği ve uygulamaları mı olduğu (Lane ve Manner, 2011) daha önceki internet tartışmalarına benzer şekilde güncel bir tartışma konusudur (Lin ve ark., 2015; Pawłowska ve Potembska, 2011). Geniş uygulama ve kullanım alanıyla akıllı telefonun, normal cep telefonlarından daha fazla suistimal etme eğiliminde olduğuna dair de kanıtlar var (Taneja, 2014). Shambare ve ark. cep telefonu bağımlılığını içinde bulunduğumuz yüzyılın en büyük bağımlılıklarından biri olarak görmektedir (Richard ve ark., 2012). Öyle ki bu bağımlılık üzerine yapılan bir çalışmada Smith ve arkadaşları araştırdıkları popülasyonun %46'sının telefonları olmadan yaşayamayacaklarına inandığını buldu (Smith, 2015). Yine Alshobaili ve arkadaşları 30 yaş altı gençlerin %75'inin telefonlarını yatağa götürdüğünü buldular (Alshobaili ve AlYousefi, 2019). Biz de çalışmamızda akıllı cep telefonu kullanımının sosyal medya bağımlılığı ve kumar bağımlılığı ile ilişkisini inceledik. İnsanların ait olma ve ilişki kurma gibi temel ihtiyaçları vardır ve bunun için kişilerarası iletişim önemli rol oynamaktadır.

Mevcut siber çağda, insanlar diğer insanlarla iki dünyada etkileşime giriyor: gerçek dünya ve siber dünya (Manczak ve ark., 2018; Nesi ve ark., 2022). Özellikle ergenlik dönemindeki bu iletişim akranlar, ergen duygularını, sosyal etkileşimleri, sağlık davranışlarını ve karar verme sürecini etkilemede çok önemli bir yer kaplar (Motoca ve ark., 2012; Nyman ve ark., 2019). Özellikle son dönemde sosyal medya kullanımı (Facebook, Instagram ve Twitter gibi) oldukça popüler hale gelmiştir. Bu kullanım zaman ve coğrafi kısıtlamalarını ortadan kaldırılması gibi avantajlar sunsa da sosyal medya bağımlılığı risklerini de artırmaktadır (Leung ve ark., 2020). Sosyal medya bağımlılığı olan bireyler, sosyal medyayı kullanmakla meşgul olmak, tolerans semptomlarının gelişmesi ve olumsuz sonuçlar yaşamasına rağmen sosyal medyayı kullanmayı bırakmamak gibi bir dizi semptomla karakterize edilebilir (Cheng ve ark., 2022; Wartberg ve ark., 2020). "Alışkanlık kontrolü" olarak adlandırılan eğilim, sosyal medya bağımlılığına yol açabilir.

Mobil uygulamaların alışılmış kullanımı zamanla akıllı telefon bağımlılığına katkıda bulunur (Clements ve Boyle, 2018; Oulasvirta ve ark., 2012). Literatüre göre bazı çalışmalarda sosyal medya bağımlılığı için cinsiyet farkı bulunamamıştır (Afacan ve Ozbek, 2019; Monacis ve ark., 2020). Ancak biz çalışmamızda sosyal medya bağımlılığın kadınlarda istatistiksel olarak daha yüksek oranda olduğunu bulduk. Yine

literatüre göre erkeklerin internet bağımlılığı olma olasılığı daha yüksek görünmektedir (Lin ve ark., 2011; Lin ve ark., 2018). Biz çalışmamızda internet bağımlılığı direkt olarak araştırmadık ancak sosyal medya bağımlılığı olan ilişkisinden yorumla çalışmamıza dahil olan erkek popülasyonunun interneti daha çok sosyal medya olarak kullanmayışı olabileceği sonucuna varabiliriz. Literatür incelendiğinde, yüksek düzeyde akıllı telefon ve sosyal medya bağımlılığının birlikte olduğunu göstermektedir (Chen ve ark., 2021a; Chen ve ark., 2021b; Chen ve ark., 2020; Fung ve ark., 2021b). Çalışmamız da bu konuda literatür ile uyumlu veriler sunmaktadır. Çalışmamızın primer sonuç ölçütlerinden olan bu ilişkide cep telefonu problemlili kullanım ölçeğinin tüm alt boyutları ile sosyal medya bağımlılığı için pozitif yönde anlamlı olarak bulunmuştur. Son yıllarda, birkaç makale akıllı telefon bağımlılığının rolünü ve yetişkin nüfusta ilişkili sağlık sonuçlarını inceledi, ancak önemli boşluklar hala devam ediyor. Ancak yaptığımız literatür araştırmasında pandemi sürecinde akıllı telefon kullanımı ile sosyal medya bağımlılığı ve kumar bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalara rastlamadık. Coronavirüs hastalığı (COVID-19) 2019 yılında ortaya çıkan ve 2020 yılında pandemiye neden olan yüksek bulaşlı viral bir hastalıktır (Rothan ve Byraredy, 2020). Bu yeni hastalık hızla tırmanarak 325 milyondan fazla insanı etkileyen ve 5 Temmuz 2022 itibariyle dünya çapında yaklaşık 6,34 milyon ölüme neden olan küresel bir pandemiye dönüştü.

COVID-19 enfeksiyonunun pandeminin erken evrelerinde hızla yayılmasını azaltmak için birçok ülke, ulusal karantina veya evde kalma talimatları gibi sert halk sağlığı kontrol önlemlerini uygulamaya koydu (Cheng ve ark., 2021; Pancani ve ark., 2021). Bu durum pandemi öncesine kıyasla, akıllı telefon kullanımı dahil olmak üzere ekran sürelerini önemli ölçüde artmasına ve pandemi öncesine göre daha fazla sayıda bireyin akıllı telefon bağımlısı olmasına neden oldu (Choi ve ark., 2021; Fung ve ark., 2021a). İtalya'da yapılan bir çalışmada gençlerin pandemi sırasında uzun süreli (>4 saat) akıllı telefon kullanımının %50 arttığı bulunmuştur (Serra ve ark., 2021). Yine İsviçre'de yapılan bir çalışmada, COVID-19 karantinası sırasında cep telefonu, tablet, bilgisayar, video oyun konsolu ve televizyon kullanımı dahil olmak üzere medya kullanımlarını önemli ölçüde arttığı gösterilmiştir (Werling ve ark., 2021). Yine literatürde COVID-19'dan bu yana yapılan araştırmalarda akıllı telefon bağımlılığının ve/veya sorunlu akıllı telefon kullanımının insanlar arasında arttığını göstermiştir (Colomo Magaña ve ark., 2021; Eales ve ark., 2021).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma pandemi döneminde problemlili akıllı telefon kullanımı ile sosyal medya bağımlılığı ve kumar bağımlılığının ilişkisini inceledi. Bu ilişkinin varlığına pandeminin katkısını değerlendirmek için aynı veya benzer sosyodemografik özellikler barındıran popülasyon ile pandemi sonrası tekrar değerlendirme yapılabilir. Bu değerlendirme ile pandeminin bu çıktılarına etkisi daha doğru bir şekilde ortaya konabilir. Covid-19 enfeksiyonun ve izolasyonun devam ettiği pandemi riskinin sonlanmadığı günümüzde bu çalışma covid-19 geçiren sonrasında izolasyona alınan hasta grubuyla planlanabilir. Bu da izolasyonun telefon bağımlılığı üzerine etkisi değerlendirmede daha net sonuçlar verirken bu etkinin pandeminin mi yoksa izolasyonun mu nedeni olduğu tespit edilebilir. Bu çalışmanın yaş grubu açısından homojen yapıda idi. Ancak telefon bağımlılığı yaş grubuna göre değişken olup ileriki çalışmalarda popülasyon seçimi belirli yaş grubu ile sınırlandırılabilir. Bu sayede yaş gruplarının telefon bağımlılığı ile kumar ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisi daha büyük popülasyon ile daha güçlü şekilde ortaya konulabilir.

Bütün veriler pandemi ve akıllı telefon bağımlılığının ilişkisine işaret etmektedir. Yine pandemi nedeniyle uygulanan izolasyon, sosyal medyanın iletişim kurmadaki rolünün artmasına neden oldu (Brailovskaia ve ark., 2021). Yaygın olarak kullanılan Facebook için, pandeminin başlangıcından bu yana platformda geçirilen sürede %70, mesajlaşmada ise %50'den fazla artış olduğunu tespit edildi. Zorunlu izolasyon önlemleri, insanları sosyal medyaya ve bunun da en yaygın kullanıldığı cep telefonu kullanımına dolaylı yoldan itmiş olabileceği bulundu. Bu durum problemlili akıllı telefon kullanımı ve sosyal medya bağımlılığını kaçınılmaz bir son olarak bizlere sunmuştur. Bunu destekleyen veriler literatürde mevcuttur. COVID-19 pandemisinin başlangıcından bu yana, sosyal medya bağımlılığının ülkeler arasında ve sosyal medya platformlarında yaygın olduğu bulunmuştur (Luo ve ark., 2021; Marengo et al. 2022; Wartberg ve ark., 2020). Bizim çalışmamızda pandemi sırasında tek bir zaman noktasından veri topladığımız için, mevcut sonuçların nedensel bağlantıları net olarak ortaya koymak maalesef mümkün değildir. Ancak sonuçlarımız sonrası bulduğumuz pozitif yönlü ilişki ve var olan literatür hipotezimizi destekler nitelikte veriler sunmaktadır. Kumar, ilk çağlardan günümüze kadar gelen, bağımlılık yaratabilen, son derece tehlikeli bir kavramdır. Türk Ceza Kanunu'nda "kazanç amacıyla oynanan kar ya da zararı şansa

dayalı oyun’’ olarak tanımlanmaktadır. Kumar bağımlılığı hem bir madde bağımlılığı hem de dürtü kontrol bozukluğudur. Eskiden topluluk ritüelleriyle ve yüz yüze yapılırsa da günümüz teknolojisiyle birlikte dünyanın her yerinden her saatte bireysel olarak da oynanabilir hale gelmiştir. Maddi kayıpların yanı sıra gerek kişi öz benliğiyle ilişkisini zedelemesiyle, otokontrol mekanizmalarının devre dışı bırakılmasıyla, aile yaşantısına olumsuz etkileriyle ciddi bir toplum sorunudur. Gerek ortam teşviki gerek bağımlılık güdüsünün tetiklenmesiyle toplumdan günde güne kumar oynayan kişi sayısı arttığı düşünülmektedir (Blanco ve ark., 2001; Gainsbury, 2015).

İlk bakışta basit gibi görünen, ancak maddi, manevi ve biyo-psikososyal açıdan incelendiğinde bireyin yaşamı üzerinde direkt etkileri olan eylemsel bir bağımlılıktır. Çoğu zaman bağımlılık olarak değil, kötü alışkanlık olarak görülmesinin sonucu olarak toplumda en yaygın bağımlılık türlerinden biri haline gelmiştir. Toplum tarafından kabul edilebilir olması da bunun sebeplerinden biridir. Çünkü bir bağımlılığın toplum tarafından kabulü ne kadar yaygınsa bağımlılığın artış oranı o kadar yüksektir (Clark ve ark., 2013). Kumardaki oyunların bazılarının bireyin becerisine dayalı olmasının yanı sıra şans faktörü devreye girmesiyle aslında toplumsal açıdan gözle görülmez bir eşitlik hissi yaratmaktadır. İsteddiği hayatı yaşayamayan birey, bu eşitlikten memnuniyet duyar. Emeksiz ve üretimsiz kazanca dayanan bu oyunlarda kazanmış olma ihtimali hissi, özellikle bağımlılığa yatkın bireylerde patolojik kumar bağımlılığını tetikleyebilmektedir. Bu bireylerde negatif sonuçlara karşın davranışı sürdürme, davranış otokontrolünün bozulması ve davranışı güçlü şekilde arzulama durumu görülmektedir (Blaszczynski ve Nower 2002).

Yeni teknolojiler insanların çalışma ve oynama şeklini etkiledi ve ayrıca insanlara kumar oynayabileceği yeni yollar sağladı. 1990'larda bilgisayarlar evlere girerken, internet üzerinden kumar oynama insanlar arasında yaygınlaşmaya başladı. Bu süreçte kumarın aslında masa değiştirdiğinden bahsedilebilir. Bunu yine akıllı telefonların icadından sonra mobil kumarın hayatımıza girmesinden gözlemledik. Bu teknolojik gelişmelerden sonra internet kumarı terimini ortaya atılmıştır ve günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık %2,3'ü problemlili, patolojik veya düzensiz kumarbaz özelliklerini barındırmaktadır (Williams ve ark., 2012). Yapılan bir araştırmada internet kumarbazlarının daha yüksek problemlili kumar oynama yaygınlığı gösterdiği görülmüştür (Shaffer ve ark., 2010). Yine literatürde bir dizi çalışma, internet kumarının

problemlı kumar oynama riskinin daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (Griffiths ve ark., 2009; McBride ve Derevensky 2009; Wood ve Williams 2011). Özetle, internet kumarbazlarının sorunlu kumarbazlar arasında yüksek oranda olduğunu gösteren veriler vardır ve aynı şeyin mobil kumarda da olabileceğine dair bulgular vardır. İnternetin artık cep telefonları aracılığıyla ulaşılabilir hale gelmesi bu durumun nedenlerinden biridir. Akıllı telefon aracılığıyla yaygınlaşan bu kumar türü telefon bağımlılığıyla ilişkili bulunmuştur (M. Gainsbury ve ark., 2014) ve bu bulgular çalışmamız ile rtmektedir. Yine çalışmamıza benzer şekilde mobil kumar bağımlılığının daha genç bireylerde olabileceğine dair literatür verileri mevcuttur (Gainsbury ve ark., 2012). Sonuç olarak çalışmamızda pandemi sürecinde problemlı akıllı cep telefonu kullanımının kumar bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisini araştırdık. Kesitsel olarak dizayn edilen bu çalışma problemlı akıllı cep telefonu kullanımı ile kumar bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisini ortaya koymaktadır. Bu veriler akıllı cep telefonu kullanımı olan bireylerin bağımlılığa yatkın olabileceği konusunda fikir vermektedir. Pandeminin olası etkileri hakkında yorum yapabilecek veriler sunsa da bu verilerin doğruluğu için prospektif çalışmaların yapılması önerilir.

Çalışmamız sosyokültürel gruplarına göre ayrılarak analizler yapıldı ancak sadece alt gruplar ile bu analiz daha güçlü şekilde yapılabilir. Sosyal medya ve kumar bağımlılığı gibi problemler sosyokültürel düzeyle ilişkili olup bağımlılığı bu faktörler altında analiz etmek daha güçlü sonuçlara yol açabilirken bağımsız risk faktörü olarak değerlendirilebilir. Daha çok katılımcı ile spesifik sosyokültürel popülasyonda bu çalışma planlanabilir. Hemen herkesin kullandığı ve tüm toplumu direkt olarak etkileyebilen akıllı telefon kullanımı ile ilgili araştırmalar için daha büyük popülasyonda araştırma yapmak daha güçlü sonuçlar verebilir. Sonraki çalışmaların daha büyük popülasyon ile yapılması önerilir. Çalışmamızda telefon bağımlılığı ve internet bağımlılığı ayrımı yapılmamıştır ileriki çalışmalar bu iki kavramı ayırıcı yönde anketlerle planlanabilir. Bu sayede sosyal medya ve kumar bağımlılığının telefon veya internet bağımlılığı olan ilişkisini daha net açıklayabiliriz.

Telefon kullanımının birçok nedeni vardır ve bunların bazıları bağımlılık ile ilişkili olabilirken iş için kullanım gibi bazı nedenler ise bağımlılıkla ilişkili olmayabilir. İleriki çalışmalarda ise bu durumları araştırarak regresyon analizi ile bağımlılık yaratıcı faktörün etkisi analiz edilebilir. Bu sayede problemlı telefon kullanımı neden-sonuç

ilişki üzerinde daha iyi analiz edilerek olası sosyal medya ve kumar bağımlılığı tespit edilebilir.

KAYNAKLAR

- Afacan, O., ve Ozbek, N. (2019). Investigation of social media addiction of high school students. *International Journal of Educational Methodology*, 5(2), 235-245.
- Aktan, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 405-421.
- Aktan, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 405-421.
- Aldemir, C., ve Avşar, M. N. (2020). Pandemi Döneminde Dijital Vatandaşlık Uygulamaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 148-169.
- Alpago, H., ve Alpago, D. O. (2020). Korona virüs ve sosyoekonomik sonuçlar. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 99-114.
- Alshobaili, F. A., ve AlYousefi, N. A. (2019). The effect of smartphone usage at bedtime on sleep quality among Saudi non-medical staff at King Saud University Medical City. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 8(6), 1953.
- Altıntaş, M. (2018). Kumar oynama bozukluğu tanısı olan hastalarda anksiyete, depresyon, ruminasyon ve dürtüsellik. *Cukurova Medical Journal*, 43(3), 624-633.
- Alyanak, B. (2016). İnternet bağımlılığı. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 8(5), 20-24.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Arzu, Ö. Z. E. R., GÜRKAN, A. C., & RAMAZANOĞLU, O. (2006). Oyunun çocuk gelişimi üzerine etkileri. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 54-57.
- Babacan, M. E. (2016). Sosyal medya kullanım alanları ve bağımlılık ilişkisi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(1), 7-28.
- BALCI, Ş., ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profili. *Selçuk İletişim*, 6(1), 5-22.
- Bayındır, G. (2018). KUMAR VE ŞANS OYUNLARINA TOPLUMSAL BAKIŞ: NİĞDE ÖRNEĞİ. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 58-83.
- Baz, F. Ç. (2018). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine çalışma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 276-295.
- Bianchi, A., ve Phillips, J. G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyberpsychology & behavior*, 8(1), 39-51.
- Bilge, Y., Baydili, K., ve Göktaş, S. (2020). Sosyal medya bağımlılığını yordamada anksiyete, stres ve günlük sosyal medya kullanımı: Meslek yüksekokulu örneği. *Bağımlılık Dergisi*, 21(3), 223-235.
- Bilici, R., Uğurlu, G. K., Tufan, E., Güven, T., ve Uğurlu, M. (2012). Bir bağımlılık merkezinde yatarak tedavi gören hastaların sosyodemografik özellikleri. *Fırat Tıp Dergisi*, 17(4), 223-227.
- Blanco, C., Moreyra, P., Nunes, E. V., Saiz-Ruiz, J., ve Ibanez, A. (2001, July). Pathological gambling: addiction or compulsion?. In *Seminars in clinical neuropsychiatry* (Vol. 6, No. 3, pp. 167-176).

- Blaszczynski, A., ve Nower, L. (2002). A pathways model of problem and pathological gambling. *Addiction*, 97(5), 487-499.
- Bozdağlıoğlu, Y., ve Çınar, Ö. Z. E. N. (2004). Liberalizmden neoliberalizme güç olgusu ve sistemik bağımlılık. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(4), 59-79.
- Bozkurt, V. (2020). Pandemi döneminde çalışma: ekonomik kaygılar, dijitalleşme ve verimlilik. *COVID-19 pandemisinin ekonomik, toplumsal ve siyasal etkileri*, 115-136.
- Brailovskaia, J., Ozimek, P., ve Bierhoff, H. W. (2021). How to prevent side effects of social media use (SMU)? relationship between daily stress, online social support, physical activity and addictive tendencies—a longitudinal approach before and during the first Covid-19 lockdown in Germany. *Journal of Affective Disorders Reports*, 5, 100144.
- Budak, F., ve Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı.
- Chen, I. H., Chen, C. Y., Liu, C. H., Ahorsu, D. K., Griffiths, M. D., Chen, Y. P., ... ve Wang, S. M. (2021). Internet addiction and psychological distress among Chinese schoolchildren before and during the COVID-19 outbreak: A latent class analysis. *Journal of Behavioral Addictions*, 10(3), 731-746.
- Chen, I. H., Chen, C. Y., Pakpour, A. H., Griffiths, M. D., Lin, C. Y., Li, X. D., ve Tsang, H. W. (2021). Problematic internet-related behaviors mediate the associations between levels of internet engagement and distress among schoolchildren during COVID-19 lockdown: A longitudinal structural equation modeling study. *Journal of Behavioral Addictions*, 10(1), 135-148.
- Chen, I. H., Strong, C., Lin, Y. C., Tsai, M. C., Leung, H., Lin, C. Y., ... ve Griffiths, M. D. (2020). Time invariance of three ultra-brief internet-related instruments: Smartphone application-based addiction scale (SABAS), Bergen social media addiction scale (BSMAS), and the nine-item internet gaming disorder scale-short form (IGDS-SF9)(study Part B). *Addictive Behaviors*, 101, 105960.
- Cheng, C., Ebrahimi, O. V., ve Luk, J. W. (2022). Heterogeneity of prevalence of social media addiction across multiple classification schemes: Latent profile analysis. *Journal of Medical Internet Research*, 24(1), e27000.
- Cheng, C., Wang, H. Y., ve Chau, C. L. (2021). Mental health issues and health disparities amid COVID-19 outbreak in China: Comparison of residents inside and outside the epicenter. *Psychiatry Research*, 303, 114070.
- Choi, J., Park, Y., Kim, H. E., Song, J., Lee, D., Lee, E., ... ve Lee, Y. (2021). Daily life changes and life satisfaction among Korean school-aged children in the COVID-19 pandemic. *International journal of environmental research and public health*, 18(6), 3324.
- Civelek, M. E. (2009). *İnternet çağı dinamikleri*. Mustafa Emre Civelek.
- Clark, L., Averbeck, B., Payer, D., Sescousse, G., Winstanley, C. A., ve Xue, G. (2013). Pathological choice: the neuroscience of gambling and gambling addiction. *Journal of Neuroscience*, 33(45), 17617-17623.
- Clements, J. A., ve Boyle, R. (2018). Compulsive technology use: Compulsive use of mobile applications. *Computers in Human behavior*, 87, 34-48.

- Colomo Magaña, E., Cívico Ariza, A., Ruiz Palmero, J., ve Sánchez Rivas, E. (2021). Problematic use of ICTS in trainee teachers during COVID-19: A sex-based analysis. *Contemporary Educational Technology, 13*(4).
- Coşkun, İ. (2017). *Psikopatolojinin, kumar oynama davranışı ve alkol-madde kötüye kullanımı ile ilişkisi* (Master's thesis, Işık Üniversitesi).
- Crowley, D., ve Heyer, P. (2014). İletişim tarihi. *Ankara: Siyasal Kitabevi*.
- Çakır, Ö., ve Ebru, O. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(1), 418-429.
- Çakır, H. (2006). Bir iletişim dili olarak internet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1*(19), 71-96.
- Çavuş, S., Ayhan, B., ve Tuncer, M. (2016). Bilgisayar oyunları ve bağımlılık: Üniversite öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (43)*.
- Çaykuş, E. T., ve Çaykuş, T. M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7*(5), 95-113.
- Çiftçi, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(4).
- Çömlekçi, M. F., ve Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(4), 173-188.
- Demirci, I. (2019). The adaptation of the Bergen Social Media Addiction Scale to Turkish and its evaluation of relationship with depression and anxiety symptoms/Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, depresyon ve anksiyete belirtileriyle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 20*(SI 1), 15-23.
- Derin, S., ve Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 6*(46), 35-51.
- Diñç, Mehmet (2014). Küçümşenen Büyük Tehlike: Kumar ve Şans Oyunları, *Yeşilay Dergisi, Sayı 67, Ağustos*.
- Duvarcı, İ., ve Varan, A. (2001). South Oaks kumar tarama testi Türkçe formu güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi, 12*(1), 34-45.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö., & Akil, İ. (2004). Oyun, oyuncak ve çocuk.
- Elkind, D. (1999). Çocuk ve toplum. *Öngen, D.(Çev.), Ankara: Ankara*
- Enes, B. A. L., ve BALCI, Ş. (2020). Akıllı cep telefonu bağımlılığı: kişilik özellikleri ve kullanım örüntülerinin etkinliği üzerine bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi, 7*(1), 369-394.
- Feyza, Ü. N. L. Ü. (2018). Orta yaş üstü bireylerde sosyal medya bağımlılığı ve sosyal izolasyon. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4*(1), 161-172.
- Fung, X. C., Siu, A. M., Potenza, M. N., O'Brien, K. S., Latner, J. D., Chen, C. Y., ... ve Lin, C. Y. (2021). Problematic use of internet-related activities and perceived weight stigma in schoolchildren: a longitudinal study across different epidemic periods of COVID-19 in China. *Frontiers in Psychiatry, 700*.

- Gainsbury, S. M. (2015). Online gambling addiction: the relationship between internet gambling and disordered gambling. *Current addiction reports*, 2(2), 185-193.
- Gainsbury, S., Wood, R., Russell, A., Hing, N., ve Blaszczynski, A. (2012). A digital revolution: Comparison of demographic profiles, attitudes and gambling behavior of Internet and non-Internet gamblers. *Computers in Human Behavior*, 28(4), 1388-1398.
- Gökçearslan, Ş., ve Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Griffiths, M., Wardle, H., Orford, J., Sproston, K., ve Erens, B. (2009). Sociodemographic correlates of internet gambling: Findings from the 2007 British gambling prevalence survey. *CyberPsychology & Behavior*, 12(2), 199-202.
- Gültekin, G., ve Baran, G. (2005). Hastalık ve çocuk. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).
- Güngör, A. B., ve Koçak, O. R. H. A. N. (2020). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 397-419.
- Hazar, Ç. (2006). Kişilik ve iletişim tipleri. *Selçuk İletişim*, 4(2), 125-140.
- Holden, C. (2001). 'Behavioral'addictions: do they exist?.
- Işık, U. (2009). Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda internet kullanımının etkileri ve internet bağımlılığı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (28), 29-55.
- İnce, M., ve Kadioğlu, C. T. (2020). Tüketicilerin Covid19 (Korona) virüsüyle artan stoklama isteğinin online satın alma davranışına etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 1-1.
- Kalyoncu, Ö. A., Pektaş, Ö., ve Mirsal, H. (2003). Patolojik kumar oynama: Biyopsikososyal yaklaşım. *Bağımlılık Dergisi*.
- Karaaziz, M., Çakıcı, M., ve Özbahadır, T. (2019). Kıbrıs ve Türkiye doğumlu kumar bağımlıları ile kumar oynama nedenlerinin karşılaştırması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 20, 72-72.
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 143-149.
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı:“Akıllı telefon (kolik)” üniversite gençliği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 328-359.
- Lane, W., ve Manner, C. (2011). The impact of personality traits on smartphone ownership and use. *International Journal of Business and Social Science*, 2(17).
- Leung, H., Pakpour, A. H., Strong, C., Lin, Y. C., Tsai, M. C., Griffiths, M. D., ... ve Chen, I. H. (2020). Measurement invariance across young adults from Hong Kong and Taiwan among three internet-related addiction scales: Bergen social media addiction scale (BSMAS), smartphone application-based addiction scale (SABAS), and internet gaming disorder scale-short form (IGDS-SF9)(study Part A). *Addictive behaviors*, 101, 105969.
- Lin, M. P., Ko, H. C., ve Wu, J. Y. W. (2011). Prevalence and psychosocial risk factors associated with Internet addiction in a nationally representative sample of college students in Taiwan. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(12), 741-746.

- M. Gainsbury, S., Hing, N., Delfabbro, P. H., ve King, D. L. (2014). A taxonomy of gambling and casino games via social media and online technologies. *International Gambling Studies*, 14(2), 196-213.
- Maigret, E., ve Yücel, H. (2011). Medya ve iletişim sosyolojisi.
- Manczak, E. M., Leigh, A. K., Chin, C. P., ve Chen, E. (2018). Consistency matters: Consistency in the timing and quality of daily interactions between parents and adolescents predicts production of proinflammatory cytokines in youths. *Development and psychopathology*, 30(2), 373-382.
- Marengo, D., Fabris, M. A., Longobardi, C., ve Settanni, M. (2022). Smartphone and social media use contributed to individual tendencies towards social media addiction in Italian adolescents during the COVID-19 pandemic. *Addictive Behaviors*, 126, 107204.
- Mert, A., ve Özdemir, G. (2018). Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(1), 88-107.
- Mestçi, A. (2007). Türkiye İnternet Raporu 2007. *Beykent Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü*.
- Montag, C., Wegmann, E., Sariyska, R., Demetrovics, Z., ve Brand, M. (2021). How to overcome taxonomical problems in the study of Internet use disorders and what to do with “smartphone addiction”? *Journal of behavioral addictions*, 9(4), 908-914.
- Motoca, L. M., Williams, S., ve Silverman, W. K. (2012). Social skills as a mediator between anxiety symptoms and peer interactions among children and adolescents. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 41(3), 329-336.
- Ögel, K., Evren, C., Karadağ, F., ve Gürol, T. (2012). Bağımlılık Profil İndeksi'nin (BAPİ) geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(4), 264-273.
- Özdemir, Z. (2019). ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(2), 91-105.
- Özşahin, C. (2019). *Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öğretmenlik öz-yeterlilikleri ve motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Savcı, M., ve Aysan, F. (2017). Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağımlılık: İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının sosyal bağımlılığı yordayıcı etkisi. *Düşünen Adam*, 30(3), 202-216.
- Serra, G., Lo Scalzo, L., Giuffrè, M., Ferrara, P., ve Corsello, G. (2021). Smartphone use and addiction during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic: cohort study on 184 Italian children and adolescents. *Italian Journal of Pediatrics*, 47(1), 1-10.
- Sümer, N., Oruçlular, Y., ve Çapar, T. (2015). Bağlanma ve bağımlılık: Kuramsal çerçeve ve derleme çalışması. *Bağımlılık dergisi*, 16(4), 192-209.
- Şahin, C., ve Yağcı, M. (2017). Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 523-538.
- Şeren, N., Tut, E., ve Kesten, A. (2020). Korona virüs sürecinde uzaktan eğitim: Temel eğitim bölümü öğretim elemanlarının görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 4507-4524.
- Tekin, Ç. (2012). *Cep telefonu problemleri kullanım (PU) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi).
- Tükel, R. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecinde Ruh Sağlığı. *Türk Tabipleri Birliği. COVID-19 pandemisi altıncı ay değerlendirme raporu. İstanbul*, 617-628.

- Türkili, S., Uysal, Y., Şenel, T. O. T., ve Ertan, M. E. R. T. (2021). Aile Hekimlerinde Korona Virüs Salgını Nedeniyle Yaşanılan Zorluklar, Kaygı Ve Tükenmişlik Durumlarının İncelenmesi. *Turkish Journal Of Family Medicine And Primary Care*, 15(2), 348-356.
- Uğurlu, T. T., Şengül, C. B., ve Şengül, C. (2012). Bağımlılık psikofarmakolojisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 37-50.
- Üstün, B. (2005). Çünkü İletişim Çokşeyi Değiştirir!. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 88-94.
- Werling, A. M., Walitza, S., Grünblatt, E., ve Drechsler, R. (2021). Media use before, during and after COVID-19 lockdown according to parents in a clinically referred sample in child and adolescent psychiatry: results of an online survey in Switzerland. *Comprehensive Psychiatry*, 109, 152260.
- Williams, R. J., Volberg, R. A., ve Stevens, R. M. (2012). *The population prevalence of problem gambling: Methodological influences, standardized rates, jurisdictional differences, and worldwide trends*. Ontario Problem Gambling Research Centre.
- Yıldız, İ. (2020). Sosyal medya salgını: Türkiye'de korona'nın mizahi yönü. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (6), 150-172.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ., ve Osman, E. R. O. L. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Yılmazsoy, B., ve Kahraman, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Facebook örneği. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 6(1), 9-20.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.

EKLER

Ek 1 : Onam Formu

Araştırmacı tarafından bu araştırma ile ilgili yeteri kadar bilgilendirildim. Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman sebep göstermeksizin araştırmadan ayrılabilceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. Araştırmada verdiğim bilgilerin iznim dışında bilimsel makaleler, akademik sunumlar ve evrimii bir eğitim ortamı dışında kesinlikle kullanılmayacağını biliyorum.

Okudum, onaylıyorum.

Ek 2 : Demografik Bilgi Formu

Yaş :

Cinsiyet : Kadın Erkek

Eğitim durumu: İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Yüksek lisans/Doktora

Çalışıyor musunuz? Evet Hayır

Meslek:

Gelir Düzeyi: Düşük Orta Yüksek

Medeni durum: Evli Bekar Boşanmış Dul

Çocuğunuz var mı? Evet Hayır

Evet ise kaç tane?

Çocuklarınız dışında evde bakmakla yükümlü olduğunuz başka biri var mı?

GENEL BİLGİLER

Herhangi kronik bir rahatsızlığınız var mı? Evet (Belirtiniz:.....) Hayır

Herhangi bir ilaç kullanıyor musunuz? Evet (Belirtiniz:.....) Hayır

Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı? Evet (Belirtiniz:) Hayır

Ek 3: South Oaks Kumar Tarama Testi (SOKTT)

İsim: _____ Tarih: _____

1. Bugüne kadar toplumsal kumar çeşitlerinden hangilerini oynadığınızı belirtiniz. Her kumar oyunu için üç cevaptan ("hiç", haftada bir kereden az "veya" haftada bir kere veya daha fazla") birini işaretleyiniz.

	Hiç	Haftada bir kereden az	Haftada bir kere veya daha fazla
Alıyım	()	()	()
Parasız Kağıt Oyunları (yanık, poker gibi)	()	()	()
Parasız Okuy	()	()	()
Parasız Zar Oyunları (barbut gibi)	()	()	()
Honor Dövüşü	()	()	()
Spor Toto veya Spor-Loto	()	()	()
Sayısal Loto	()	()	()
Kazı-Kazan	()	()	()
Mini Pyango	()	()	()
Borsada Oynama	()	()	()
Casino Oyunları	()	()	()
Parasız Beceri İsteyen Oyunlar Oynama (Bilardo gibi)	()	()	()
Yukarıda Belirtilmeyen Başka Kumar Çeşitleri (Lütfen Yazınız: _____)	()	()	()

2. Bugüne kadar bir günde kumara yatardığınız en fazla para ne kadardır?
_____ TL.

3. Hayatınızdaki insanlardan hangilerinin geçmişte veya halen kumar sorunu olduğunu işaretleyiniz:

() Babam () Anne () Kardeşler
() Büyüklü anne ve baba () Eş veya partner () Çocuklar
() Diğer akrabalar () Arkadaş veya yaşamındaki önemli başka biri

4. Kumar oynadığınızda, kaybettiğiniz parayı yeniden kazanmak için bir başka gün yine kumar oynamaya gider misiniz?

() Hiç günün
() Bazen giderim (kaybettiğim zamanların yarısından azında)
() Kaybettiğim çoğu zaman giderim
() Her kaybettiğimde giderim

5. Gerçekten kazanmıyorsanız, hatta kaybettiğinizde, hiç kumardan para kazandığınızı iddia ettiniz oldu mu?

() Asla
() Evet, kaybettiğim zamanların yarısından azında
() Evet, çoğu zaman

6. Balık ve kumarla ilgili hiç sorununuz olduğunu düşünüyor musunuz?

() Hayır
() Evet, geçmişte fakat şimdi değil
() Evet

7. Hiç miyet ettiğinizden daha fazla kumar oynadığınız oldu mu?

() Evet, oldu () Hayır, olmadı

8. Hiç insanların, sizin kabul edip etmediğinize bakmaksızın, bahis oynamanızı eleştirdikleri veya size kumar sorununuz olduğunu söyledikleri oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

9. Kumar oynamanızdan veya kumar oynadığınız zaman otanlardan dolayı hiç suçluluk duyduğunuz oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

10. Bahse girmeyi veya kumar oynamayı bırakmak istediğiniz ama bunu yapamayacağınızı düşündüğünüz oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

11. Bahis kağıtlarını, piyango biletlerini, kumar paralarını, kumar borçlarını veya diğer bahis veya kumar delillerini eşinizden çocuklarınızdan veya hayatınızdaki diğer önemli insanlardan hiç sakladığınız oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

12. Birlikte yaşadığınız insanlarla parayı nasıl harcadığımız konusunda hiç tartıştığınız oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

13. (Eğer yukarıdaki soruyu Evet diye cevaplandırdıysanız) Para konusundaki tartışmaların hiç sizin kumar oynamanız üzerinde yoğunlaştığı oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

14. Hiç birinden borç alıp kumar yüzünden borcunuzu ödeyemediğiniz oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

15. Bahis oynama veya kumar yüzünden hiç işinize veya okulunuza geç gittiğiniz ya da gitmediğiniz oldu mu?

- Evet, oldu Hayır, olmadı

16. Eğer kumar oynamak veya kumar borçlarını ödemek için borç aldıysanız, kimden veya nereden borç aldınız? (Lütfen işaretleyiniz)

- a. Evin parasından b. Akrabalarınızdan
 c. Bankalardan, borç veya kredi kuruluşlarından d. Kredi kartlarından
 e. Tefecilerden f. Şahsi veya ailevi eşya veya malları satma
 g. Arkadaş veya tanıdıklardan
 h. Altın, mücevher gibi birikimleri paraya çevirme j. Bahisçiyeye borçlanma
 k. Kumartaneye (kahvehane ya da kulüp sahibine) borçlanma

Ek 4 : Cep Telefonu Problemlı Kullanım Ölçeği

CEP TELEFONU PROBLEMLİ KULLANIM ÖLÇEĞİ					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	0	1	2	3	4
1. Cep telefonum çekmediği zaman çok sınırlanırım.					
2. Cep telefonum uzun süre çalmadığı zaman telefonumun açık olup olmadığını kontrol ederim.					
3. Cep telefonumu evde unutursam kendimi iyi hissetmem.					
4. Cep telefonumu hiç kapatmam.					
5. Cep telefonumun olmadığı bir hayat düşünemem.					
6. Bazen başka bir iş yapmam gerekirken cep telefonumla oyalanırım.					
7. Bazen cep telefonumu kullanabilmek için o an yanımda olan insanlara ilgisiz davranırım.					
8. Cep telefonumu uzun bir süre kullanamadığım veya kullanmama müsaade edilmediği zaman moralim bozulur.					
9. Biriyle konuşmaktansa o kişiye SMS yazmayı tercih ederim.					
10. Cep telefonumu bazen hoşlanmadığım ortamlardan kaçmak için kullanırım.					
11. Cep telefonu bana başkaları ile istediğim zaman iletişim kurabileceğim duygusunu verir.					
12. Yalnız olduğum zamanlarda, cep telefonumla bir arkadaşımı arar ve onunla sohbet edersem kendimi daha iyi hissederim.					
13. Yüz yüze görüşmektense cep telefonu ile konuşmayı daha çok severim.					
14. Canım sıkıldığı zaman, cep telefonumla oyalanırım.					
15. Cep telefonumdan uzun süre aramadığımda veya bana SMS gönderilmediğinde, kimse beni düşünmediği hissine kapılırım.					

CEP TELEFONU PROBLEMLİ KULLANIM ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadelere göre Cep Telefonu davranışları listelenmiştir. Lütfen kendinize uyan sık sık uyguladığınız davranışlarınızı yargılayınız. Hiç, pek az, bazen, sık, çok sık

	Hiç 0	Pek az 1	Bazen 2	Sık sık 3	Çok sık 4
16. Cep telefonu ile çok mesaj yazdığım için sonrasında parmaklarımın ağrıdığı olmuştur.					
17. Cep telefonu ile çok fazla konuştuğum için sonrasında başımın ağrıdığı ve\veya kulağımın ısındığı olmuştur.					
18. Cep telefonu ile çok meşgul olduğum ve zamanın nasıl geçtiğini anlamadığım olmuştur.					
19. Cep telefonu ile çok konuştuğum veya telefonda çok fazla SMS gönderdiğim için diğer insanlar tarafından eleştirildiğim olmuştur.					
20. Uygun olmayan durumlarda cep telefonu kullandığım için, kaza atlattığım olmuştur.					
21. Cep telefonumu derste\işte kullandığım için öğretmenimden\patronumdan azar işittiğim olmuştur.					
22. Gece mesaj veya telefon geldiği için uykudan uyandığım olmuştur.					
23. Gece cep telefonu ile konuştuğum veya SMS gönderdiğim için uykusuz kaldığım olmuştur.					
24. Cep telefonu ile çok meşgul olduğum için yapılması gerekenleri unuttuğum zamanlar olmuştur.					

Ek 5: Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

No		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1	Sosyal medyayı kullanımdan dolayı ailem ile sorunlar yaşıyorum.					
2	Sosyal medyayı kullanımdan dolayı başka etkinliklere (spor, kitap okuma vb.) ilgim azalır.					
3	Sosyal medyayı kullanımdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı ihmal ederim.					
4	Sosyal medyayı kullanımdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.					
5	Sosyal medyayı kullanımdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.					
6	Çevremdekiler sosyal medyada harcadığım zamandan dolayı şikâyet eder.					
7	Arkadaşlarım beni çağırrsa dahi sosyal medyanın başından kalkamam.					